

CAPITOLUL I

SUFIXELE DE ORIGINE LATINĂ

SUFIXELE SUBSTANTIVALE.

AME (-*áme*).

Observație. În Banat și Oltenia sufixul apare sub forma -*amă*; — mr. -*ame* și -*ami*, megl. -*ami*.

Funcțiunea.

Abstracte.

O STARE.

Derivate dela adiective.

Agîunami 'foame' (Dal.) < *agîun* 'flămând' (Dal.).

Amîrami 'amărăciune' (Dal.) < *amar*.

Ascurami 'asprime' (Dal.) < *áscur* 'aspru' (Dal.).

Dulțeame (Pap. B. Mih.), *dulțiami* (Dal.) 'dulceață, farmec' < *dulțe* (Pap. B.), *dulți* (Dal.).

Huțami 'prostie, nebunie' (Dal.) < *hut*, -*fi* 'prost, nebun'.

Imîrami 'blândeță' (Dal.) < *imir* 'blînd'.

Lișurami (Dal.), *l'ușurame* (Mih.) 'ușurință' < *lișor*, *l'ușor*.

Ludzeami 'lungime' (Dal.) < *lung*, -*dzi*.

Muhlidzami 'muzezeală, mucegașu' (Dal.) < *muhlid*, -*dzi*.

Muțami 'muțenie' (Dal.) < *muț*, -*fi*.

Sclîncîame (Pap. B.), *șcl'încîami* (Dal.) < *sclînciu*, *șcl'încîu* 'zgîrcit'.

Singurami 'singurătate' (Dal.) < *singur*.

Șcirtami 'scurtime' (Dal.) < *șcirt*.

Urățame, uruțame (Pap. B.) < *urut* 'urît'.

Urfinami 'sărăcie' (Dal.) < *oarfin* 'sărac'.

Car. înregistrează *grosame* fără traducere. Să fie = *grosime*, după care urmează?

Derivate dela substantive.

Ficiuręmi (mezl.) < *ficior*, -i.

Derivate dela verbe.

Arcurami 'frig' (Dal.) < *arcuredz* 'a avea frig'.

ńicurame 'micime' (Mih.) < *ńicuredz* 'micșurez'.

O ACȚIUNE.

Nvirdzami 'înverzire' (Dal.) < *nvirdzăscu*.

Pișpurami 'șoptire' (Dal.) < *pișpuredz*.

Pliscinami 'plesnitură' (Dal.) < *pliscînescu*.

Concrete.

COLECTIVE.

Derivate dela Substantive.

Colective Relative.

Haiducame (Car.) < *haiduc*.

Lotrame (Car.) < *lotru* 'brigand'.

Voinicame (Hasdeu, 1040) < *voinic* 'soldat'.

Exemple din Banat :

Bořamă < *boř*.

Căpramă < *capră*.

Ciřnamă < *cine*.

Fel'amă < *fată*.

Furńicamă < *furnică*.

Găinamă, găiřnamă < *găină*, -i.

Iedamă < *īed*.

Iepuramă < *īepure*.

Lupeamă (Noua Rev. Rom. VIII 86) < *lupī*.

Alghiname (Pap. B.) < *alghină*.

Aușami (Dal.) < *auș* 'bătrîn'.

Biducl'ami (Dal.) < *biducl'u* 'păduche'.

Bîrbîdami (Dal.) < *bîrba*.

Bruscami (Dal.) < *broașcă* 'broască țestoasă'.

Bruticami (Dal.) < *broatic* 'buratic'.

Celnicami (Dal.) < *celnic*.

Cîrbunami (Dal.) < *cîrbuni*.

Cochilame, cuchilame (Mih.) 'ținerii', *copilamuri* 'copii mulți'
(Vircol) < *cóchilu* 'tînăr' (Mih.), *copil*.

Ficțurami (Dal.) < *ficțor* 'copil'.

Frundzami (Dal.) < *frundzî*.

Furnigame (Pap. B.), *furnigami* (Dal.) < *furnică*, *mr. furnigă*.

Mingîunami (Dal.) < *mingîună*.

Mul'erame (Hasdeu 1045, Comunicat de Iuța din Crușova) <
mul'ari.

Muscami (Dal.) < *muscă*.

Priștami (Dal.) < *preftu*, -fi.

Pulbirami (Dal.) < *pulbiri*.

Puricami (Dal.) < *puric*.

Sprunami (Dal.) < *sprună* 'spuză'.

Șuricami (Dal.) < *șoaric*.

Colective Absolute.

Armîname (Pap. B.) < *Armîn*.

Fărșărutame (Mih.) < *Fărșărot*.

Turcame (Caragiani, Conv. Lit., 1863, 387) < *Turc*.

Vurgărume (Pap. B.) < *Vurgar* 'Bulgar'.

Criștinami (Dal.) < *criștin*.

Domname (Petrescu, Mostre, I 153 n.), *dumname* (Pap. B.),
dumnami (Dal.) 'boeri' < *domn*.

Derivate dela Adiective.

Mișelame (Hasdeu, 1042) < *mișel* 'pauvre, indigent'.

Pedestrame (Car.) < *pedestru* 'pedester; pedes'.

Prostame (Car.) < *prost*.
Fucîrami (Dal.) < *fucîrâ* 'sărac'.
MulŃeame (Obed.) < *mult*, -Ńi.
Ţinirami (Dal.) < *tinir*.
MinuŃami 'tot ce e subŃire, mărunŃ' (Dal.) < *minul*, -Ńi 'supŃire, mărunŃ'.

LOCUL PE CARE SE AFLĂ O PLANTAŢIE.

Alunami (Dal.) < *alun*.
Fripsinami (Dal.) < *frapsin*.
PlîŃinami (Dal.) < *plâtan*.
Prunami (Dal.) < *prun*.
Schinami (Dal.) < *schin*.
Urdzîcami (Dal.) < *urdzîcă*.

AUGMENTATIVE.

AniŃurami 'mare suiŃ, urcuŃ' (Dal.) < *aniŃur* 'urcuŃ'.
Pîdurami 'pădure mare' (Dal.) < *pîduri*.

Abstracte-Colective.

AvuŃame 1. 'avuŃie', 2. 'bogăŃaŃii' (Pap. B.) < *avut*, -Ńi.
Furami 1. 'hoŃie', 2. 'mulŃime de hoŃi' (Dal.) < *fur*.
Gîunami (Dal.), *gîuname* (Pap. B.) 1. 'voinicie, bravură', 2. 'mulŃime de tineri, voinicii' (Dal.) < *gîoni*.
ViŃiname (Pap. B.), *viŃinami* (Dal.) 1. 'vecinătate', 2. 'vecinii' (Pap. B.) < *viŃin*.

VARIANTE.

-unami.

Din *agîunami*, *mingîunami*, *sprunami*, *gîuname* s-a extras *-unami* cu care s-a derivat *sumnami* = 'mulŃă *sumă* lină lungă Ńi aspră' (Dal.).

-urami.

Din *ascurami*, *liŃurami*, *singurami*, *arcurami*, *Ńicurame*, *pîŃpurami*, *fiŃurame*, *aniŃurami*, *Ńurami*, s'a extras *-urami* cu care s-a derivat *Ńifturami* 'mulŃime de Ţigani' (Dal.) < *Ńiftu*.

Originea : = it. pg. *-ame*, sp. *-ambre*, fr. *-ain* < *-amen*.

Singurul cuvânt păstrat din latinește este *aramă*, vr. *arame* (Hasdeu, 1455) < *aeramen*, Duc. *aramen*.

Un element ngr.

Scurdami 'mujdeiu' (Dal.) < σκουδάμι (G. Meyer, Ngr. St. IV 99).

Fenomene de analogie.

Substituție de sufixe.

Pataramă 'întâmplare, istorie' < *pataranie* idem.

Genul și Pluralul.

Substantivele în *-ame* sunt feminine. Cele dr. se întrebuințează numai la sg., afară de *copilamuri* care se întrebuințează numai la pl. Cele mr. fac pl. în *-ăni* pentru cazurile în cari pl. este indicat; *dulfeame* face pl. *dulferni*, de sigur fiindcă *ă* este precedat de vocală palatală.

ANDRU (*-ândru*).

Observație. — Dr. mr.

Funcțiunea.

ARATĂ O STARE INTERMEDIARĂ.

Băcțandru (Hasdeu, 2900; Codin, 25, sub *dănac*) 'băet pe la 14 ani' < *băet*, -fi.

Cățelandru 1. 'cățel mărișor' (Pamf. J. III, Codin 14, Săgh. 134), 2. 'puțu mărișor' a unui animal' (Ispirescu), 3. 'jeune gars' (Candrea-Dens.) < *cățel*.

Copilandru 'băcțandru' (Car. Hasdeu 2897) < *copil*.

Feciorandru 'garcon un peu plus âgé' < *fecior*.

Flăcăiandru (Tiktin), *flecăiandru* (Slavici, Nuv. I 100), *flăcăiandru* (Tiktin) < *flăcău*, *flăcăi*.

Puțandru 'puțu măricel de fiară sau de pom' (Codin, 63), *puțendri* 'pomii tineri' (Vîrcol) < *puțu*.

Hilandru 'copilandru' (Dal.) < *hil'u*.

Pascu, *Sufletele românești*.

DEPRECIATIVE.

Beșoandă 'termin injurios la adresa femeii' (Jipescu, Opin-caru, 56) < *beșău, cf. mold. beșniță.

Palașandă 'femme de mauvaise vie' — ngr. παλλακή 'concubine'.

Originea : *-ánru < augmentativ -án + diminutiv -uru (A. Philippide, Principii, 151). — Pentru fenomenul fonetic nr > ndr cf. *genre* < *gener*. — Pentru *flăcăūandru*, cf. *flăcăūian* (Pamf. C. sub *nandraș*).

Misandră 'garde-robe' (Dal.), *mășandră* 'dulap de părete în care se pune așternutul' (Mih.), cf. turc. *mussandra*, *mussandara* 'grande armoire en charpente ; placard profond où l'on met des matelas, etc.', bulg. *musandra* 'amoiere', ngr. μουσαντέρα 'galetas'.

Fenomen de analogie.

Sufixul -*andră* s'a substituit în :

Micsandră Bot. < *micșunea* = turc. *menekşe*.

Coșmandră 'o casă veche și mică' (Pamf. Agr.) < *coșmagă*.

Genul și Pluralul.

Cuvintele în -*andru* sunt masculine și se întrebuițează numai la singular, afară de *puīandru* pl. *puīendri*.

Cuvintele în -*andră* sunt feminine și se întrebuițează de asemena numai la sg., afară de *micsandră* pl. *micsandre*, mr. *misandră* pl. *misandri*.

Dela cuvintele în -*andru* nu există feminine corespunzătoare, după cum dela cele în -*andră* nu există masculine corespunzătoare.

ĂTATE (-ătâte).

Observație. — Dr. mr.

Funcțiunea.**Abstracte.**

O STARE.

Derivate dela adiective.

Eftinătate, *eftenătate* (Bibl. 31¹/₅₁), mr. *eftinătati* (Dal.) 1. 'modicité du prix, bon marché', 2. (Dos. Prol. 88¹/₂₇) 'miséricorde, charité' < *eftin* 'bon marché, à vil prix'.

Golătate 'nuditas' (Car.) < *gol*.

Meserătate (Ps. Șch. Dos. Prol.), *măsăralate* (Pamf. Cânt. 305), *meseretate* (Hasdeu, Cuv. II 87) 'pauvreté' < *meser* 'pauvre' (Hasdeu, Cuv. I 292).

Mișelătate 'misère' (Cantemir) < *mișel* 'misérable'.

Puținătate 'petitesse' (Pamf. C.) < *puțin*.

Răutate 'méchanceté' < *răutătate < *rău*.

Singurătate, mr. *singurătate* (Obed.), *singuritati* (Dal.) 'solitude' < *singur*.

Strîmbătate (Bibl. 4²/₅₂, 73¹/₁₃. Mard. Șez. VII 183), mr. *strîmbități* (Dal.) 'injustice, iniquité' < *strîmb*.

Concrete.

LOCUL.

Derivate dela adiective.

Pustietate 'lieu désert' (Dos. Prol. 30¹/₁₅, 27¹/₃₂) < *pustiū* 'désert'.

Străinătate 'lieu, pays étranger' < *străin* 'étranger'.

Xînitati 'străinătate' (Dal.) < *xen* 'străin'.

COLECTIVE.

Un derivat dela adiectiv.

Urfănătate 'gens pauvres' (Pap. B.) < *oarfin* 'pauvre'.

Un derivat dela substantiv.

Limbătate 'gens de race étrangère' (Vîrcol) < vr. *limbă* 'peuple, race'.

POSESORUL UNEI CALITĂȚI,

Vietate 'être animé' < *viū*.

Originea : = it. *-ta, -tate*, sp. *-dad, -tad*, port. *-dade, -tade*, pr. *-tat*, vfr. *-tet, -teit*, fr. *-té* < *tas, -atis*, moștenit în :

Bunățate (dr. și Pap. B.), megl. *bunățati* 'bonté' < *bonitas*.

Cetate, mr. *șitati* (Pap. B.), megl. *șitati* 'cité' < *civitas*. — In dr. cuvântul a fost păstrat prin povești, ca și *împărat*.

Creștinătate, *criștinătate* (Car.), *criștinități* (Dal.) 'chrétienté' < *christianitas*.

Crudăitate 'cruauté' < *cruditas*.

Dreptate 'justice', *nedreptate* 'injustice' < *dreptătate < *directitas, cf. vfr. *droiteté*.

Greutate 1. 'pesanteur, poids'; 2. 'difficulté' < *grevitas = *gravitas* 1.

Intregătate (vr.) 'partie entière' < *integritas* 'totalité, intégrité'.

Noutate 'nouvelle' < *novitas*.

Jumătate, mr. *găumetate*, *găumitate* (Pap. S.), megl. *jimitati* 'moitié' < **gimid(i)tate* = *dimidietas*, -*atis*. — Prefacerea lui *d* inițial în *g* se datorește disimilației față de celelate dentale din cuvânt (*d -dt -t > g -t -l*):

Păgînătate 1. 'paganisme' (Dos. Prol. 15²/₁₀), 2. 'scélératesse' (Bibl. 84¹/₅₂: ἀσέβημα, 144¹/₁₆, 132²/₁₃: ἀσέβεια), 3. *pîngînitati* 'saleté, ordure' (Dal.) < *pagánitas* 1.

Sănătate, mr. *sănătate* (Pap. B.), *sînătate* (Pap. B.), *sînitati* (Dal.), megl. *sînătati* 'santé' < *sanitas*.

Vecinătate, mr. *vișinătate* (Obed. Pap. B.), *vișinîtati* (Dal.) 'voisinage' < *vicinitas*.

Uminătate (Pap. B.), *uminitate* (Dal.) < *humanitas*.

Virgîrătate 'virginité' (Obed.) < *virginitas*. — Pentru *γ* și *r* cf. *γirγiră* 'vierge'.

La Obed. se întâlnește o singură dată cuvântul *vînătate*: „Alăgaî, mi pidipsîi, di multe mi cîucutiî. Ma dincot îniî fură toate, chirute-n *vînătate*” (p. 147). În *Glosar în vînătate* este tradus prin 'en vain'. Exact cu acelaș înțeles întâlnim în Obed. de 2 ori cuvântul *vînătă*: „Ma toată cilăstisirea îl'î fu *vînătă* (matea)” (p. 2), „Și așite, toate lucrîle a lumil'eî era denaintea a. ocl'ilor a lui *vînătă* (matea)” (p. 10).

Vînătate și *vînătă* sînt evident de aceeaș origine. Să fie cumvâ *vînătă* < *vanitas* (nominativ) și *vînătate* < *vanitate* (cazurile oblice)?

Vocala de legătură latină *i* s'a pierdut în it. sp. pg. (sîncopă). În prov. și fr. în unele cazuri a dispărut, în altele se păstrează ca *e*, cf. prov. *bontat*, *fermetat*, fr. *bonté*, *chasteté*. (Varianta fr. -*ité*, din cuvinte ca *inviolabilité*, este de formație savantă).

În românește *i* s'a păstrat pretutindeni, și s'a schimbat mai întăiu în *e*, fiind neaccentuat, și apoi în *ă*, deoarece sunetele precedente erau din acele cari schimbă pe *e* în *ă*: *n* (*bunăitate*, *creștinătate*, *sănătate*, *vecinătate*, *virgîrătate*), *t* (*dreptate*), *d* (*crudăitate*).

Varianta *meseretate* < *mesăretate* prin asimilație.

Sunetul *ă* s'a schimbat mai departe, atât în cuvintele moștenite cât și în derivate, în *u*, când sunetul precedent eră *u* (*greutate*, *noutate*, *răutate*); în *e*, când sunetul precedent eră *i* (*pustiătate*, *vietate*).

-*ătate* se reduce la *-ate*, atunci când derivarea se face dela adiective în *-at*, *-ăt* :

Bogătate 'băgăție' (Țiplea, Bud, Tiktin) < *bogat*.

Indurătate (vr.) 'compassion, miséricorde' < *îndurat*.

Insemnătate 'importance' < *însemnat*.

Urutate 'méchanceté' (Obed.) < *urut* (Obed.) = dr. *urít*.

Genul și Pluralul.

Substantivele în *-tate* sunt feminine. La plural, *-tăți*, se întrebunțează numai : vr. *eftinătate* (*eftinătățile*, Dos. Prol. 88¹/₂₇), *răutate*, *strîmbătate*, *pustiătate*, *vietate*, *limbătate*, *bunăătate*, *cetate*, *nedreptate*, *greutate*, *jumătate*, *noutate*, mr. *pîngînatate*.

CIUNE (-ăune).

Observație. — Dr. mr. megl. — Derivarea se face dela verbe. Derivatele dela verbe de conj. I și IV se fac dela radicalul infinitivului prin *-cîune*; derivatele dela verbe de conj. III și II se fac dela radicalul indicativului prezent prin *-ăcîune* extras dela derivatele dela verbele de conj. I. — Se găsesc trei derivate dela adiective : *vioiăcîune*, *întregăcîune*, *măcricîune*.

Funcțiunea.

Abstracte.

O ACȚIUNE.

Dezmîrdăcîune (Dos. Prol. 52¹/₁₀), mr. *diznîrdăcîune* (Mih.) < *desmîrda*, *diznîrda*.

Fărmăcăcîune 'facere de farmece' (Dos. Prol. 96¹/₂₈) < *fărmăca*.

Iertăcîune (Mard. Mold.), *l'irtăcîune* (Páp. S.) 'iertare' < *ierta*, *l'irta*.

Împreunăcîune (cu mireasa) 'împreunare' (Dos. Prol. 82¹/₃) < *împreună*.

Îngropăciune 'îngropare' < *îngropă*.

Înșelăciune < *înșelă*.

Întrupăciune 'incarnatio' (Car.) < *întrupură* 'incarnor'.

Ayidzmăciune 'culesul viilor' (Pap. B.) < *ayidzma* 'a culege viea'.

Asupriciune 'asuprire' < *asupri*.

Închipuiciune 'figuratio' (Dos. Prol. 17²/₁₆) < *închipui*.

Pereciune 'peire' (Mard.), *piriciuni* 'descreșterea lunii' (megl.) < peri.

Pîngăriciune 'pîngărire' (Bibl. 74¹/₂₅, 79²/₁₁) < *pîngăresc* 'maculo, polluo' (Bibl. 38¹/₃, 62¹/₄₉, 98¹/₂).

Rîsîpicîunea Jidovilor... pentru nemulțămîta lor și păgâניה (Dos. Prol. 69²/₁₆) < *rîsîpi*.

Uniciune 'unire în păreri, acord' (Dos. Prol. 63¹/₂₃), *uneciune* 'unio; concordia' (Car.) < *unici* (î-au venitu-î... poruncă să *unicească* cu patriarhul Antonie, Dos. Prol. 63²/₃).

Urîciune (Bibl. 36¹/₃₉), *urăciune* (Car.) 'odium' < *urî*.

Zimislicîune 'naștere' (Dos. Prol. 25¹/₂₀) < *zimisli*.

Gălicîuni 'dezmișdare' (megl.) < *găli*.

Stîrpicîuni 'stârpire' (megl.) < *stîrpi*.

O STARE.

Deșertăciune < *deșert*.

Deșteptăciune, mr. *diștiptăciune* (Pap. B.) < *deșteptă*, *diștiptă*.

Înristăciune (Bibl. 50¹/₃₅) < *înristă*.

Întunecăciune 'obscurité, ténèbres' < *întunecă*.

Acriciune 'acreală' < *acri*.

Albiciune 'blancheur' < *albi*.

Amărăciune, mr.: *amîrîciuni* (Dal.), megl. *mărăciuni* 'amertume' < *amări*.

Cumplicîune < *a cumpli*, cf. *cumplit*.

Golicîune (Bibl. 147¹/₁₀), mr. *gulîciuni* (Dal.) 'nuditas' < *goli*, *guli*.

Măhnicîune 'mîhnire' (Dos. Prol. 49¹/₃₂) < *măhni*.

Negricîune 'la couleur noire' < *negri*.

Săcăciune 'ariditas' (Car.) < *secă*.

Seteciune 'δίψος, soif, sècheresse' (Bibl. 150²/₂₁) < *înselă*.

Slăbicîune 'faiblesse' < *slăbi*.

Umileciune 'humilité' (Dos. Prol. 47¹/₂₁) < *umili*.

Concrete.

Înflăcătune 'inflammation' (Țiplea) < *înflă*.

Înfocăcătune 'inflammation' (Țiplea) < *a se înfocă*.

Stricăcătune 1. 'partea stricată a unui lucru', 2. (Bibl. 41^{1/52}, 81^{1/55}) 'lepră', megl. *stricăcătuni* 1 < *strica*.

Abstracte-Concrete.

Împuțicătune 1. 'mauvaise odeur, puanteur' (Car.), 2. 'choses infectes' < *împuți*.

Spurcăcătune 1. 'ticăloșie' (Dos. Prol. 18^{1/1}), 2. 'lucru, vorbă spurcată' (Șez. II 150 sub *bongoasî*), megl. *spurcăcătuni* 1 < *spurca*.

Un derivat dela adiectiv :

Vioicătune < *vioiță*.

VARIANTE.**-ăcătune.**

Dela derivatele de felul lui *țertăcătune* față de *țert* s-a extras *-ăcătune* cu care s'au derivat :

Aspărgăcătune (Pap. B.), *aspîrgicătuni* (Dal.) 'spargere' < *aspargu*.

Pierzecătune (Mard.) < *pierz* (Mard.) = *pierd*.

Întortăcătune (Mard.) < *întort* 'strâmb, întors' (Mard.).

Întregăcătune 'partie entière' < *întreg*.

-icătune.

Dela derivatele de felul lui *slăbiciune* față de *slăbesc* și *slab* s'a extras *-icătune* cu care s'a derivat :

Măcricătune 'slăbire' < *macru*.

Originea := -it. -zione, -zone, sp. -cion -zon, pg. -*çāo*, pr. -zó, -só, fr. -son < lat. -tio, -onis, moștenit în :

Blestemăcătune < *blastematio = *blasphematio*.

Cumeneacăcătune 'communion' < *communicatio = *communicatio* 'action de communiquer'.

Curăcătune 'propreté, pureté, chasteté' < *curatio* 'soin, cure'.

Împăcăcătune 'pacification' < *pacatio*.

Împuțăcătune 'reproche, dispute' < *imputatio*.

Închinăcătune, mr. *încl'înăcătune* (Obed.), megl. *ancl'înăcătuni* 'inclination, salutation' < *inclinatio* 'inclinaison, inclination'.

Mesticăciune (o siliia spre *mesticăciune*, Dos. Prol. 38²/21) < *masticatio* 'mastication; action de dévorer'.

Rugăciune, megl. *rugăciuni* 'prière' < *rogatio*.

Scăldăciune 'action de baigner' < *excaidatio*.

Alăvdăciune (Pap. S.), *alivdiciuni* (Dal.) 'louange, éloge' < *laudatio* 'discours à la louange, éloge (prononcé)'.

Dimîndăciune (Pap. B.), *dimîndiciuni* (Dal.) 'ordre' < *demandatio*.

Urăciune 'félicitation' < *oratio* 'discours, langage, prière'.

Uscăciune 'sècheresse' (Pap. B.) < *siccatio* 'dessication'.

Chirdăciune (Mih.), *chirdiciuni* (Dal.) 'perte' < *perditio*.

Dela *a adeveri* avem derivatul *adevericiune* (Mard.), dela *a adevără* *adevărăciune* (Tiktin).

Fenomene de analogie.

Finalul *-ciune* s-a substituit lui *-cină* în următoarele exemple :

Bărăciune 'apă stătută, împutită, bihilită' (Hasdeu, 2483) < *bărăcină < *bărice* 'loc băltos' (Viciu, 91), 'mic pîrau' (Rev. cr. lit. III 87) + *-ină*.

Mătăciune = *mătăcină* Bot. 'mélisse' = bulg. *matocina*.

Mortăciune 'charogne' < *morticina*.

Genul și Pluralul.

Cuvintele în *-ciune* sunt feminine și fac pl. în *-ciuni*.

EASĂ (-*ěásá*).

Observație. — Dr.

Funcțiunea.

NUME DE PERSOANE FEMININED EL AMASCULINE.

1. *Persoana feminină este soția persoanei masculine respective.*

Băneasă (Hasdeu, 3195) < *ban*.

Boereasă 1. 'soția, nevasta unui boer' (Tiktin), 2. apoi în general 'femea, nevastă' (Hasdeu, Cuv. II 165; Bud), cu acest din urmă sens și *boreasă* (Șez. II 23, Codih 11, Candrea) < *boer*.

Călțunar, călțunăreasă 'importante personaje la nunți. Ele întovărășesc pe ginere la casa miresei în ziua nunții. Unul din călțunari duce salba miresei' (Codin, 13).

Căpităneasa < *căpitan*.

Crăiasă < *craiă*.

Diaconeasă < *diacon*.

Hătmăneasă (Letop. II 367) < *hatman*.

Judeasă, judeceasă < *jude, judec*.

Impărăteasă < *împărat*.

Isprămniceasă < *ispravnic* 'prefect'.

Jupăneasă, jupuneasă (Bibl. 177¹/₂₉, 332²/₁₂) < *jupîn*.

Logofeteasă < *logofăt*.

Mireasă < *mire*.

Postelnicească (la nunți, Codin 68 sub *socriță*) < *postelnic*.

Preuteasă, mr. prifteasă (Dal. Pap.B.) < *preut, preftu*.

Primăreasă (Pamf. C.) < *primar*.

Stolniceasă (Hasdeu, Cuv. I 89) < *stolnic*.

Todireasa (Șez. V, 163) < *Toader*.

2. Nomina agentis feminine.

Boăreasă 'gardeuse de vaches' < *boar*.

Bobăreasă < *bobar* 'persoană care găcește în bobi' (Codin, 10).

Bucătăreasă < *bucătar*.

Cărturăreasă 'femei care știe să deie în cărți' (Pamf. C.) < *cărturar*.

Chelăreasă < *chelar*.

Chelnereasă < *chelner*.

Cinghiasă 'femei care cântă pe la petreceri cu tambura' (Tîktin) < turc. *çengi* 'chanteur et danseur public'.

Cîrnășăreasă < *cîrnășar*.

Găinăreasă 'servante de basse-cour' < *găinar* 'celui qui a soin du poulailler'.

Lăptăreasă < *lăptar*.

Lingurăreasă (Păsc.) < *lingurar*.

Morăreasă < *morar*.

Păhărniceasă 'femei care toarnă, dă de băut' (Mat. 56) < *păharnic*.

Vrăjitoreasă (Păsc.) = *vrăjitoare*.

3. Crîșmăreasă < crîșmar cumulează înțelesurile 1 și 2.

NUME DE PLANTE

Avrămeasă-cristineasă, creștăneasă, cîrstăneasă 1. *Gratiola officinalis*, 2. *Ajuga Laxmanni* (Hasdeu 2174, Panțu) < bulg. *avran* 1 (Bogorov), bulg. *krâsten* 'de croix'?

Culbeceasă 'trifoiu' < *culbec*.

Lăcrămeasă 'lăcrămioară' < *lacrimă, lăcrămez*.

Tătăneasă, tătineasă = *tatină*, iarba lui *Tatin*.

Usturoiasă = *usturoae* 'plantă erbacee cu miros tare de usturoiu'.

FEMININE DEPRECIATIVE.

Nume comune.

Vacareasă 'femeie groasă și leneșă' (Dal.) < *vîcar* 'vacar', cf. *vacă* 'femeie groasă, moale și proastă' (Dal.).

Porecle.

Gămăneasa (Pop. 47 c) < *găman* 'mîncău'.

Mălăiasa (Pop. 48 b) < *mălaiă*.

RECIPIENTUL.

Arămeasă = vas de *aramă* (Hasdeu, Add. XIV).

NUME DE MEDICAMENTE.

Șoriceasă 'medicament în contra șoarecilor' < *șoarec*.

UN DIMINUTIV.

Leurdeasă 'pădurice mică' (Rev. cr. lit. IV 144), cf. *leurdă, leoardă* '*Allium Ursinum*', 'plantă numită și aîu-de-pădure' (Panțu), *leordină* (Candrea), *l'eurd'ină* (Țiplea) '*Dahlia variabilis, gherghină*'.

SUFIXE COMPUSE.

-ăreasă (= -ar + -easă).

Cinghireasă 'danseuse, joueuse de harpe' (Hasdeu, Cuv. I 273) < *cinghîăreasă < turc. *çengi*, cf. mai sus *cinghîasă*.

Găletăreasă 'femme qui trait les brebis, qui porte le lait dans le seau' < *găleată*.

-torească (= *-tor* + *-easă*).

Cusutoreasă < *cos*.

Legătoreasă 'femeie vrăjitoare care leagă și desleagă' (Păsc.) < *leg*.

Spălătoreasă < *spăl*.

-uleasă (= *-ul* + *-easă*).

Cuculeasă 1. 'femelle du coucou', 2. Bot. = *floarea cucului*.

Lăculeasă Bot. 'plantă ce crește prin locuri umede, aproape de lacuri' < *lac*.

Originea : „La terminaison [=le suffixe] *-issa* a été empruntée au grec [-ισσα] à l'époque chrétienne; elle était très employée dans le latin de la décadence où l'on disait *abbatissa*, *diaconissa*, *prophetissa*, *sacerdotissa*, *poetissa*, *Aethiopissa*, *Arabissa*, *Germanissa*; elle pénétra aussi dans la langue vulgaire où son emploi s'étendit de plus en plus. On la trouve dans tout le domaine roman: roum. *jupăneasă*, ital. (*a*)*badessa*, esp. *abadesa*, port. prov. *abbadessa*, fr. *abbatesse*” (Nyrop, Gram. III, § 422).

Diaconeașă nu este cumva lat. *diaconissa*, ci un derivat rom. dela *diacon* (de origine ngr.).

Unele derivate rom. se regăsesc în limbi romanice: *diaconeasă*—fr. *diaconesse*, *împărăteasă*—fr. *empreresse*, *preuteasă*—fr. *prêtresse*, *vrăjitoareasă*—fr. *devineresse*.

Pentru *împărăteasă* cf. și alb. *mbrâtâreșă*.

Genul și Pluralul.

Substantivele în *-easă* sunt feminine, pl. *-ese*. — Pl. lui *arămeasă* nu este atestat. — *Șoriceasă* se întrebuițează numai la sg.

EAȚĂ (-eățâ).

Observație. — Vr. și dial. *-eațe*, *-ețe*, mr. *-eață*, megl. *-eță*. — După pl. *-ețe* s'a refăcut apoi uneori sg. *-eță*.

Funcțiunea.

Abstracte.

O STARE.

Derivate dela adiective.

Bătrîneță < *bătrîn*.

Buneață (Car. Dal.) 'bunăătate' < *bun*.

Dulceață 'douceur' < *dulce*.

Frumuseță, vr. *frumoseațe*, *frumuseațe* (Mard. — cf. și Dos. Prol. 84¹/₁: *frămseatea* — Dos. Prol. 14²/₂₆: preutul... începù... a să mirà de mirosul și *frămseatea* [merelor]. — Pl. *frămseate*, Dos. Prol. 38²/₂₀) < *frumos*. — Mold. *frumușăță* < *frumoși*.

Hireșeță 'frumuseță' (Bud.) < *hireș* 'frumos'.

Mîndreță, *mîndrețe* < *mîndru*.

Roșăță < *roș*

Verdeață, mr. *virdeață* (Dal. Pap. B.), megl. *virdeță* < *verde*, mr. *verdi*, megl. *verdi*.

Viață, mr. *ȕiață* (Dal.), megl. *ghiață* < *viù*, mr. *ȕiù*, megl. *ghiiù*.

Agiuneață 'foame' (Dal.) < *agiun* 'flămînd'.

Ambîreață (Dal.), *ambăreață* (Pap. B.), *îmbăreață* (Obed.) 'noroc, fericire' < *ambar* (Dal.), *mbar* (Pap. B.), *îmbar* (Obed.) 'fericit, norocos'.

Angusteăță 'îngustime, strîmtoare' (Dal.) < *angustu*.

Anusteăță 'dezgust, negust' (Dal.) < *ánustu* 'fără gust'.

Arăeață (Mih.), *arîeață* (Dal.) 'răutate' < *arăù*.

Chibăreață 'lux' (Mih.) < *chibare* 'luxos'.

Chibureăță 'îndestulare' (Mih.) < *chibur* = dr. *chîtabur*.

Chischimeăță 'curățenie' (Mih.) < *chischimu* 'curat'.

Chischineață 'deșteptăciune, agerime' (Dal.) < *chischin* 'deștept, ager'.

Eftineață 'eftinătate' (Dal.) < *eftin*.

Frunimeăță 'blîndeță' (Dal.) < *fronim*.

Fuduleăță 'fudulie' (Dal.) < *fudul*.

Gîuneață 'bravură, vitejie' (Dal.) < *gîone*.

Gîlbineață 1. 'gălbeneală', 2. (concr.) 'gălbănușul oului' (Dal.) < galbin.

Grieăță 'greutate, dificultate' < *greù* pl. *grei*.

Imireață 'blîndeță' (Dal.) < *imir*.

Lihudeăță 'foame mare' (Mih.) < *lihúd* 'lihnit'.

Lîiață 'negreață, negreală' (Dal.) < *laiù*.

Lișureăță 'ușurință' (Dal.) < *lișor*.

Livindeăță 'fudulie' (Dal.) < *livendu* 'elegant'.

Mîreață 'mândrie, glorie' (Dal.) < *mari*.

Multeață 'mulțime' (Pap. S.) < *mult*.

Murneață 'culoare brună' (Dal.) < *murnu*.

Mușiteăță 'frumuseță' (Dal.) < *mușat*.

Nustimeață 'plăcere, gust' (Dal.) < *nostim* 'plăcut, gustos'.

Singureăță 'singurătate' (Dal.) < *singur*.

Sîtuleață 'săturare, îndestulare' (Dal.) < *sîtul*.
Urbeață 'orbire' (Dal.) < *orbu*.
Urîteață, ur(u)teață 'uriciune, slușenie' (Dal.), *uruteață* 'răutate' (Pap. B.) < *urît, urul*.
Zurleață 'nebunie' (Dal.) < *zurlu*.
Flămîndeață, flămundeiață 'foame' (megl.) < *flămund*.
Viniteață 'vânătae' (Dal.) < *vinit, înț. concr.*

Derivate dela substantive.

Bărbăteață (Obed.), *bîrbîteață* (Dal.) 'bărbăție' < *bărbat, bîrbat*.
Bichireață 'celibat' (Obed., Mih. Dal.) < *bichîar*.
șimuneață 'șiretenie' (Mih.) < *șémun* 'șiret'.
Ficăreață 'copilărie' (Pap. B.) < *fičior*.
Lihuneață 'lehuție' (Mih.) < *lihoană* 'lehuză'.
Mintireață 'tulburare' (Mih.) < *mintire* 'amestecare, încurcare'.
Virîreață 'feciorie' (Pap. S.) < *virîră*.

Derivate dela verbe.

Miroseațe (Aflară trupul svnteî... cu *miroseațe* scumpe miro-sînd. Dos. Prol. 65^{2/2}) < *miros*.

Derivate dela adverbe.

Bînețe s. f. pl. în *a da binețe* = a se saluta, mr. *ghineață* 'bine, fericire' (Dal. Pap. B.) < *bine, ghini*.

Dimineață, demineață, demeneață (Mard.), mr. *dimineață* (Dal.), megl. *dim(i)neță* < *demîne = lat. *demane, cf. fr. *demain*, it. *dimani*.

Concrete.

COLECTIVE.

Negureață 'norî negri mulți' (Vîrcol) < *negură*.

O FIINȚĂ CARACTERIZATĂ PRINTR'O CALITATE.

Păleață 'om slab, galbigit' (Pamf. J. I) < *pălesc*.

VARIANTĂ.

-ureață.

Din mr. *chibureață*, *lișureață*, *singureață* s-a extras mr. *-ureață* cu care s-a derivat *schinciureață* 'zgîrcenie' (Dal.) < *scl'inciū* 'zgîrcit'.

SUFIXE COMPUSE.

-uîață (= -uîū + -eață).

Jeguîață 'cărbuni aprinși' (Boc.) < *jeg* 'cărbune aprins'.

Originea := it. *-ezza*, sp. port. *-eza*, fr. *-ece*, *-esse* < *-itia*, variantă a lui *-ities*, moștenit în următoarele exemple :

Acreață, it. *agrezza*, vfr. *aigresse* < **acritia*.

Albeață 1. 'blancheur', 2. 'taie sur l'oeil', mr. *albeață* 1. 'blancheur', 2. 'fard', 3. 'blanc d'oeuf' (Dal.), megl. *albeță*, *albeț* 1. 'blancheur', 2. 'blanc d'oeuf', 3. 'taie sur l'oeil' (mr. *alghîață* 'blancheur' Mih., dr. *albață* 'taie sur l'oeil' Șez. V 25) < **albitia* = *albities*.

Amăreață 'amertume' < *amaritia*.

Blîndeăț, vr. *blîndeațe* (Mard.) < *blandities*.

Cărunteață 'canitie, vieillesse', it. *canutezza*, vfr. *chanuece* < **canulitia*.

Greață 'greutate' (vr. și Dal.) < **grevitia*.

Negreață 1. 'calitatea lucrurilor de a fi negre' (Păsc. cf. și Dos. Prol. 45²/₃₁ : nu le eră *negreața* tot la un fealîū). — 2. 'om îmbrăcat în negru' (Dan. II Glos.). — 3. megl. *nigreță* 'partea neagră a ochiului' (cf. dr. *albeață* 'partea albă a ochiului', v. mai sus) < *nigritia* 'le noir, la couleur noire, noirceur'.

Tinereță, vr. *tinerețe* (Dos. Prol. 21²/₂₁ : sg. orî pl. ?), *tinerețe* (Venîa . . . Pafnutie la acea mănăstire din *tinerețe*, Dos. Prol. 27²/₂), mr. *tinireăț* (Dal.) 'jeunesse', it. *tenerezza*, sp. *terneza* < **teneritia*.

Bunăteață (Pap. B.), *bunîteață* (Dal.) 'bunătate' < *bunătate* (Pap. B.) + *buneață* (Dal. Pap. B.), iar prin analogie cu acesta s'a născut *ghinîteață* 'binețe, salutare' (Dal.) < *ghini* 'bine', de unde, am văzut, direct *ghineață* 'bine, fericire'.

Genul și Pluralul.

Substantivele în *-eață* sunt feminine și fac pl. *-eți* (*dimineată-dimineți*).

ET (*-ét*).

Observație. Dr.

Funcțiunea.

COLECTIVE.

Derivate dela substantive.

Băbet, băbăret < *babă, băbar*.

Bănet < *ban*.

Boeret < *boer*.

Brînzeturî 'felurî de brînză' < *brînză*.

Broștet < *broască*.

Călugăret < *călugăr*.

Căpret 'turmă de capre' (Șez. III 8) < *capră*.

Coconet 'coconiî, fecioriî de boerî' < *cocon*.

Cuscureturî 'oamenî încuscriți' (Viciu, 39).

Fămeet (Jipescu) < *femea*.

Fetet (ban.) < *fată*.

Fireturî < *fir*.

Ghinarăleturî 'mulți generalî' (Stoln. Dumitrache, Istoria, 442) < *ghinaral*.

Lăpteturî 'felurî de lapte' < *lapte*.

Mueret (vr.) < *muere*.

Păsăret (Pamf. Agr.) < *pasăre*.

Tîlhăret (Trimise Domnul preste dînșiî pre Haldei și *tîlhăreturî* Sirilor și *tîlhăretul* Moaviteanilor. Bibl. 333²/₅₄. — λησθήρια) < *tîlhar*.

Țolet 'țoale : 'ai văzut ce de țolet avea fata dascălului?' (Boc.) < *țol*.

Vinet 'vinuri multe, când se găsesc aproape la toți cultivatorii : 'slavă Domnului, anul-ăsta s-a făcut *vinet* destul' (Codin, 78), cf. *vinetum* 'vigne, vignoble, lieu planté de vignes'.

Derivate dela adiective.

Scumpeturî 'lucruri scumpe' (Codin Ing.) < *scump*.

Tineret 'tinerime' < *îtnăr*, *tinerî*.

IN SPECIAL O COLECTIVITATE DE PLANTE.

Brădet < *brad*.

Bunget 1. 'pădurice de stejari lângă Mănăstirea Neamțului'.
2. 'pădure' (Codin. Ing), 3. 'pădure veche și deasă' (Hasdeu,
Cuv. I 245). < alb. *bunk*, *-gu* 'stejar'.—Codin Ing. și *buget*.

Călinet (Hasdeu, Cuv. I 253) < *călin*.

Frunzet < *frunză*.

Maslinet (Bibl. 200¹/₇), *măslinet* (Bibl. 55²/₃₁) < *maslină*, *măslină*.

Meret 1. 'loc sămănat cu meri', 2. 'mere multe pe jos', 3. 'numele unei localități' (Codin, 49) < *măr*.

Originea : = it. *-eto*, sp. *-edo*, vfr. *-oi* < *-etum*, moștenit în :

Arburet 'plantation d'arbres', mr. 'forêt de chaînes' (Dal.) < *arbo-
retum* 'verger, plantation d'arbres', mr. *arbure* 'chaîne'.

Cărpinet, vit. *carpino*, vfr. *charmoi*, nprov. *couprenedo* < **car-
pinetum*.

Ceret, it. *cerreto* < *cerretum.

Chinet 'forêt de pins' (Dal.) < *pinetum*.

Făget, it. *faggeto*, prov. cat. *hageda* sp. *hayedo* < *fagetum.

Frăsinet 1. 'frenaie, bois de frênes', 2. nom d'un village (Has-
deu, Cuv. I 240) < *fraxinetum*.

Nucet, vechiul nume al Mănăstirii Cozia < *nucetum* 'lieu planté
de noyers'.

Pomet (Pamf. J. III), *pomăt* (Pamf. J. III, Car. Dos. Prol.
46²/₄, 79²/₂) 'verger, jardin fruitier' < *pometum*.

Pentru *maslinet* cf. lat. *olivetum*.

Pesmet, *pesmed* 'dulceață încheată din amestec de fructe :
pesmet de perje cu nucă' (Săgh. 98), *pezmet* 'lictarîu de prune'
(Viciu, 66) < turc. *peksimet* 'biscuit'.—Formele *pigmez*, *pëgmez*,
date încă de Viciu, sunt turc. *pekmez* 'sapa, moût cuit'.

Genul și Pluralul.

Substantivele în *-et* se întrebuințează de obicei la sg.—Sunt eterogene, pl. *-urî* : *bănet*, *băneturî* (Vîrcol), *tălhăret*, *tălhăreturî*, mr. *arburet*, *chinet*.—Se întrebuințează numai la pl. ; *cuscreturî*, *ghînaraleturî*, *scumpeturî*, *fireturî* ; *brînzeturî*, *lăpteturî*.

ET (-'et).

Observație. Dr. -et, mr. -it. — Grație alunecării sunetului apare și ca -ăt.

Funcțiunea.**Abstracte.**

O ACȚIUNE.

*Derivate dela verbe.**Bocet < bocesc.**Crepet de zorî < crăp, cf. se crapă de ziuă.**Curet 'mers, curs, drum' (Păsc.) < cur 'merg'.**Rînjăt < rînjesc.**Suflet, mr. suflit (Pap. B.), megl. suflit < suflu.**În Treacăt, mr. n-dreașit (Dal.) < trec, mr. treașiri.**Umblet (atestat și în Bibl. 238²/₃₅), înblet (Dos. Prol. 47²/₂₃) < umblu, îmblu.**Zîmbet < zîmbesc. — Șez. II 43 : zîmzît.**Zvîcnet 'zvîcnire' (Pamf. J. III) < zvîcnesc.**Derivate dela participii**Plînset < plîns.**Rîsăt < ris.**Derivat dela un onomatopeu.*

A lua în durăt 'a lua înainte, a lua cu vorba' (mold.) < dur, cf. duruî, turuî vorbesc răpede și mult'.

Derivate dela substantive.

A da îamăt (Codin, 40) = a da îama.

Înțelesuri speciale.

UN ZGOMOT.

*Derivate dela verbe.**Foșnet < foșnesc.**Huet, vuet < huesc, vuesc.**Pascu, Suțizele românești.*

Scrîşnet (Dos. Prol. 31²/₁₈) < *scrîşnesc*.
Şueret (Auzind *şueretul* zmeilor. Dos. Prol. 79¹/₂₈ . — *Şueretele* [zmeilor]. Dos. Prol. 79¹/₂₈) < *şuer*.
Trăsnet, tresnet (Mard. 377) < *trăsnesc*.

Derivate dela interjecții.

Clinchet 'zgomotul clopoțelilor și zurgălăilor' (Pamf. C.) < *clinchă*.
Dangăt de clopot < *dang*.
Şuet 'zgomot de ploae curgătoare' (Pamf. J. II) < *şu*, cf. și *huet*.
Zumzet 'bîzîit de albine' (Eminescu), *zuzăt* 'vorbă multă, larmă' (Pamf. Agr.) < *zuz-*, cf. mr. *zuzuescu* (Pap. B.) = *bîzîiță*, despre albine.

UN STRIGĂT.

Derivate dela verbe.

Răcnet (Şez. II 151 sub *buragî*) < *răcnesc*.
Răget (Şez. II 151 sub *buragî*, V 164 sub *tragîn*) < *rag*.
Strigăt, strîget 'doină, cîntec, chiuitură' (Candrea) < *strig, strîg*.
Țipăt, mr. *cipit* (Pap. B.) < *țip*.
Urlet (Mat. 118), *urletu* clopotului (Vîrcol) < *urlu*.
Zbîeret (Şez. V 164 sub *tragîn*) < *zbîer*.

O STARE.

Cocăt 'căldură mare' (Pamf. Agr.) < *coc*, cf. *mă coc de căldură*, apoi *crăpet*.
Crăpet 'căldură mare a soarelui' (Boc.) < *crăp*, cf. *crăp de căldură*.
Zarvăt 'gălăgie, harmalae' (Pamf. Agr.) < *zarvă*.

Concrete.

COLECTIVE.

Acret 'rodul cîmpului' (Vîrcol) < *agru* 'câmp, ogor'.
Desetul de fagi (Coşbuc) < *des*.
Oamet 'mulțime de oameni' (Tiktin) < *om*.

LOCUL.

Zacătă 'bătătură : pe ce vreme ați scos vitele din *zacătă*?' (Viciu, 90) < *zac* 'staț'.

Originea : = sp. *-ido* < *-itus* (A. Philippide, Principii, 183, și Un Specialist român la Lipsca, 130—131; Meyer-Lübke, 525) moștenit în :

Cumpăt < **compitus* = *computus*.

Freamăt, *hreamăt* (Veniția *hreamăt* mare ca de nechezături de cai mulți. Dos. Prol. 79²/₁₉), *reamăt* (Codin, 64), *ramet*, *remet* (Noiua Rev. Rom. VIII 87) < *fremitus*.

Gemăt, mr. *dzeamitu* (Mih.) < *gemitus*.

Muget < *mugitus*.

Sunet < *sonitus*.

Tunet, *detunet* (Dos. Prol. 41²/₆) < *tonitus*, part. dela *tono*, = *tonitrus*.

Voamită ‘vomissement’ (Dal.) < *vomita* n. pl. ‘vomissements (matières vomies)’.

În limbile slave există deasemenea un sufix *-et* care servește a formă cuvinte ce exprimă un sunet (Miklosich, 188; Vondrāk, 451). Însă din numeroasele cuvinte înșirate de Miklosich doar *scrîșnet* < vsl. *skrūžitiū*, *skrūžitū* ‘stridor’ (*scrîșnesc*—vsl. *skrūžitati*).

Jneamăt ‘o grămadire de lemne, gunoae, mîl, etc. aduse de apă’ (Șez. II 41), *jneamît* ‘mormîntul pe care fiecare trecător aruncă ceva (un lemn, o piatră, etc.) crezînd că astfel i se iartă mortului un păcat. Mormîntul trebuie să fie în pădure sau pe cîmp’ (Șez. III 18), *nimăt* ‘gard făcut din tîrși’ (Șez. II 42) = *nămet* ‘monceau de neige amassé par le vent, monceau en général’, de origine slavă (Cihac). — Pentru înțelesul cuvintelor citate cf. în special ceh. *námet* ‘ce qui a été jeté sur qc.’, bulg. *nameatam* ‘mettre, jeter sur, jeter par dessus’.

Genul și Pluralul.

Zacată și *voamită* sunt feminine. Pl. lui *zacată* nu este atestat, *voamită* pl. *voamiti*. — *Cocăt*, *crăpet*, *îamăt*, *zarvăt*, *agret*, *deset*, *oamet*, *cumpăt* se întrebuintează numai la sg. — Celelalte cuvinte sunt eterogene și fac pl. *-e* (*geamăt-gemete*, *urlet-urlete*).

ETE (-*ete*).**Observație.** Dr.**Funcțiunea.**

DIMINUTIVE.

Diminutive propriu zise.

Ciuciulete 'bucățică de hârtie sau petică sucită în degete' (Săgh. 88), 'boț, ceva frământat, ciuculit' (Șez. V 164), 'gogoloș din sudoarea lipoasă pe piele' (Săgh. 88), Bot. 'zbîrciog; morille; Morcella esculenta' — *ciuculă* 'vîrf de munte' (Dal.).

Coconete 1. 'turtă mică coaptă în foc' (Dan. II), 2. Bot. 'o cîuperçuță' (Mard.) < *coc-*, cf. *gogon* 'umflătură', *cocoașă*, *gogoasă*, 'umflătură', *cocor* 'cucuïu, umflătură la cap' (Rev. cr. lit. III 119).

Cotromplete 'un lemn scurt și gros, bun pentru bătae: ăa vezi că acu puïu mîna pe *cotromplete*' (Codin, 22) < *cotorete < *cătur* 'bucată de lemn' (Rev. cr. lit. III 19) + *pălesc*.

Curmete 1. 'o bucățică de șfoară' (Mard.), 2. 'curmeïu' (Mard.) < *curm* 'cîrmeïu de frînghie cu care se leagă vitele cînd se duc la pășune' (Codin, 24), 'frînghie scurtă' (Dan. II), *curmu* 'ruptură de frînghie, cîrmeïu de șfoară, căpătăïu' (Dal.).

Druete 'trunchi de lemn nu togmaï gros, dar sănătos, negăunos, dupăce s-a tăiat' (Rev. cr. lit. III 123) < alb. *dru* 'Holz, Baum, Stange, Pfahl, Brennholz'.

Puete 'pom mic' (Mard.) < *puïu*.

Șuete 'șuveïu, o bucată scurtă de lemn' (Mard.) < *șuv-*, cf. *șuveïu* idem (ibid.), *șuveïcuță* 'fășie, feliuță' (Codin, 71), *șuviță* de păr, *șofilă* 'fășie dintr-o cămeșă ruptă' (Codin, 71), *șupă* 'bucată de loc' (Codin, 71).

Bondrete 'un gîndac de mătasă' (Mard.) < *bondar*.

Brădulete 'colac împletit în două și în lung ce se face la Sft. Toader' (Rev. cr. lit. III 90) < *brădulă* 'un cîomag sau bită mare de brad' (Viciu, 21).

Ștulete, *șiulete* 'fructul păpușoiului împreună cu frunzele care-l învălesc' — *stur* 'stîlp' (Dal.).

*Diminutive alintătoare.**Nume cō-nune.*

Mîndrete 'ibovnic, iubit' (Pamf. J. III) < *mîndru*.

Nume proprii de botez.

Gurete 'Grigore' (Mard.) < *Grigurete < *Grigore*.

Diminutive depreciative.

Băbete = *babă* (*Băbetili* dracului, cum o văzu calu, o dzîs cîtr-amparatu, Şez. IV 203).

NOMINA INSTRUMENTI.

Făcălete 'făcăleţ, un băţ mic cu care se mestecă mămăliga' (Mard.) < *făcălesc = *făcăluesc*.

*Inţelesul diminutival s'a pierdut în :**Nume comune.*

Bundărete 'burta porcului umplută şi pusă la uscat' (Mard.), 'burta porcului' (Boc.) < *bandor* 'stomahul porcului' (Mard.).

Cocîrlate 'lemn 'ncovrigit' (Mard.) < *cocîrlă* 'prăjină' (Mold.).

Cuculete = *cucuîă* (Mard.).

Muşchete = muşchiu de porc (Mard.).

Ochete 'ochiū de aţă sau de ciorap' (Mard.), 'ochiū de fereastră' (Viciu 63, Noŭa Rev. Rom. VIII 87 a).

Sucălete 'un val de hărtie sau pînză făcut sul, înfăşurat jur împrejur' (Codin, 69), faci funiea *sucălete* şi o bægî în sac = o suceşti în formă de sul (Boc.) < *sucală* 'navette'.

Sulete 'drugul de sus ori de jos al loîtrei la car' (Damé T. 10) < *sul*.

Scaete (Pamf. J. III), *scăete* (Mard.) = *scaiă*.

Nume de familie.

Toate exemplele sunt din Mard.

Boghete < *boghîă*.

Cocorete < *cocor*.

Cornete < *corn*.

Frunzeti < *frunză*.

Fuîorete < *fuîor*.

Păunete < *păun*.
Ghenete < *Ghinea*.
Ionete < *Ion*.
Onete < *Onu*.
Verdete < *verde*.

SUFIXE COMPUSE.

-ulete (= -ulă + -ete).

Observație. În câteva exemple *u* se sincopează.

Diminutive propriu zise.

Bumbulete 'bumb mic și rotund' (Mard.) < *bumb*.
Săculete 'săculeț' (Mard.) < *sac*.
Porculete 'căpiță de fîn, de otavă, de tulei' (Rev. crit. lit. III 165) < lat. *porca* 'partie proeminentă du sillon'.
Cozlete 'coada mică dela struguri' (Pop. 164 b) < *coadă* pl. *cozi*.

Diminutive alintătoare.

Nume comune.

Pufulete Bot. = *puf* 'pisse-loup, Lycoperdon bovista', ciupercă al cărei receptacol este lung-păros.

Nume proprii.

Nume de familie (Mard).

Cășulete < *caș*.
Ciuculete < *cioc*, *ciucă*.
Fălculete < *falcă*.
Ghiculete < *bică* 'taur'.
Chivulete < *Chivu*.
Iugulete < *Iuga*.
Mărculete < *Marcu*.
Negulete < *Neagu*.
Păsculete < *Pascu*.
Stoiculete < *Stoica*.

Originea : = it. -*etto*, fr. -*et* < lat. pop. -*iltus*, atestat în inscripții cu înțeles diminutiv-alintător pe lângă nume de persoane (v.

Meyer-Lübke, Einführung ¹ § 172 și Grandgent, An Introduction to vulgar latin, 20).

Din *-ittus* am căpătat direct *-et*. Această formă este atestată în :
Loître 'drugul de sus ori de jos al loîtrei la car' (Damé T. 10)
 < *loître*.

Cănăbet (Viciu, 26) = *cană*.

S. f. pl. *juveturi* 'păsări' (Viciu, 55) încă arată că a trebuit să existe un singular *juvet*, un dublet al lui *juvete*.

Forma primitivă *-et* a fost schimbată în *-ete*, a trecut adică la decl. III, prin diferențiere de *-et* colectiv < *-etum*.

Sufixul *-ete* se găsește încă în compusele *-etei*, *-etoc*, *-etenie*.

Pentru *-ete* = *-eț* v. *-eț*.

Fenomene de Analogie.

La grupa cuvintelor în *-ete* au trecut :

Burete < **buret* = *boletus*.

Castravete, pl. *-eți* < bulg. *krastavița*.

Scumpete, mr. *scumpeate* (Pap. B.), *scumbeati*, *scumbeti* (Dal.)
 'cherté' < **scumpete* < *scump*, cf. *foamete*, *jalete* jale multă' (Codin, 43).

Substituții de sufix.

Dovlete, *duflete* 'bostan' (Mard.) < *dovleac* = turc. *devlek*. — Varianta *dulete* 'zămos' (Mard.) < *duhlete*, *duflete*.

Erete, *arete* 'ulful găinilor' (Mar. O. II 122) < **erac* = mr. *γίρακ*
 < ngr. *γεράκι*, vgr. *ίέραξ*, *-ακος*.

Husmete 'berbec prost' (Codin, 40), *huzmet* 'piele de miel cu lina mare' (Vircol) < *hazman* 'berbec jugănit' (Damé T. 68).

Genul și Pluralul.

Substantivele în *-ete* sunt masculine, chiar și *băbete*, cf. forma articulată *băbetele*. — Pl. *-eți* este atestat numai pentru : *brădulete*, *căuciulete*, *curmete*, *dovlete*, *ochete*, *dărîmbete*.

IL'Ă (*-il'á*).

Observație. Sufixul există în mr. și megl. — În mr. *i* precedat

de ț se schimbă în î, uneori ă; în megl. i precedat de ț, r (un exemplu), ă (un exemplu) se schimbă în ȝ.

Funcțiunea.

Abstracte.

O CALITATE.

Derivate dela substantive.

- Bîrbîșil'ă* 'bărbăție' (Dal.) < *bîrbat*, -șî.
Cînil'ă 'răutate' (Dal.) < *cîni* 'chien'.
đimunil'ă 'drăcie' (Mih.) < *đemun* 'diable'.
Dușmănil'e (Pap. B.), *dușmînil'ă* (Dal.) 'dușmănie' < *dușman*.
ȝișșil'ă 'ȝigănie' (Dal.) < *ȝiftu* 'ȝigan'.
Mîscîril'ă 'boufonnerie' (Dal.) < *mîscîră* 'boufon'.
Pidănșăl'ă 'pédantisme' (Mih.) < *pidant*.
Uminil'e 'omenie' (Pap. B.) < *oamenî*.
Uspeșăl'e (Pap. B.), *uspișil'ă* (Dal.) 'amitié' < *oaspi* pl. *oaspișș* 'ami'.
Vulpil'ă 'vicleșug' (Dəl.) < *vulpi* 'renard'.
 Megl. *Furil'ă* 'hoție' < *fur*.
Purcăril'ă 'porcărie' < *purcar*.

Derivate dela adiective.

- Cărunșăl'e* 'vieillesse' (Mih.) < *căruntu*, -șî.
Glîril'ă 'folie, bêtise' (Dal.) < *glar*.
Hușil'ă 'folie, bêtise' (Dal.) < *hut*, -șî.
Livendzăl'e (Mih.) < *livendu* 'sprinten'.
Măril'e 'grandeur' (Pap. B.), *mîril'ă* 'grandomanie, gloire, orgueil' (Dal.) < *mari* 'grand'.
Mindiminil'ă 'sagesse' (Dal.) < *mindimen*.
Slîbil'ă 'faiblesse' (Dal.) < *slab*.
Urșînil'ă 'pauvreté' (Dal.) < *oarșîn* 'pauvre'.
 Megl. *junil'ă* 'voinicie' < *junî*.
Nibunil'ă 'nebuie' < *nibun*.
Ubăvil'ă 'frumuseșă' < *ubav* 'frumos'.

Derivate dela verbe.

Megl. *Umăroal'ă* 'oboseală' < *umărș* 'mă obosesc'.

O OCUPAȚIE.

Derivate dela substantive.

Curvăril'e 'curvărie' (Pap.S.) < *curvar* (Pap.S.).
Țiatrășil'e, *Țiatărșil'e*, *Țitrășil'e* 'médecine' (Pap.B.) < *Țiatru*
 pl. *Țiătrașil, *Țiășil* 'médecin' (Pap. B.).
Hiriril'ă 'fierărie' (Đal.) < *hirar*.
Piscăril'e 'pescărie' (Pap.B.) < *piscar*.

O DEMNITATE.

Derivate dela substantive.

đispușil'ă 'vlădicie' (Dal.) < *đispotil* pl. -oșil 'évêque'. (Pap.B.).
Prifșil'ă 'preuție' (Dal.) < *preftu* 'prêtre'.

O INRUDIRE

Derivate dela substantive.

Cusciril'ă (Dal.), *cuscril'e* (Pap.B.), megl. *tusciril'e* < *cusclu*.
Frășil'e (Pap.B.), *frîșil'ă* (Dal.) 'frăție' < *frate*, -șil.
Nunil'ă (Dal.) < *nun*.
 Megl. *cuscril'ă* < *cusclu*.
Fărtășil'ă < *șartat*, -șil.
Sucril'ă < *socru*.

O ACȚIUNE.

Un derivat dela verb.

Cubil'ă 'cobire, prevestire rea ; fig. om rău' (Dal.) < *cobesc* (dr.).

Concrete.

COLECTIVE.

Sucril'e 'beaux-parents' (Pap.B.) < *socru*.

PRODUSUL PRIMITIVULUI.

Avușil'e 'richesse, fortune' (Pap.B.) < *avut* 'riche'.

LOCUL UNDE SE PRODUCÉ CEVA.

Megl. *BăcîŃol'ă* 'bercail, bergerie, fromagerie, vacherie' < *bacîŃă*, cf. și bulg. *bačîŃa*.

Abstracte-Concrete.

FUNȚIUNEA ȘI ȚARA PESTE CARE EA SE INTINDE.

Megl. *ampiraŃol'ă* 'împărăție' < *ampirat*, -Ńi.

CALITATEA ȘI LUCRUL CARE POSEDĂ ACEA CALITATE.

Megl. *ViniŃol'e* 'boia vînată' < *vinit*, -Ńi.

SUFIXE COMPUSE.

-ăril'e (=ar+-il'e).

Amirăril'e (Obed. Pap.B.), *amirăril'ă* (Pap.B.), *amirîril'ă* (Dal.) 'împărăție; empire' < *amiră* 'empereur'.

-uril'e (=ur+-il'e).

Drîcuril'e 'drăcie, gînd ascuns' (Dal.) < *drac*.

Originea : -ilia = pl. dela -ile, cf. -aîŃă, -ae < -alia = pl. dela -al, -alis (S. Pușcariu, Conv. Lit. XXXVIII, 700). — Sufixul a avut mai întăiu înțeles colectiv, din care s'a desvoltat apoi cel abstract.

Lîvil'ă 'saleté, ordure' (Dal.) < *lav-*, cf. *lăvosu* 'sale, malpropre' (Mih.).

Pîtrîhil'ă 'étole, ornement ecclésiastique' (Dal.) < *πατραχίλι*.
Ardil'ă 'boală de gît' (Dal.), cf. alb. *hardĭe* 'angine'.

Fenomene de Analogie.

Sufixul -il'e s'a substituit lui -ie în următoarele exemple :
'*Anăpudil'e* (Pap.B.), *anapudzil'ă* (Dal.) 'caprice, bizarrerie'
< *ἀναποδία*.

Cîtiguril'ă 'accusation; calomnie' (Dal.) < *κατηγορία*.

Filanđrupil'ă 'philanthropie' (Dal.) < *φιλανθρωπία*.

Hîrîcupil'ă 'joie' (Dal.) < *χαρακοπία*.

Lihunil'ă (Dal.), *lihunil'e* (Mih.), megl. *lihunil'ă* 'couches, accouchement' < λεχωνία.

Lixuril'ă 'gourmandise, gloutonnerie' (Dal.) < λουξαρία.

Măsturil'e 'habileté' (Pap.B.) < μαστορία.

Pruxinil'ă 'entremise pour un mariage' (Dal.) < προξενία.

Purnil'ă 'volupté' (Dal.) < πορνεία 'prostitution'.

Scîtvil'ă 'esclavage' (Dal.) < σκλαβία.

Tipografil'ă 'imprimerie' (Dal.) < τυπογραφία.

Mîrtiril'ă (Dal.) = *mîrtiriă* (Dal.) 'témoignage, attestation' < μαρτυρία.

Xinil'e = *xiniie* (Pap. B.) 'pays étranger, étranger' < ξενιτεία.

Megl. *bucuril'e* < alb. *bukuri*.

L'fhunil'ă < ngr. λεχωνία.

Din cauză că *-il'e* are aceeaș funcțiune ca și *-ie* și adeseori chiar i se substituie, am căpătat pentru mr. derivate duble :

Amirărie și *amirăril'e* 'împărăție' (Obed.) < *amiră*.

Drîcurie și *drîcuril'e* 'drăcie' (Dal.) < *drac*.

Observăm apoi că adeseori pentru mr. *-il'e* corespunde dr. *-ie* :

Avușie-avușil'e, *bărbășie-bîrbășil'ă*, *cînie-cînil'ă*, *curvărie-curvăril'e*, *dușmănie-dușmănil'e*, *frăție-frățil'ă*, *fierărie-hîrîril'ă*, *omenie-uminil'e*, *pescărie-piscăril'ă*, *preușie-prișil'ă*.

La grupa cuvintelor în *-il'ă* a trecut *sindil'ă* 'orage' (Mih. Dal.) < ngr. συντέλεια < 'inondation, déluge, pluie à verse' (Aravant.).

Genul și Pluralul.

Cuvintele în *-il'e* sînt feminine și fac pl. *-il'i*.

INȚĂ (-inșă).

Observație. Dr. mr.—Derivarea se face dela verbe.

Funcțiunea.

Abstracte.

O ACȚIUNE.

Adeverinșă < *adeveresc*.

Ajutorinșă < *ajutoresc*.

Biruinșă < *biruesc*.

Cădinșă < *cad*.

Conținută 'oprire' < *contenesc*.

Cunoștință < *cunosc*.

Dutorință < *datoresc*.

Dorință < *doresc*.

Făgăduință < *făgăduesc*.

Ferință 'păzire, evitare' (Doamne,... dăruiaște... aceluia ce vor lua din țărna mea ertare de păcate și *ferință* de patime. Dos. Prol. 16¹/₂₁) < *feresc* 'evit'.

Folosință, *folosință* (Dos. Prol. 40²/₁) 'folosire, folos' < *folosesc*.

Izbăvință 'izbăvire' (Dos. Prol. 73²/₃₂) < *izbăvesc*.

Mintuință 'mîntuire' < *mîntuesc*.

Năzuință < *năzuesc*.

Obişnuință < *obişnuesc*.

Ostenință 'osteneală' < *ostenesc*.

Polzuință 'învățătură, lecție, exemplu' (Dos. Prol. 54¹/₂₂) < *polzuesc* (Spune ne... și nu te scumpi a ne *polzui*. Dos. Prol. 45²/₂₁. — Cf. și subst. *polză*, Dos. Prol. 54²/₁).

Silință < *silesc*.

Socotință 'băgare de samă' (Dos. Prol. 37²/₃₀, 49¹/₉), 'numărătoare, recensiment' (Bibl. 61²/₂, 61²/₆).

Stăruință < *stăruesc*.

Trebuință < *trebuesc*.

Ușurință 'înlesnire' (Codin, 76) < *mă ușurez* 'a se ușura' (Codin, 76).

Ușurință < *ușurez*.

Voință < *voesc*.

O STARE.

Fericință 'fericire' (Dos. Prol. 52¹/₁₈) < *fericesc*.

Iscusință < *iscusesc*.

Nevoință 'tortură, chin' (Dos. Prol. 27¹/₂₅, 37²/₇, 15²/₁₈) < *nevoesc*. — *Anevoință* < *anevoe*.

Slăbință 'rău, răutate' (Pap.B.), *slăbință* 'slăbiciune, răutate, rele' (Dal.) < *slăbesc*.

Concrete.

LOCUL.

Hălăduință < *hălăduesc*.

Locuință < *locuesc*.

PERSOANA.

Ființă < *a fi*.

Originea : = it. sp. *-enza*, pg. *-ença*, pv. *-ensa*, fr. *-ence* < *-entia*, moștenit în următoarele cuvinte :

Credință < **credentia*.

Cuviință < *convenientia*.

Putință < *potentia*.

Sămînță, mr. *simință* (Dal.), megl. *simință* < **sementia* = *sementis*.

Suferință < *sufferentia*.

Știință < *scientia* 'connaissance, renseignement', cf. și în inscripții *ad scientiam nostram* (Olcott, 77) = *la știința noastră*.

Velință este obscur.

Genul și Pluralul.

Substantivele în *-ință* sunt feminine și formează pl. *-ințe*, *-inți*.

ISTRĂ (*-istră*).

Observație. Mr.

Funcțiunea.

DIMINUTIVE.

Căsistră (Pap. B.), *cîsistră* (Dal.) 'coteț, găinărie' < *casă*.

Culistră 1 'furcă pentru tóarcerea bumbacului' (Dal.) < **cūristră* < *colus*.

Originea : = fr. *-itre* < **-ister*, *-istra* = *-aster*, *-astra* (G. Pascu).

ELEMENTE NEOGRECE.

Anghistru, s. et. pl. *-iștri*, 'undîță, cîrlig mic de oțel cu care croitorii prind obiectele de cusut' (Dal.) < ngr. ἀγκίστρι 'crochet, croc pour suspendre', ἄγκιστρον 'croc ; crochet ; hameçon'.

Culistră (Pap.B.), *cānistră* (Pap.S. Mih.) 'panier, corbeille' < ngr. κανίστρι.

Silistră (Mih.), *șilistră* (Mih. Dal.) 'tulumbă de mînă făcută din lemn de soc' < ngr. σιφίστρα 'sifflet', de unde și turc. *silistra* 'sifflet' (G. Meyer, Türk. St. I 84).

Fenomene de Analogie.

La grupa cuvintelor în *-istră* a trecut :

Cilistră (Dal.) = *gilit* 1. săgeată, 2. rază de soare (Dal.) <turc. *ğirid* 'javelot'.

Genul și Pluralul.

Cuvintele în *-istră* sunt feminine. *Căsisitră* și *culistră* fac pl. *căsisistri*, *culistri*; *cilistră*, *cilistre*. Pentru celelalte cuvinte pl. nu este dat.

IUNE (-iúne).

Observație. Dr. mr. — Radicalele terminate în *ț*, *z*, *s* suferă modificări. — Derivarea se face numai dela adiective.

Funcțiunea.

Abstracte.

O STARE.

Fericăiune 'fericire' (Car.) < *ferice*.

Istečiune 'sagesse, intelligence' < *isteț*.

Lăngegiune 'languueur' < *linged*, *-ezi* 'malade, languissant'.

Răpegiune 'vitesse' < *răpede*, *-ezi*.

O ACȚIUNE.

Botejune (vr.), megl. *bătișuni*, mr. *pătișune* (Pap.B.), *pitișuni* (Dal.) 'baptême' < *botez*.

Concrete.

Putregiune (Dos. Prol. 76²/₁₂), *putrejune* (Mard.), mr. *putrișune* (Pap.B.) 'putregaïu' < *putred*, *-ezi* 'pourri'.

Originea : = it. *-ione*, sp. fr. *-ion* < *-io*, *-ionis*, moștenit în : *Înțelepciune* 'sagesse' < *intellectio* 'sens, signification'.

Mincună (dr. megl.), mr. *mingună* (Dal.), *minciune* (Pap.S.) 'mensonge' < *mentio* 'actio de mentionner, mention'.

Pășune 'pâdurage' < *passio = *pastio*.

Răpciună 1. 'le mois de Septembre' (Tiktin), 2. *răpciun* 'le mois de Décembre' (Vîrcol) < *raptio* 'enlèvement, rapt'.

Tăciune, mr. *tucine* (Pap.B.), megl. *tăciuni* 'tison, brandon' < *titio*.

Radicalele terminate în *ț*, *z*, *s* sufăr modificări din cauza lui *î* din-*îune* :

-*țune* > -*cune*: *isteciune* < *isteț*, *înțelepciune* < *înțelepțune, *minciună* < *mințune, *răpciuni* < *răpțune, *tăciune* < *tățune.

-*zune* > -*gune*, -*june*: *botejune* < *botegune, *botez*, *lăngegune* < *lângezi*, *putregiune*, *putrejune* < *putrezi*, *răpegiune* < *răpezi*.

-*șune* > -*șune*: *pășune* < *pășune.

Genul și Pluralul.

Substantivele în -*une* sunt feminine și se întrebuințează numai la sg. In limba veche găsesc un exemplu de *pășune* pl. : „Aflară *pășune* multe și bune”, Bibl. 290¹/₅₀ (pascuas).

Sunt masculine : *răpciuni* și *tăciune* pl. *tăciuni*.

MÎNT (-mî'nt).

Observație. Dr. mr. — Alături cu -*mînt* apare și forma -*minte*, formă la început a pluralului. — Derivarea se face dela radicalul înfinitivului verbului respectiv.

Funcțiunea.

Abstracte.

O ACȚIUNE.

Apărămînt 'protection, abri' < *apăra*.

Ascultămînt 'obéissance' < *asculta*.

Indurăminte 'compassion, miséricorde' < *îndura*.

N-am *păsămînt* = nu-mă pasă (Vîrcol) < *păsa*.

Șițirimînt 'seceriș' (megl.) < *șitirîmint < *șelira*.

O STARE.

Rățimint 'răceală' (megl.) < *răți*.

REZULTATUL

Invățămint 'leçon' (a trage —) < *invăța*.

Sirbimint 'besogne ,affaire, service' (me gl.) < *sirbi* 'servir, travailler' (=lat. *servio*, *-ire*).

Abracte-Concrete.

REZULTATUL.

Așezămint 'ordre, édicte, accord ; institution' < *așeza*.

Concrete.

NOMINA INSTRUMENTI.

Adrîmîntu (Dal.), *adărămintu* (Pap.S.) 'clădire, edificiu' < *ad(î)ra*.

Astrucămint 'acoperișul porții, casei' (Noua Rev. Rom. VIII 85) < *astruca*.

Așfirnumîntu 'scoarță care se pune sub samarul calului' (Dal.), *știrămint* 'așternut' (me gl.) < *aștirna* (Mih. Dal.), me gl. *șterne*. — Me gl. este poate împrumutat din mr.

Imbrăcămint (vr.), *îmbrăcămint* < *îmbrăca*.

Scăpărămint (Pas.) < *scăpăra*.

VARIANTĂ.

-ămînt.

Din *apărămint*, *ascultămint*, *așezămint*, etc. față de *apăr*, *ascult*, *așez*, etc. s-a extras *-ămînt* cu care s'au derivat următoarele abstracte dela radicalul prezentului la verbe de conj. III :

Căzămint 'chute, décadence ; convenance' < *cad*, *cazi*.

Crezămint 'încredere' < *cred*, *crezi*.

Scăzămint 'diminution, rabais ; décadence' < *scad*, *scazi*.

Apoi *lărgămint* 'espace, ampleur' (Car.) < ad. *larg*.

Originea : =it. *-mento*, sp. *-miento*, fr. *-ment* < *-mentum*, moștenit fie sub forma sing. fie sub forma pl. *-menta*, în următoarele exemple :

Acoperemînt 'toit', *coperemînt* 'toit, couverture, protection, abri', mr. *acupirimîndu* 'toit, couverture' (Dal.), me gl. *cuprimînt* 'toit, couverture' < *cooperimentum* 'ce qui couvre entièrement'.

Călțămînt, călțăminte ‘chaussure’ < *calciamentum, calciamenta*. — *Încălțămînt, încălțăminte* au fost refăcute după *a încălța*.

Greomînt ‘peine, travail’ (Pop. 119) < *grevimentum cf. *gravamen*.

Jurămînt, vr. și dial. apoi mr. *gîurămîntu* (Mih.), megl. *jurămînt* < *juramentum*.

Legămînt ‘lien’ < *ligamentum* ‘bandage, bande’.

Mormînt, mr. *mărmîntu* (Pap.S.), *murmîndu, mîrmîndu* (Dal.), *murmînte* (Pap.B.) megl. *murmînt* < *monimentum*.

Osămînte s. f. pl., fr. *ossements* < *ossamenta, cf. și it. *ossame*, sp. *osambre*, port. *ossama*.

Pămînt, mr. *pimîntu* (Dal.), megl. *pimînt* < *pavimentum*.

Rugămînte, megl. *rugămînt* < *rogamentum*.

Veșmînt ‘habit sacerdotal’, megl. *anveștimînt* și *anveșmînt* ‘habit, vêtement’ < *vestimentum*.

Ingrășămînt ‘engraisement, engrais’ și *simțimînt* ‘sentiment’ sunt făcute dela *îngrășa* și *simți* după fr. *engraisement*, it. *ingrassamento*, fr. *sentiment*, it. *sentimento*.

Mr. *nviscîmîndu* ‘îmbrăcămintе’ (Dal.) < *nviștimîndu, cf. megl. *anveștimînt*, subț influența lui *nvescu*, forma de prezent a vb. *nvișteari*.

Fenomene de Analogie.

Subț influența lui *nviscîmîndu* s’a născut *alîxîmîntu* ‘costume, pair d’habits’ (Dal.) < ngr. ἀλλάξιμον ‘change, rechange de vêtements’.

Genul și Pluralul.

Substantivele în *-mînt* sunt eterogene și fac pluralul în *-mînte*, mr. *-i*: *așezămînt, îngrășămînt, învățămînt, jurămînt, simțmînt, veșmînt*, mr. *acupirimîndu, adrîmîntu, alîxîmîntu, aștirnumîntu, nviscîmîndu*.

Sunt eterogene și fac pl. în *-mînturî*: *acoperemînt (acoperemînturî, Bibl.)*, vr. *încălțămînt (încălțămînturî, Dos. Prol. 62¹/₂₃)* *pămînt*.

Eterogene cu plural *-e* și *-urî*: *jurămînt* pl. azi *jurăminte*, vr. *gîurămînturî* (Dos. Prol. 14²/_{28·31}), *mormînt-mormînte*, mai rar *mormînturî*.

Imbrăcămintе, azi întrebuițat numai la sg., a trebuit să fie altădată pl. dela *imbrăcămint* (vr.). Substantivul eră deci eterogen. Forma *imbrăcămintе* se găsește ca sg. încă în Bibl. 46²/₅₁ (ἱματισμόν). Cuvântul a fost în vr. și masc. : pl. *imbrăcăminți*, Bibl. 180¹/₂₅.

Acelaș lucru despre *încălțăminte*, vr. *încălțămînt*.

Osăminte se întrebuițează numai la pl.

Mr. *murmintu*, *murmindu* este masc. : pl. *mürminți* (Pap. B.), *murmindzi* (Dal.). (Dr. *mormînt* este și el masc. în înjurături : *morminți*). Mr. *murmintu* a fost într'o vreme și el eterog., dovadă forma sg. colaterală *murminte*.

Megl. *murmînt* este eterog. : pl. *murmînturi*.

Rugăminte, de sigur pl. unui **rugămînt*, este fem. și face pl. *rūgăminți*.

Scăpărămintе este deasemenea feminin și se întrebuițează numai la sg.

Despre celelalte cuvinte megl. afară de *murmînt*, ni se spune că sunt eterogene, dar nu se dă pluralul.

Celelalte cuvinte se întrebuițează numai la sg.

OARE (-*óare*).

Observație. Dr.—Derivarea se face dela participii.—Două derivate dela radicalul indicativului prezent : *curmoare*, *vulboare* ; —două derivate dela un substantiv : *fundoare*, *turloari*.

Funcțiunea.

Abstracte.

O ACȚIUNE.

Mulsoare 'mulgere' < *muls*.

Plînsoare 'plînset' (Dos. Prol. 28²/₂₁) < *plîns*.

Strînsoare (Dîndu-i să *strînsoare* cu multe fealțuri de muncă..., îi tăiară capul, Dos. Prol. 15¹/₂₁) < *strîns*.

Curmoare 'încetare, oboseală' (Mih.) < *curm* 'încetez, obosec'.

Abstracte-Concrete.

Dusoare 1. 'ducere', 2. 'un șir de flori dus cu acul pe cămeși sau îi' (Codin, 30) < *dus*.

Întinsoare 1. 'acțiunea de a întinde' ([se ruga] svnția sa cu *ntinsoare* către fiul svnții sale, Dos. Prol. 40^{1/13} = cu insistență. — A merge într-o *ntinsoare* = a merge direct la ținta propusă în călătorie), 2. a. 'traverse, pièce transversale' (Bibl. 65^{1/37}: διατόμιον), b. *întinsori* 'zîmți la războiu' (Viciu, 53), c. 'mîncare făcută din puțină smîntînă cu făină de păpușoiu sau de grîu fierțe laolaltă' (Viciu, 53).

Ninsoare 1. 'acțiunea de a ninge', 2. 'omăt'.

Prinsoare 1. 'prindere', 2. 'rămășag' (Tiktin), 3. 'lucru cu care se prinde ceva' (Era verigile *prinsori* drugilor, Bibl. 66^{2/59}), 4. 'temniță' (Hasdeu, Cuv. II 486).

Scrisoare 1. 'manière d'écriture', 2. 'lettre' < *scris*.

Strîmtoare 1. (a fi la *strîmtoare*, *strîmtorat*), 2. 'défilée' (Trecînd acea *strîmtoare*... aflăm o poartă, Dos. Prol. 46^{1/11}) < *strîmt*. — cf. și lat. *strictorium* 'cordon'.

Scrițtoari 1. 'manière d'écriture' 2. 'lettre' (Dal.) < *scrițtoari < *sciat* 'écrit'.

Concrete.

PRODUSUL PRIMITIVULUI.

Friptoare 1. 'friptură, carne friptă' (Candrea), 2. fig. 'grande chaleur' (Rev. cr. lit. III 154) < *fripl*. — Pentru 2 cf. mr. *cîloari* 'chaleur' < *calor*.

Unsoare 'onguent' < *uns*.

LOCUL UNDE SE EXERCITĂ ACȚIUNEA PRIMITIVULUI.

Inchisoare 'prison' < *închis*.

Pusoare 'locul unde se pune ceva' (Fură... ngropaș la poarta Țarigradului... în *pusoarea* locului devtêrului, Dos. Prol. 86^{1/5}) < *pus*.

Vultoare, vîltoare 'tourbillon d'eau' < *învolt* < *invólitus = *involutus* 'roulé, tourné'.

Fundoare 'ferestruică' (Viciu, 44) < *fund*.

Turtoari 'toartă, verigă de metal' (Dal.) < dr. *toartă*.

Originea : = it. *-ore*, sp. prov. *-or*, vfr. *-our*, fr. *-eur* < *-or*, *-oris*, moștenit în :

Alboare 'blancheur, lumière' < *albor*.

Căroare (Pap. S.), *cîloari* (Dal.), megl. *căloari* 'chaleur' < *calor*.

Dulcoare 'douceur' (Barcianu) < *dulcor*.

Duroare 'douleur' (Conv. Lit. XX 1009), *durorî* 'podagră' (Car.) < *dolor*.

Lîngoare 1. 'fèvre typhoïde' (dr.), 2. mr. *lîngoare* (Pap.S.), *lîngoari* (Dal.), megl. *lîngoari* 'maladie' < *languor* 'maladie'.

Lucoare 'lueur' < *lucor.

Mucoare 1. 'moisissure' (Rev. cr. lit. III 161), 2. mr. *mucoari* pl. -orî 'materii mucoase care se găsesc în placentă înainte de fătare la animale' (Dal.) < *mucoar* 'moisissure'.

Putoare, mr. *mputoare*, *mbutoare* (Pap. S.), megl. *putoari* 'puanteur, mauvaise odeur' < *putor*.

Răcoare, mr. *arcoari* (Dal.) 'fraîcheur' < *recor < *rec-ens*.

Sudoare, mr. *sudoare* (Pap.S.) 'sueur' < *sudor*.

Timoare 'peur' (Car.) < *timor*.

Urdoare 'chassie' < *horridor < *horridus*.

Mr. (Dal.) megl. *cufoari* 'diarrhée' este un derivat imediat dela mr. *cufurescu* (Dal.), megl. *cufăres* 'foirer' < lat. *conforio*, -ire..

Dogoare 1. 'chaleur du feu' (Mat. 73), 2. 'chaleur brûlante du soleil' (Hasdeu, 1746) este un derivat imediat dela *dogoresc* 'chauffer fortement, brûler' < bulg. *dogoreavam*, *dogoream* 'achever de brûler'.

Prigoare 'chaleur brûlante du soleil' (Hasdeu, 1746) este un deriv. imed. dela un *prigoresc* < bulg. *prigaream* 'faire brûler encore un peu', cf. și bulg. *prigar* 'état d'une chose brûlée; brûlé, brûlure'.

Duhoare 'mauvaise odeur' < *duh* supt influența directă a lui *putoare*.

Genul și Pluralul.

Cuvintele în -oare sînt feminine și fac pl. -orî. — *Răcoare* se întrebuițează la pl. numai în izolarea *a virî în răcorî*; *sudoare* în *a-î trece sudorile*.

UN (-ún).

Observație. Dr.—Fem. -ună. Variantă: -une.

Funcțiunea.

NUME DE PLANTE.

Căpșună = mr. *căpușă* (Mih.), *cîpușă* (Dal.).

Bursune 'un fel de rugină de pe mlaștinî' (Șez. II 23, V 40). —

Cuvântul este poate un derivat dela *bară* 'baltă', *bāros 'băltos', cf. *mlăștiniță* 'plantă erbacee care crește prin locuri și pășuni umede'. — Panțu cunoaște : *bursoacă* 'mohor' și *bursucă* 'Bartsia alpina L.'

NUME DE FIINȚE MITOLOGICE.

Căpcăun 'om cu cap de câine, ființă mitologică' (Șez. II 25-26 : *Căpcăunii* sînt niște oameni cu capul de câine și foarte răi... Eî ău un ochi în frunte și unul în căfă ; Codin 13 : *căpcăun* 'ființă extraordinară care ar fi mîncînd creștinii, — are 2 guri, 4 ochi și 7 picioare') < *capcănun < *căpcîn* idem (Șez. II 25-26, Pop. 164) = (cu) cap (de) cîne.

AUGMENTATIVE.

Văgăună 'depresiune între două dealuri' < *găvănună < *găvan*, cf. *găvănat*. — Varianta *găvădună* (Viciu, 45) < *găvăndună, *găvănună.

SUFIXE COMPUSE.

-ușun (= -uș + -un),

UN DIMINUTIV.

Iepșună 'iep(u)șoară' (Ispirescu, Leg. 161) < *iapă*.

-ăun (= -ău + -un).

POSESORUL UNEI CALITĂȚI PRIN EXCELENȚĂ.

Căscăun 'gură-cască < *casc*. — Forma *căscăunt*, *căscăund* provine din prima supt influența lui *bolînd* 'greciș, din topor' (Șez. II 150) = ung. *bolond* 'stultus', ori prin epiteză, cf. *scand* 'scaun' (Conv. Lit. XX 1017) < *scan = *scaîn, *scaun*.

Bălăun, nume de familie (Hasdeu, 2936) < *băl*.

Originea : = -it. -one, sp. -on, prov. -ó, -on, fr. -on, pg. -ão < -o, -onis (G. Pascu), moștenit în :

Cărbune 'charbon' < *carbo*, -onis.

Minune 'prodige, merveille' < *mirune < *miro, -onis.

Găune, *găun*¹ 'guêpe, frelon' < *cavo, -onis < *cavare*. — *Găun*

'creux, trou' < *cavo, -*onis* < *cavus*, v. Candrea-Densușianu, Dicț. No. 718, 719. — Variantă ; *gărgăun* 1. 'frelon', 2. fig. are *gărgăun* 'il est toqué', de unde apoi *gorgonesc* 'chasser' (Rev. cr. lit. III 155) și derivatul imediat *gorgună* 'femme vieille et méchante' (Rev. cr. lit. ib.).

Grăsune (Car.), *grăsun* (Pamf.Agr.) 'cochon de lait', *grăsun* 'grasouillet, replet' < *grasso, -*onis*, cf. it. *grassone*, npv. *grassoun*.

Sărune, *săruni* 'locul unde se dă sare la oi' (Candrea), *sănune* 'locul unde se dă sare la vite' (Noia Rev. Rom. XIII 87), *senune* 'trunchiu de brad scobit, pe care se dă vitelor sare pisată' (Șez. II 43), *sănun* 'un copac tăiat ce are pe el un jghiab în care se presară sare ori tărîțe, pentru a le linge caprele și oile' (Șez. III 87), *sănună* 'locul unde aș lins oile sare' (Viciu, 74) < *salo, -*onis*, cf. mr. *săriște* 'locul unde se dă oilor să lingă sare' < *salinea < *salinae* 'salines'.

Păun (dr. megl.), mr. *păunu* (Pap.S.) 'paon' < *pavo*, -*onis*.

Tăun 'taon' (dr. megl.), mr. *tăunu* (Pap.S.), *tiun* (Dal.) < *tabo*, -*onis*.

Alun 'coudrier' < *alună* 'noisette' = *avellona, *avellana* (*nux*), cf. *nuc* < *nucă*.

Din -*o*, -*onis* avem direct rom. -*une*. Forma -*un* se explică ori prin faptul că alături cu -*o*, -*onis* aș existat în latina populară forme în -*onus*, cf. *patronus* și *patro*, -*onis*, *strabo*, -*onis* și *strabonus*, *pavo*, -*onis* și *pavus*, deci poate și *pavonus; ori prin analogie : *păune a făcut pl. regulat *păuni*, cf. *tăciune*, *tăciuni*, de unde apoi sg. *păun*. În favorul analogiei vorbesc cazurile în cari s'a păstrat forma dublă, cf. *grăsune* și *grăsun*.

În ce privește înțelesurile variate ale sufixului : nume de plante, nume de animale, augmentative, diminutive, posesorul unei calități prin excelență, observăm că ele se regăsesc și în celelalte limbi romanice, v. Díez 315—318, Nyrop § 282—286.

Obscur :

Genune 1. 'mer, ocean' (Hasdeu, Cuv. II 205), 2. 'tourbillon d'eau' (Șez. II 24; Pas.; Candrea : *gerune*).

Elemente italiene.

Copun 'chapon' (Car.) < *capone*.

Săpun, *sopon*, mr. *săpune* (Pap.B.) < *sapone*.

Elemente neogrece.

Pătună (Pap.B.), *pîtună* (Dal.) 'la plante du pied' < πατοῦνα.
Canun și *canon* 'peine' (Șez. II 151) < κανών 'pénitence im-
 posée par le confesseur'.

Elemente bulgărești.

Gorun 'chêne à grappes' < *gorun* 'chêne'.
Șlădun (Panțu), *șledun* (Damé T. 183 nota 4) 'chêne à grappes' <
sladun 'chêne à glands doux'.

Elemente turcești.

Cuscun (megl.), mr. *cuscune* (Pap.B.), *cuscuni* (Dal.) 'crou-
 pière' < *kuskun*.

Fenomene de Analogie.

La grupa cuvintelor în *-un* au trecut :

Bordun 'poamă neagră' (Vîrcol) < *Bordeaux*, de unde și *burdoïū*
 'vin negru' (ib.).

Substituții de sufix.

Cotună 'militar' (Candrea) = *cătană* (Șez. II 23).

Mătrăgună Bot. 'belladone' = vr. *mandragură* (Bibl. 22 ¼),
mandragoră (Bibl. 22 ½), ngr. μανδραγόρας.

Sărpun, *sărpunel* Bot. 'serpolet' < *sărpul = lat. *serpullum*.

Cîcîună (Dal.) = *cîcîulă*.

Genul și Pluralul.

Cuvintele în *-ună* sunt feminine și fac pl. în *-une* (*căpșună*,
văgăună, *îepșună*). Cuvintele în *-une* sunt 1. unele masculine :
cărbune, *găune*, *grăsune*; 2. unele feminine și fac pl. în *-uni*:
genune, *minune*, *sărune*.

UR (-'ur).

Observație. Dr. -ur, -or, -ăr; mr. -ur.**Funcțiunea.****Concrete.**

DIMINUTIVE.

Smicor 'vîrful arborelui' (Codin, 67) < *smic-*, cf. *smicea* 'crenguță'.

Butură 'buturugă' < *but-*, cf. *butuc*, *buturugă*.

Șombur (Dal.), *șombură* (Pap.B.) 'pîetricică', *șombură* 'boț, umflătură mică; minge' (Dal.), *cîombură* 'fulg' (Pap. B.) < *șumbă*, *gîumbă* 'umflătură' (Dal.), *cîumbă*, *gîumbă* 'umflătură, uimă' (Pap.B.), megl. mr. (Pap.B.) *cîumă* 'bucățică de lînă'.

Ințelesul diminutiv s'a pierdut în :

Gripsor = γριψ, gryphus, Bibl. 77¹/₃₂, 137¹/₁.

Uture 'chat-huant, chouette, noctua' (Hasdeu, Cuv. I 309) < alb. *ut*, de unde și srb. *utina* 'chouette', bulg. *utva* 'chouette'.

Gigur 'țap jugănit' (Dal.) < *gîugur < *gîug*, *jug*, cf. vb. *jug-ănesc*.

Ghizdură, *vizdură* = *ghizdă* de puț (Codin, 78).

Cîungăr 'copac cu vîrful retezat' (Candrea) < *cîung*.

POSESORUL UNEI CALITĂȚI PRIN EXCELENȚĂ.

Nume de păsări.

Codobatură < *coadă*+*bat*.

Capîntortură < *cap*+*întort*.

NOMINA INSTRUMENTI.

Ștergură (Conv. Lit. XX 1018), *mîinăștergură* (Car.) 'prosop' < *șterg*.

Abstracte.

O ACȚIUNE.

Batjocură < *bat joc*.

Originea : = it. -*olo*, sp. -*lo* < -*ulus*, moștenit în :

Barbur(e) 'partie inferioare de la lame d'un couteau, d'un rasoir, d'une hache, etc.' < *barbula*.

- Fagur* 'rayon de miel' < *favulus, *favus*.
Graur < *graulus*.
Spicor 'spic' (Păsc.) < *spicula*.
Grumur 'grămadă' (Dal.) < *grumulus*.
Cră'mură 'gălăgie, larmă' (Şez. V 175 sub zurbalic) < Ducange
carmula.
Gaură (dr. megl.) < *gavula.
Ghindură, mr. megl. *gl'indură* < *glandula*.
Lingură (dr. mr.) < *lingula*.
Negură (dr. mr.) < *nebula*.
Păstură 'propolis' < *pestula.
Ramură (dr. megl.) < *ramula = *ramulus*?
Răură 'o sucătură ce se ține de una' (Şez. III 87) < *rivulus*
'petit ruisseau'.
Scîndură, megl. *scîndură* < *scandula*.
Vergură învălită Bot. 'plantă erbacee numită și morăriță', fr.
cheveux-de-Venus < *virgula = *virgo*.
Fiștură 'fistulă' (Dal.) < *fistula*.
Lîndură 'rîndunică' (Dal.) < *hirundula, *hirundo*.
Pen(d)ură 'cuțu' (Dal.) < *pinnula*.
Pergură (Mîh.), *perçură* (Dal.) 'raisin de treille' < *pergula*.
ńicură 'fărmătură' (megl.) < *micula*.
Fumur 'blanc tacheté de noir, en parl. des brebis', friul. *fu-*
mul < *fumulus = *fumidus* 'noirâtre'.
Mascur 1. adiect. 'masculin' (Dal.), 2. subst. 'bărbat' (Dal.),
'porc' (dr.) < *masculus*.
Oae *muscură* 'oea cu muște pe bot, muscă = pată neagră'
(Giuglea, Cerc. lexic. 18), mr. *mușcură* 'alb la urechi și la nas,
cu pete albe la cap : capră *mușcură*' (Dal.) < *muscula*.
Muntur 'prost' (megl.) < *mutulus, *mutus*.

Fenomene de Analogie.

La grupa cuvintelor în *-ur* au trecut :

Maldur = *maldăr* (Săgh. 113 d, Codin 48) < pol. *malder* 'Malter ;
Mahlmetze' = germ. *Malter*.

Guștur (Dal.) = dr. *gușter*.

Strejur 'parul din mijlocul ariei de care se leagă caii ca să triere
grîul' (megl.) = dr. *streațăr* (Cimil. I) = bulg. *stožar*.

Genul și Pluralul.

Substantivele în *-ur* sunt masculine; — cele în *-ură* sunt feminine și fac pl. *-urî*.

URĂ (*-úrá*).

Observație. Dr. mr. megl. — Derivarea se face dela participii.

Funcțiunea.

Abstracte.

O ACȚIUNE.

- Amăgitură* 'înșelăciune' (Tiktin), 'aenygma' (Car.) < *amăgit*.
Apucătură < *apucat*.
Arăltătură 'arătare' < *arătat*.
Aruncătură, mr. *arcitură* (Dal.) < *aruncat*, mr. *arcat*.
Asupritură 'asuprire' < *asuprit*.
Atinsură 'atingere' < *atins*.
Cumpărătură < *cumpărat*.
Furătură < *furat*.
Impușcătură < *impușcat*.
Încălecătură 'încălecare' < *încălecat*.
Inghițitură < *înghițit*.
Însulițatură (L-au lovit cu a doa *însulițatură* în spinare. Dos. Prol. 25²/₃₁) < *însulițat*.
Învățatură, mr. *nvițtură* (Dal.), megl. *anvițatură* < *învățat*, mr. *nvițat*, megl. *anvițat*.
Măsurătură (Dos. Prol. 48²/₃₃) < *măsurat*.
Mersură 'felul de a merge al cuiva' (Codin, 49) < *mers*.
Pălitură (Rodurile... le va topi *pălitura*. Bibl. 146²/₅₂, ἐρυσίβη, rubigo. — *Pălitură*... să va face. Bibl. 249²/₅₅, ἐρυσίβη) < *pălit*.
Pîcilitură < *pîcilit*.
Podobitură (Dos. Prol. 52¹/₈) < *podobit*.
Săcerătură 'θερισμός, l'action de moissonner, de faucher' (Bibl. 84²/₅₀) < *secerat*.
Săgetătură (Împăratul... să vindeca de *săgetăturile* ce l-au săgetat pre el Armîiî. Bibl. 272²/₈, (τοξέβμα) < *săgetat*.
Săritură, mr. *ansăritură* (Pap.B.) < *sărit*.

Scuturătură < *scuturat*.

Strîmbătură, mr. *strîmbîtură* (Dal.) < *strîmbat*.

Șuerătură < *șuerat*.

Tămîetură (Intră' ca să facă *tămîeturile*. Bibl. 274 $\frac{1}{3}$, θόματα) < *tămîiat*.

Vărsătură, mr. *virșitură* (Dal.) < *vărsat*, *virsat*.

Zvîrlitură (Dos. Prol. 46 $\frac{1}{5}$) < *zvîrlit*.

Chipul muncilor lui în multe fealuri: rane și *zdroboturi* făl-cilor, *spînzurături* și *sdîrieturi* cu unghile ceale de her strujit. Dos. Prol. 18 $\frac{2}{7}$.

Acîțitură 'apucătură, prindere' (Dal.) < *acîțat*.

Adîpîtură 'stropitură' (Dal.) < *adîpat*.

Adîvgîtură 'adaus' (Dal.) < *adîvgat*.

Aduchitură 'înțelegere, pricepere, simțire' (Dal.) < *aduchit* 'sim-țitor, priceput, înțelegător'.

Afumîtură 'poleire cu aur, aurire' (Dal.) < *afumat* 'poleit, aurit'.

Ahîursitură 'început' (Dal.) < *arhîrsitură < *arhîrsit, *arhîr-sescu, *ahîurhescu* (Dal.) < ngr. ἀρχαρίσκω.

Alăchitură 'lipitură' (Pap.B.) < *alăchit*.

Amurțătură 'amorțire' (Pap.B.) < *amurțit*.

Apîrîtură 'apărătoare, pază' (Dal.) < *apîrat*.

Arunicîtură 'alunecare, alunecuș' (Dal.) < *arunicat*.

Astupîtură 'astupare, îndopare' (Dal.) < *astupat*.

Asunîtură 'sunet' (Dal.) < *asunat*.

Aurlîtură 'urlet' (Dal.) < *aurlat*.

Clucutură 'clocotire' (Dal.) < *clucutitură < *clucutit*.

Discălicătură 'descălecare' (Pap.B.) < *discălicat*.

Discîntîtură 'descîntec' (Dal.) < *discîntat*.

Lișînîtură 'leșin, prăpădire de rîs' (Dal.) < *lișinat*.

Upîritură 'opăreală' (Dal.) < *upîrit*.

Păjătură 'suferință' (me gl.) < *păjot* 'păjit'.

Pisăitură 'scris, scrisoare' (me gl.) < *pisăit* 'scris'.

O STARE.

Pleșuvitură 'calvitium, φαλάκρωμα' (Bibl. 136 $\frac{2}{29}$) < *pleșuvit*.

Arușitură 'roșăță' (Dal.) < *arușit*.

Chirtură 'prostie' (Pap.B.), *chirturi* 'nimicuri, fleacuri' (Dal.) < *chirutură < *chirut* 'prost' (Pap.B.).

Liitură 'negreață' (Dal.) < *liit*.

Mintitură 'dezordine, neorânduială, amestecătură' (Pap.B.), 'încurcătură, tulburare' (Mih.) < *mintit*.

Puscîitură 'acreală' (Dal.) < *puscuit* 'înăcrit'.

Concrete.

Aituri, haituri 'răciturî'. Acest nume se dă tuturor substanțelor gelatinoase' (Șez. V 25) < *ait* 'urturoiat' < *aiū* 'usturoiū'.

Custuri 'un cuțit cu pînza tare suptirică și fără plăsele' (Șez. II 225), mr. *custură, cîstură* 'cuțitaș' (Dal.) < *ascuțitură*.

Dispicătură (dr. și megl.) < *dispicat*.

Fundătură 1. 'drum astupat', 2. 'pădure deasă' (Codin, 32) < (*în*)*fundat*.

Ghinătură 'două pîni înădite' (Codin, 34) < (*în*)*ghinat*, cf. mold. *sprincene înghinate*.

Inchietură 'articulation' < *închiat*.

Îndrugătură 'ghebele țărancelor de lînă sau de cînepă' (Cîob.) < *îndrugat*.

Indulcetură (Bibl. 251²/₂₀), *îndulcitură* (Bibl. 252¹/₁₃, ἡδυσμα, *aroma*) < *îndulcit*.

Înșirătură, megl. *anșărătură* 'colan' < *înșirat, anșărat*.

Întăritură < *întărit*.

Învălitură 'περιβόλαιον, indumentum' (Bibl. 55¹/₅₀), 'περιβόλης, pallium' (Bibl. 38¹/₂₄) < *învălit*.

Lepădătură < *lepădat*.

Mirositură 'parfum' (Bibl. 330¹/₃₀) < *mirosit*.

Mușcătură, megl. *mucicătură* < *mușcat, nucîcat*.

Picătură (dr. și megl.) < *picat*, cf. norii au picat apă, Bibl. 176²/₁₅.

Prăstură 'jument' (Hasdeu, Cuv. I 297) < *prăsitură < *prăsesc*.
Răciturî < *răcit*.

Roditură 'rod' (Bibl. 61¹/₁₆, 61¹/₉) < *rodit*.

Sfrijitură 'sfrijit; om uscăcios' (Șez. IX 147) = *sfrijit*. — *Slejit* 'bicisnic, slab' (Șez. III 88) = *sfrijit*.

Smultură 'femeie smulsă, urîță' (Bud.), *zmultură* 'femeie zmultă de păr' (Șez. V 174) < *smuls, zmult*.

Uscătură 1. 'creangă uscată' (mold.), 'mîncare seacă, uscată' (Rev. cr. lit. III 172), mr. *uscătură* 'lucru uscat' (Pap. B.) < *uscat*.

Acupîritură 'acoperemînt, orîce pentru acoperit' (Dal.) < *acupîrit*.

Alîsîtură 'persoană neglijentă' (Dal.) < *alîsat*.

Alîvdîtură 'persoană care se laudă' (Dal.) < *alîvdat*.

Anvîlitură 'scoarță' (Dal.) < *anvilit*.

Arumigătură 'pîne rumeată' (Mih.) < *arumigat*.

Clîsturi 'ramurile, crengile tăiate dela un copac' (Dal.) < *clîsturi < *clîrsescu* 'taiu ramurile unui copac' = ngr. *κλαρίζω < *κλαρί*, *κλάρον 'rameau, jeune branche', de unde mr. *clară* 'lemn lung și fără crăci' (Dal.), cf. *κλαδεύω* < *κλαδί*, *κλάδος*.

Dispul'itură 'om îmbrăcat în zdrențe, om sărac' (Dal.) < *dispul'at* 'dezbrăcat'.

Gîlbînitură 'materia galbănă ce varsă cineva' (Dal.) < *gîlbînit*.

Spumîtură 'spumă' (Dal.) < *spumat* 'cu spumă'.

Urdzîtură 'urzeală, bătătuța pînzei' (Dal.) < *urdzît*.

Mîncătură 'mîncare' (me gl.) < *mîncat*.

Nă răncîaturî s. f. pl. 'ursitoare' (me gl.) < *nă răncîoș* 'menesc'.

Șărătură 'șir de dealuri' (me gl.) < *anșor* 'înșir'.

Urdzătură, ustură 'urzeală' (me gl.) < *urdzoș*.

Abstracte-Concrete.

Acritură, mr. *acrituri* (Dal.) 1. 'acreală', 2. 'mîncăruri acre', la plural.

Adîrîtură, adrîtură 1. 'preparație, fabricație', 2. 'clădire' (Dal.) < *adîrat, adrat*.

Adunîtură 1. 'adunare, cules, strînsură', 2. 'adunare de oameni' (Dal.) < *adunat*.

Alghitură 1. 'albire, albeață, îmbătrînire' (Dal.), *albituri* s. f. pl., 2. 'lenjuri albe' < *albit*.

Arușîtură 1. 'roșăță', 2. 'vin' (Dal.) < *arușit*.

Ascîpîrîtură 1. 'scăpărare, fulgerătură', 2. 'obiectele cu care se scapără, scăpărămîntea' (Dal.) < *ascîpîrat*.

Cuminicătură (dr. și me gl.) 1. 'împărțășanie', 2. 'lucrul care se dă la împărțășanie'.

Scrietură (Pap.S.), *scriitură* (Dal.) 1. 'manière d'écriture', 2. 'lettres' < *scrisat* 'écrit'.

VARIANTE.

-ătură.

Din *-ură* adăugat la participiile de conj. I s-a extras *-ătură*, cu care s'au făcut derivate dela verbe de conj. III, dela radicalul participiului ori a prezentului (cf. *aflătură -aflat -aflu*).

Derivate dela participii.

Adusătură 'toute sorte de maladie que l'on suppose être apportée de loin par un maléfice quelconque' (Hasdeu, 408) < *adus*.

Arsătură 'chaleur excessive' (Vîrcol) < *ars*.

Impunsătură < *împuns*.

Intorsătură < *întors*.

Ucisătură 'lovitură' (Dos.Prol. 38¹/₁₃), 'bătae' (Dos. Prol. 73¹/₂₁) < *ucis*.

Armăsătură 'rămășiță, rest' (Obed. Pap.S.) < *armas*.

Arîsătură 'răzătură' (Dal.) < *aras* 'ras'.

Ruplătură 'ruptură, lucruri rupte' (megl.) < *rupt*.

Derivate dela prezent.

Căzătură 'chute' < *cad*, *cazi*.

Deschizătură, mr. *discl' idzătură* (Dal.) < *deschid-discl'id*, *deschizi-discl'idzi*.

Începătură 'început' (Dos. Prol. 63¹/₁₇, 55¹/₁₄, Pas.) < *încep*.

Încrezătura în Is. Hs. 'credință' < *încred*, *încrezi*.

Stringătură 'agoniseală, economie' (Pamf. C.) < *string*.

Aducătură 'purtare bună' (Dal.) < *aducu* 'mă port bine'.

Aspîrgîtură 'spărtură' (Dal.) < *aspargu*.

Ducătură 'ducă, mergere' (Dal.) < *ducu*.

Dzîcîtură 'spusă, zicere' (Dal.) < *dzîcu*.

Ngîpîtură 'încăpere' (Dal.) < *ngap*.

-itură.

Din *-ură* adăugat la participiile de conj. IV s-a extras *-itură*, cu care s'au făcut derivate dela verbe de conj. III :

Puitură 1. 'punere de fluturi sau fir pe o cămeșă', 2. 'timpul în

care se samănă porumbul sau fasolea' (Codin, 63) < *puță* = *pun*.
Țiitură 'putain' (Pamf. J. II) < *țiă* = *țin*.

Originea : = it. sp. port. *-ura*, fr. *-ure* < *-ura*, moștenit în numeroase cuvinte.

Aflătură, dalm. *aflatura*, cal. *ah'h'atura* < **aflatura*.

Arătură 'labourage, champ labouré' < **aratura*.

Arsură 'brûlure' < *arsura*.

Bătătură 'coup, heurt, meurtrissure' < *battitura* 'coup de mar-teau'.

Băutură mr. *biutură* (Dal.), megl. *biutură* 'boisson', it. *beviture*, sard.log. *biidura*, fr. *boiture* < **bibitura*.

Călcătură 'pas, marche' < *calcatura* 'action de fouler, de presser avec les pieds'.

Căldură 'chaleur' < **caldura*.

Cicătură 'chiure' < **cacatura*.

Coptură 'cuisson, gâteau ; abcès, pus' < *coctura*.

Crăpătură, mr. *cripătură*, *cărpitură* (Pap.B.) < *crepatura*.

Curătură 'défrichage, terrain défriché' < *curatura* 'soin'.

Cursură 'cours, écoulement' < *cursura* 'course'.

Cusătură, *cusătură* < **consutura*.

Făptură 'création ; créature, être ; manière d'être, forme ; nature' < *factura*.

Frecătură, mr. *fricătură* (Mih.) < *fricatura*.

Friptură (dr. și Mih.) < *frictura*.

Frîntură 1. morceau, 2. fracture, mr. *frîntură* éclat, fragment (Mih.), fracture, rupture (Dal.) < *fractura* 'éclat, fragment ; fracture'.

Incălțătură 'chaussure' < *calciatura* 'pansement appliqué aux pieds du cheval'.

Legătură < *ligatura*.

Lătură, mr. *lătură*, *lîștură* (Dal.) 'lavure, eau qui a servi à laver qc.' < **lavatura*, cf. *lotura* 'lavage, nettoyage'.

Ruptură 1. 'rupture, fracture' (d. p. *ruptură* de noură), 2. 'putain' (Șez. III 87) < *ruptura* 1.

Sărătură mr. *ansărătură* (Pap.B.), megl. *șărătură* 'salage ; salaison' < **salatura* = *salitura* 'salage'.

Scriptură 1. 'écriture' (Au aflat svntul Macarie... svnta cruce... cunoscându o depre *scriptura* a trei limbă, ce era scrisă'. Dos. Prol. 18¹/₄), 2. 'l'écriture, la Bible' < *scriptura* 1,2.

Strimtură 'strimtoare, îngustime' (Dal.) < *strictura* 'resserrement (d'un organe), rétrécissement'.

Untură, mr. *umtură* (Pap.B.), megl. *untură* 'graisse de porc' < *unctura* 'action d'oindre'.

Dela *adîncit* s'a derivat *adîncitură*, dela *adîncat* *adîncătură*.

Mr. *azvîrîtură* 'ființă josnică' (Dal.) este probabil un derivat în *-ătură*, verbul corespunzător este *azvîrînuri* (Dal. Pap.B.) și *azvîrneari* (Pap.B.). S-ar putea însă să existe și un *azvîrnari*.

Mr. *Lavatură* 'persoană care strigă mult' (Dal.) cf. *lafi* 'cu-vînt, vorbă' (Dal.) = turc. *laf*.

Genul și Pluralul.

Substantivele în *-ură* sunt feminine și fac pl. *-uri*.

SUFIXELE ADIECTIVALE.

ED (-'ed).

Observație. Dr. mr. — Forme dialectale : *-id*, *-it*, *-et*, precedat de labiale *-ăd*.

Funcțiunea.

POSESIUNEA UNEI CALITĂȚI.

Buged 'galbăn și umflat la față' (Sagh. 78), *buget* 'palid și puhav la față' (Rev. cr. lit. III 91) < *bug-*, cf. *buhav* idem.

Vilcid 'cu vîntăi' (Șez. III 91), *vîlced* 'vînt din cauza unei lovituri sau bătăi, strivit' (Rev. cr. lit. III 172) < *vîrced < *vîrcă* 'vîntăe'. — Pentru *lc* < *rc* cf. mai jos *mîrcid* și *mîlcid*.

Muhlid 'muced' (Dal.) < *muhlă* 'mușcău (Mih.)'.

Un adiectiv devenit substantiv.

Acrid 'aguridar' (Panțu) < *acrû*.

Originea: =it. sp. *-ido* < *-idus*, moștenit în următoarele exemple : *Albed* 'blanchâtre' (Hasdeu, 731) < *albidus*.

Fraged 'mou ; frais' < *fragidus = *fragilis*.

Limpede, mr. *limpid* (Dal.), *limbid* (Pap.B.) < *limpidus*.

Lînged, lînced 'languissant', mr. *lîndzid, lîndzit* 'languissant' (Pap.S. sub *creaștid*), *lîndzet* 'malade' (Pap.S.) < *languidus*.

Mîrced 'fané, flétri; languissant', *merced* 'paresseux' (Codin, 49), *mîrcid, mîlcid*, 'pourri' (Șez. III 70), *mîlced* 'boala scarlat' (Viciu, 58) < *marcidus* 'fané, flétri, qui se gâte, pourri; languissant, faible', *marcidae cicatrices* 'blessures gangréneuses (?)'.

Muced 'moisi' < *mucidus*.

Neted < *nitidus*.

Putred, mr. *putrid* (Dal. Pap.B.), *putridu* (Pap.S.), megl. *putrid* 'pourri' < *putridus*.

Răpede < *rapidus*.

Rînced, rîncet (Vîrcol, 11), mr. *arînșid* (Mih.) 'rance' < *rancidus*. *Crîncedă* 'carne nefriptă bine, cu sînge în două' (Șez. IX 153) < *carne* + *rîncedă*.

Sarbăd 'pâle' < *exalbidus* 'blanchâtre'.

Umed, umăd (Car.) < *humidus*.

Veșted, mr. *veaștid* (Pap.B.), *vîaștid* (Dal.) < *vescidus = *vescus*.

Obscure.

Calșed 'palid și puhav saŭ buget la față' (Rev. cr. lit. III 91), *tîalșăd* 'palid, galbăn la față' (Conv. Lit. XX 1019).

Suleaged: era svinșia sa... mijlocii *suleaged*, Dos. Prol. 42¹/₂₀.

Fenomene de Analogie.

Șubred < *șupled prin substituție de sufix din bulg. *șupliv* 'spongieux, poreux; pourri'?

ESC (-*esk*).

Observație. Fem. *-escă*. — Dr. mr. megl. — Precadat de anumite sunete *e* se preface în *ă*. — Unele derivate prin *-esc* se întrebuintează numai pe lângă anumite substantive.

Funcțiunea.

FELUL.

Argășesc = de *argat*.

Bărbătesc = de *bărbat*. — Megl. *bă* 'băteșca' 'partea bisericii unde stau bărbații'.

·Descântec de cîrțiță [=o boală] *bivolească* (Dan. I 73) < *bivol*.
Măcriș *căesc* și măcrișul calului (Panțu), muscă *căiască* (Vîrcol)
rîe *căiască* (Dan. I 183) < *caî* = pl. dela *cal*.

Borș *călugăresc* < *călugăr*.

Câne *ciobănesc* < *cioban*.

Bubă *cîmpească* (Dan. I 62) < *cîmp*.

Bubă *cînească* (Dan. I 62), babețe *cînești* (Dan. II 25) < *cîne*.

Cârțiță [o boală] *căprească* (Dan. I 73), rîe *căprească* (Dan. I 183) < *capră*.

Creștinesc (atestat încă la Dos. Prol. 40²/₁) < *creștin*.

Strîmbăturile *dimonești* (Dos. Prol. 96¹/₇) < *dimon* (Dos. Prol. 54¹/₁₃).

Măestrie *drăcească* (Dos. Prol. 55¹/₁₃), bubă *drăcească* (Dan. I 62) < *drac*.

Ars de *dumnezăiască* rîhnă (Dos. Prol. 55²/₆) < *Dumnezeu*. —
Megl. *dumnizesc* < mr. *Dumnidză*.

Fetesc (lucru *fetesc*; treabă *fetească*; să cunoștea de nainte...
feteasca naștere a preacuratei Dumnezău născătoareî, Dos. Prol. 25¹/₂₄), mr. *fitescu* (Dal.), megl. *fitesc* < *fată*.

Ficioresc 'de vierge' (Și î tăiară svutele *ficiorești* țîțe, Dos. Prol. 61²/₂₅), mr. *ficiurescu* 'de copil, copilăresc; enfantin' (Dal.) < *fecioară* 'vierge', mr. *ficior* 'enfant'.

Frigurî *ghîavolești* (Dan. II. 80) < *ghîavol* (ib. II 118).

Stihurî *iamvicești* (Dos. Prol. 60²/₁) < *ιαμβικὸς* 'iambique'.

Popîi *idolești* (Dos. Prol. 21¹/₉) < *idol*.

Impărătesc, megl. *ampiratesc* < *împărat*, *ampirat*.

Mișelesc < *mișel*.

Mueresc (haîne muerești), mr. *mul'irescu* (Dal. Pap.B.) 'femeesc, de femee', megl. *mul'ărască* 'partea bisericii unde staî femeele și unde bărbații n-au drept să stea' < *muere*, *mul'are*, *mul'ari*.

Bubă *oîască* (Dan. I 62) < *oae*.

Omenesc < *om* pl. *oamenî*.

Babețe [=o boală] *pădurești* (Dan. II 25) < *pădure*.

Babețe *pășărești* (Dan. II 25) < *pasăre*.

Oblastiea *pemintească* (Dos. Prol. 49²/₂₉), gînganie *pemintească* (Dos. Prol. 46²/₂₉) < *pămînt*.

Bubă *pisicească* (Dan. I 62) < *pisică*.

Bubă *porcească* (Dan. I 62) < *porc*.

Mere *sîntiliești* (Vîrcol), pere *sîntiliești* (Șez. V 68) 'care se coc de Sft. Ilie' < *sîntilie*.

Sufletesc (Deja Dos. Prol. 47²/₁₀ *sufleteasca* nevoie, *ibid.* 47¹/₁₂ hii lûi cei *sufletești*) < *suflet*.

cîrtiță [= o boală] *văcească*. (Dan. I 73) < *vacă*.

Agimiteșcu 'de agîamiu' (Dal.) < *agimit* (Obed.), *agîamit* (Pap. B.) 'agîamiu, inexperient'.

Anghileșcu 'angélique' (Dal.) < *anghil* 'ange'.

Casă *arhundească* 'casă de om bogat' (Dal.) < *ărhundu* 'bogat'.

Aușescu 'bătrînesc, vechiu' (Dal.) < *auș*.

Bîcileșcu 'de prăvălie, de băcălie' (Dal.) < *bical*.

Cîșescu 'de cîauș' (Dal.) < *cîauș*.

Cîlugreșcu 'de călugăr' (Dal.) < *cîlugru*.

Ehtreșcu 'de dușman' (Obed.) < *ehtru*.

Fucăreșcu 'de sărac' (Pap. B.) < *fucără*.

Fureșcu 'hoțesc, haïducesc' (Dal.) < *fur*.

Mușescu 'de babă' (Dal.) < *moașă*.

Niviștescu 'de mireasă, de nevestă' (Dal.) < *nveastă*.

Pîșescu 'de pașă' (Dal.) < *pîșă*.

Preușesc, mr. *prițescu* (Dal.) < *preuși*, *preftu*.

Prumuvișesc 'de primăvară' (Dal.) < *prumuveară*.

Megl. *prîmuvișesc* 'de primăvară' < *primavără*.

Arăpesc (Car.), mr. *arîpescu* < *Arap*. — Țară *arăpască* 'Arabia' (Car.).

Armenesc < *Armean*.

Bulgăreșc < *Bulgar*.

Evreesc, *ovreesc*, mr. *uvreșcu* (Pap. B.) < *Evreii*, *Ovrceii*, *Uvrcei*.

Franțuzesc < *Franțuz*.

Bubă litinească (Dan. II 42) < *Letin*.

Rușesc < *Rus*.

Săsesc < *Sas*.

Sîrbesc < *Sîrb*.

Țigănesc < *Țigan*.

Ungureșc < *Ungur*.

Arbîșeșcu 'albanez' (Dal.) < *Arbines* pl. *Arbîneși* 'Albanez'.

Ardelenesc < *Ardelean*.

Moldovenesc < *Moldovan*.

Muntenesc < *Muntean*.

Oltenesc < *Oltean*.

Romînesc, mr. *arminescu* (Pap. B.) < *Romîn*, *Armîn*.

Vlășesc 'romînesc' (megl.) < *Vlahu* pl. *Vlăși* 'Romîn'.

Dinischîutescu (Pap.B.) < *Dinischiot* = locuitor din *Deniscu*.
Hășutescu (Pap. B.) < *Hășot* = locuitor din *Hăși*.

L'umnicesc, *l'umnicinesc* (Pap. Megl. 34, 35) < *L'umnița* localitate în Meglena, **L'umnișean* locuitor din *L'umnița*.

ORIGINEA.

Document din 1728 : „...care moșie să chîmă a *Angheleștilor* ot sud Praov, carea moșie mie-aŭ fostŭ și mie cumpărătoare dela Stan și dela frații lui ce să zic *Anghelești*” (Hasdeu, 1198). — *Anghelești* = scoborîtorî din *Anghel*.

„Acel sătucean se numește *Cotuna Corbului*, și toți cîîi locuim acolo ne numim *Corbulești*”. Cucîureanu, *Piatra Corbului*, Bibl. *Minerva*, No. 24, p. 96.

Hasdeu, 735, observă : „O mulțime de sate în întreaga Romînie poartă numele de *Albești*, plural dela patronimicul *Albesc* = *fiul lui Albu*”.

Astfel se explică *-escu* ca nume de familie : *Constantînescu*, *Dimitrescu*, *Grigorescu*, *Ionescu*, *Mihăilescu*, *Popescu*, etc.

ASĂMĂNAREA.

Pere *curcubejești* 'pere care samănă la formă cu bostaniî' (Conv. Lit. XX 1009) < *curcubăță* pl. -ți 'bostan porcesc' (Conv. Lit. XX 1008).

Mere *harbuzești* (Șez. V 68) < *harbuz*.

Tușă *măgărească* 'toux convulsive' < *măgar*.

Prune *porumbești* 'prune micî și negre ca porumbelele' (Conv. Lit. XX 1015) < *porumbea*.

Pere *popeshi* 'cu fața galbănă' (Șez. V 68) < *popă*.

Murnescu (Dal.) = *murnu* 'brun'.

Urîșescu (Dal.) = *urîș* (Pap.B.), *urușit* (Dal.).

ADIECTIVE INTREBUINȚATE CA SUBSTANTIVE.

Nume de dansuri naționale.

- Armeneasca* (Hasdeu, 1706) < *armenesc*.
Arnăușeasca (Hasdeu, 1718) < *arnăușesc*.
Căzăceasca (Pîrv.) < *căzăcesc*.
Ardeleneasca (Hasdeu, 1552) < *ardelenesc*.
Mocăneasca (Pîrv.) < *mocănesc*.
Corăbieasca < *corăbiesc* = dela *Corabia*, nume de oraș.
Băneasca (Hasdeu, 3197) < *bănesc*, — „cum joacă Baniș”.
Boereasca (Hasdeu, 3197) < *boeresc*, — „cum joacă boeriș”
Cătăneasca (Pîrv.) < *cătănesc*, *cătană* ‘soldat’.
Ciobotăreasca (Pîrv.) < *ciobotăresc*.
Haïduceasca (Pîrv.) < *haïducesc*.
Nuneasca ‘hora miresei’ (Pîrv.) < *nunesc*, *nun*.
Iepureasca ‘dans haïducesc’ (Car.) < *ïepuresc*, *ïepure*.

SUFIXE COMPUSE.

-ăresc (= -ar + -esc).

- Copilăresc* ‘enfantin, puérile’ < *copil*.
Amirărescu ‘impérial’ (Obed. Dal. Pap. B.) < *amiră* ‘empereur’.
Fucărărescu ‘de sărac’ (Pap. B.) < *fucără* ‘pauvre’.
Tumnărescu ‘d’automne’ (Dal.), megl. chitică *tumnărășcă* ‘floare de toamnă’ < *toamnă*.
Uirescu ‘qui pait avec les brebis, de brebis’ (Dal.) < *uiărescu < *oai* ‘brebis’.

-urescu (= -ur + -esc).

Drăculescu ‘diabolique’ < *drac* ‘diable’.

Originea : = it. sp. -esco, prov. -esc < -iscus.

Cînesc, mr. *cînescu* (Pap. B.) it. *cagnesco* < *caniscus.

Îngeresc, it. *angelesco* < *angeliscus.

Sunetul *e* din -esc se preface în *ă* atunci când e precedat de *ț* în dial. mr., de *ț*, *z*, *s* în dial. mold. : mr. *urîțăscu*; mold. *nemțăsc*, *franțuzăsc*, *rusăsc*.

ETIC (*-étik*).**Observație.** Dr. — Dial. *-etec*.**Funcțiunea.**

ASĂMĂNAREA.

Jidovetic 'om care vorbește ca Jidaniî, e fricos și bicisnic' (Șez. III 69 sub *leiba*) < *Jidov*.*Țigănetic* 'smolit, negricios' (Șez. V 165) < *Țigan*.*Suletic* 'subțire la trup, despre caș' (Săgh. 69) < *sulă*:

POSESORUL UNEI CALITĂȚI PRIN EXCELENȚĂ.

Bobletic 'om moale, plictisit, trudit, prost' (Șez. V 38), cf. ital.cal. *babbu* 'niais, sot'.*Firetic* 'furios, vehement, cu toane' (Rev. cr. lit. III 154 < *ferus*).*Urmăretice* 'oile care merg în totdeauna în urmă' (Damé T. 68) < *urmăresc*.**Originea** := it. *-etico* (cf. *bisbetico* 'capricieux, bourru') < *-eticus*, cf. *phreneticus*, *spleneticus* (G. Pascu).

Obscure :

Besmetic 'năuc, capiu, zăpăcit' (Pamf. J. III).*Burletici* în Graiul Nostru I 242 'cîobaniî ceî micî', iar în Glosar 'cîobaniî tinerî', — Cf. *Burlă* nume de familie, *burlac* 'om neîn-surat'.*Selhetec* 'neastîmpărat' (Viciu, 77); *șulhetic* 'nebunatic, obraz-nic' (Viciu, 80) < *șuiă* + *selhetec*?*Curetic* 'o parte dintr'o copită [= căpiță] de fîn' (Codin, 24) și *cureac* (ibid.) < *cur*?, cf. *fundac* 'partea căpiții care șede pe pămînt' < *fund*.**OS, IOS** (*-ós, -íos*).**Observație.** Dr. mr. megl. — Fem. *-oasă*, — In unele cazuri avem a face cu forma *-íos* (v. Origina).**Funcțiunea.**

POSESIUNEA UNEI CALITĂȚI.

*Derivate dela substantive.**Bălos* 'dégoutant' (Codin, 8) < *bale*.*Bortos* 'troué' (Șez. III 89 sub *stupos*) < *bortă*.

- Buburos* 'plein de boutons' < *bubur-*, cf. *buburuz*.
Călduros 'chaud, qui tient chaud' < *căldură*.
Chelbos 'leigneux' < *chelbe*.
Cioturos 'nouveux' < *cioturi*.
Costos 'qui a des côtes, en parl. d'un chemin' (Vircol) < *coastă*.
Credincios 'fidel, dévoué' < *credință*.
Cuviincios 'convenable' < *cuviință*.
Deluros 'couvert de collines' < *dealuri*.
Drăcos, -*oasă*, mr. *drăcoasă* (Pap.B.) 'endiablé' < *drac*. —
Drăcuroasă (Pap.B.) — *drăcurie*.
Dușos 'tendre, doux, sensible, mélancolique; triste, affligé, lamentable, douloureux' < *doiță* 'désir' ardent (Rev. cr. lit. III 122) = *dolium*.
Dureros 'douloureux' < *durere*.
Găvănos 'creux' (Găvănoș ochiș [erau]. Dos. Prol. 42¹/₂₁) < *găvan*.
Ghebos 'bossu' < *gheb*.
Glodos, *gloduros* 'fangeux' < *glod*, *gloduri*.
Gropănos 'cu gropi mari, despre un loc' (Mard.) < *gropan* 'groapă mare' (Boc.).
Gustos 'qui a un goût agréable, savoureux' < *gust*.
Imălos 'souillé, sale' < *imală* 'boue, fange'.
Lănțușos 'formé de chaînes' (Cu za lăntușoasă era îmbrăcat, Bibl. 207²/₂₇ : *squamata*, ἀλυσιδετός) < *lanțuș* 'chaîne'.
Lipicios 'gluant' < *lipiciță*.
Mînios 'fâché' < *mînie* 'colère'.
Mustos 'juteux' < *must* 'moût'.
Păcătos 'misérable' < *păcat*.
Păduros 'boisé' < *pădure*.
Puturos (dr. megl.) 'puant' < *putoare* 'mauvaise odeur'.
Răcoros 'frais, rafraîchissant' < *răcoare* 'fraîcheur'.
Răpănos 'galeux' < *rapăn* 'gale'. — *Răpchinος* 'misérable, pauvre' (Pamf. J. II) < *răpănos* + *junchinos*.
Rîșos 'galeux' (atestat încă Bibl. 87²/₈ : *habens scabiam*) < *rîșe* 'gale'.
Somnoros 'somnolent' = *somnore* (Rev. cr. lit. III 169).
Stupos 'creux, pourri à l'intérieur, en parl. du bois' (Șez. III 89) < *stup*.
Urduros 'chassieux' (Șez. V 168) < *urdori* 'chassie' (ibid.).
Virtucios 'fort, robuste' (Acesta... era... tânăr și *virtucios* la trup. Dos. Prol. 64²/₂₈. — Ntrecea pre toț cu statul de mare și

de *virtucios*. Dos. Prol. 86¹/₃₃. — Ingerii cei *virtucioş* den afară de ceriū stau. Dos. Prol. 81²/₁₃ < *virtute*.

Zămos 'juteux' < *zamă* 'jus'.

Aruzos 'nouveux' (Dal.) < *aroz* 'noeud d'arbre' (Dal.) = ῥόζος.

Avros 'răcoros' (Dal.) < *avră* 'răcoare'.

Digos 'branchu' (Mih.) < *degă* 'branche'.

Dzinos 'couvert de collines' (Dal.) < *dzeană*, colline'.

Gigirhos (Dal.), *gigărhos* (Pap. B.) 'creux' < *gogon*, cf. și *gigirnar* idem (Dal.).

Hirios, *hrios* 'gai' (Dal.) < *haraŭă* 'gaîté' (Dal.) = ngr. χαρά.

Intunericos 'sombre, obscur' (Obed.) < *întuneric*.

Jilos, *jil'os* 'triste, lamentable' (Pap.B.) < *jale*.

Lumăchios (Obed.), *al(u)michios* (Dal.) 'branchu' < *lumache* (Obed.), *al(u)machiă* (Dal.) 'branche'.

Viltos 'marécageux' (Dal.) < *vallu*.

Măncos 'lourd' (me gl.) < *mōncă* 'travail, peine'.

Rupos 'escarpé' (me gl.) < *rōpă* 'précipice'.

Zaros 'gai' (me gl.) < turc. *zar* 'dé à jouer', de unde mr. *zari* 'dé à jouer; chance' (Dal.).

Derivate dela verbe.

Arzos 'ardent' < *ard*, 'arzî.

Bucuros (dr. me gl.) 'joyeux' < *bucur* 'se réjouir'.

Intunecos, *întunicos* (Obed.) 'sombre, obscur' < *întunec*.

Lunecos, me gl. *luricos* 'glissant' < *lunec*, *lurec*.

Pucios 'de mauvaise odeur' (O fripsără... ungingdu o cu... iarbă *pucioasă*. Dos. Prol. 61²/₂₃) < *put*, *puŭi*.

Tăios, mr. *îl'os* (Dal.) 'afile, tranchant' < *taŭă*, *tal'u* 'couper'.

Angricos 'lourd' (Dal) < *angrec* 'être lourd'.

Arivos 'durable' (Dal.) < *aravdu* 'supporter'.

Ciştigos 'attentif' (Dal.) < *ciştig* 'être attentif'.

Anvirinos 'fâché' (me gl.) < *anvirin* 'fâcher'.

Un derivat dela adverb.

Anevoios 'difficile' < *anevoe*.

Un adiectiv devenit substantiv.

Puricioasă = iarba — *puriceluț*, fr. *pulicaire* (Panțu) < *purice*, cf. lat. *pulicaria herba*, *pulicaria*, *pulicaris herba* 'herbe aux puces'.

POSESORUL UNEI CALITĂȚI PRIN EXCELENȚĂ.

Derivate dela substantive.

Bărbătoasă 'courageuse' < *bărbat*.

Beșinos, megl. *bișănos*, mr. *bișnos* (Dal.) 'péteur' < *beșină*, *bișonă*, *bișină*.

Bisericos 'dévot' < *biserică*.

Chipos 'qui a de la prestance' < *chip*.

Fioros 'effrayant, horrible' < *fior* 'frisson'.

Fricos 'peureux' < *frică*.

Hărțagos 'querelleur' < *hărțag*.

Hăzos 'plaisant, drôle' < *haz*.

Inimos 'courageaux, intrépide' < *inimă*.

Lăudăros 'vantard' < *lăudare*.

Lenos (dr. megl.) 'paresseux' < *lene*.

Mincinos, *mincunos*, mr. *mincunos* (Pap.B.), *mungunos* (Dal.), megl. *mincunos* 'menteur' < *mincună*.

Norocos 'chanceux' < *noroc*.

Omenos 'aimable, poli, civil' < *oamenî*.

Pipotos 'nerveux' (Codin, 58) < *pipotă*.

Răutăcios 'méchant' < *răutate*, -ăși.

Rinzos 'nerveux' < *rînză*.

Rușinos 'pudibond' < *rușine*.

Cicîtos 'foireux' (Dal.) < *cicat*.

Cîrtilos 'care nu dă pace altora, care neliniștește pe altul' (Dal.) < *cîrteală* (dr.), Dal. *cîrtesc* 'neliniștesc pe cineva'.

Limos 'lacom; avide, cupide' (Dal.) < *limă* 'lăcomie'.

Lănguros 'souffreteux' (megl.) < *lăngoari* 'maladie'.

Bărbos (dr. megl.), *bîrbos* (Dal.) 'à grosse barbe' < *barbă*.

Burtos 'ventru' < *burtă*.

Comos 'à grosse crinière' < *coamă*.

Fălcos 'qui a de fortes mâchoires' < *falcă*.

Mustecios 'à grosse moustache, à longue moustache' < *mustești*.
Pieptos 'qui a une large poitrine' < *piept*.
Pîntecos 'ventru' < *pîntec*.
Șolduros 'qui a de grosses hanches' (Conv. Lit. XX 1018) < *șolduri*.
Buricos 'ventru' (Dal.) < *buric* 'ventre'.
Trupos 'corpulent' (Dal.) < *trup*.

Derivate dela verbe.

Arătos 'beau, imposant' (Pamf. J. II) < *arăt*.
Spărios 'care se sparie' < *spariu*.
Cufurșos 'foireux' (Dal.) < *cufurescu* 'foirer', *cufoari* 'diarrhée'.

Adiective devenite substantive.

Porecle pentru femei.

Buricoasă (Pop. 46 c) < *buric*.

Nume de animale.

Codoasă nume de oi (Pop. 57 a) < *coadă*.

CALITATEA INTENSĂ.

Dușmănos 'méchant' < *dușman*.
Lăcomos (Pamf. C.) = *lacom*.
Lenevos < bulg. *leaniv* 'paresseux'.
Pămînt sterpos, terra sterilis (Bibl. 266^{1/52}) < *sterp*.
Tulburos (Conv. Lit. XX 1020) = *tulbure*.
Veselos (Bud.) = *vesel*.
Voïnicos (Șez. V 98) = *voinic*.

Adîncos (Dal.) = *adînc*.
Ahundos, *ahîndos* 'adînc' (Dal.) = *afund*.
Ascumtos (Dal.) = *ascumtu* 'ascuns'.
Dipărtos (Pap.B.), *dipîrtos* (Dal.) 'éloigné, loin : cali *dipîrtoasă* = drum lung, hoară *dipîrtoasă* = sat care e departe < *diparti* adv. 'departe'.
Gîlbinos (Dal.) = *galbin*.

Direptos (Crivu fați, *direptosu* trazi = cel strîmb face, cel drept trage, megl.) < *dirept* 'drept'.

Flămundos (megl.) = *flămund* 'flămînd'.

Măros (megl.) = *amar* (dr.).

Un adiectiv devenit substantiv.

Prelungoasă, pelungoasă plantă erbacee cu tulpina tîritoare (Panțu) < *prelung*.

ASĂMĂNAREA.

Boeros < *boer*.

Borcănos, borchinos 'mic și gros' (Pamf. C.) < *borcan*.

Copilos 'ca un copil mic' (Vîrcol) < *copil*. — *Copilăros* — *copilăr-ie*.

Negustoros < *negustor*.

Țărănos = ca un *țaran* (mold. și Dos. Prol. 16²/₂₂).

Mirginos 'ca măргеаă, de forma măргеlei' (Dal.) < *mirgeani*.

Ngurgul'itos 'rotund' (Dal.) < *ngurgul'*at 'rotunzit'.

Acričios 'aigrelet' < *acreață* 'aigreur'.

Albicșos 'blanchâtre' < *albeață* 'blancheur'.

Gălbăgișos (Viața Rom. 1910, No. 11, p. 262), *gălbigișos* 'pâle' < *galbază, gălbează* 'jaunisse'.

Gălbiničios 'pâle' (megl.) < *gălbineață* 'couleur jaune'.

Negricșos, megl. *nigricșos* 'noirâtre' < *negreață* 'noirceur'.

Bănos 1. 'riche' (Țiplea), 2. 'qui rapporte de l'argent' (d. p. afacere *bănoasă*).

Greșos 1. 'care provoacă greață, despre oameni și lucruri', 2. 'căruia i se face ușor greață, despre oameni' (Pamf. B.).

VARIANTE.

-icșos, -ăcșos.

Din *acricșos* < *acreață* față de *înăcri*, *albicșos* < *albeață* — *inalbi*, *negricșos* < *negreață* — *înegri*, *lipicșos* < *lipicîțu* — *lipi* s-a extras -icșos, iar din *răutăcșos* < *răutate*, -ăți s-a extras -ăcșos.

-icșos și -ăcșos au servit spre a obține derivatela verbe. Verbele de conj. IV au adoptat forma -icșos, cele de conj. I -ăcșos, iar cele de conj. III pe amândouă.

Bolnăvicîos 'maladif' < *îmbolnăvesc*.
Muricîos 'mortel' < *mor*.
Plodicîos 'care are, face, copii (ploduri) mulți' (Pamf. C.) < *plodesc*.
Pofticîos 'qui désire, qui convoite' < *pofti*.
Rîmnicîos 'pofticîos' (Rev. cr. lit. III 167) < *rîmni* = *rîvni* (ibid).
Scipicîos < *scipi*.
Uricîos < *urî*.
Sirbicîos 'ouvrier' (me gl.) < *sirbes* 'servir'.
Innecăcîos < *inneca*.
Mîncăcîos 'gourmand, glouton' < *mîncea*.
Schimbăcîos 'changeant, inconstant, variable' < *schimba*.
Supărăcîos 'care se supără ușor' < *supăra*.
Aprinzăcîos 'inflammable' < *aprind*, -zî.
Futăcîos, *futicîos* 'passionné pour les plaisirs charnels' < *fut*.
După *mustecîos* s'a făcut *nărticîos* 'qui a un grand nez' (Șez. III 82) < *nare* pl. *nări*.

-icos.

Din *lunecos*, *voinicos* s'a extras -icos cu care s'a derivat *nopticoasă* = *vioară-de-noapte* (Panțu).

-ăros.

După *lăudăros* față de *laud* s'a făcut *ținăros* 'fier, orgueilleux' (Conv. Lit. XX 1020) < *mă țin* 'etre fier, se donner des airs'.

-uros.

Din mr. *cufurșos* față de *cufurescu*, me gl. *lănguros*, dr. *friguros* — *frig*, *puturos* — *put*, *unsuros* — *uns*, *urduros* s'a extras -uros cu care s'a derivat *plînguros* 'plaintif' (Dal. Pap.B.) < *plîngu*.

-tos.

După *burtos*, *pșeptos* s'a făcut *nărtos* 'qui a un grand nez' < *nare*.

-ticos.

După *pîntecos*, *pînticos* 'ventru' s'a făcut *folticos* idem < *foale* ventre'.

SUFIXE COMPUSE.

-ănos (*an* + *-os*).

Bortonos 'bortos' (Pamf. J. I) < *bortănos < *bortă*.
Clăbănos 'mucos', despre copii' (Şez. II 187) *clăb-*, *clăbucî* 'mucî' (ibid.).

Morocănos 'morose'.

Impulsul l-a dat un derivat ca *gropănos* < *gropantă* < *groapă*.

Originea : = it. sp. port. prov. *-oso*, fr. *eux* < *-osus* moştenit în exemple ca :

Aburos 1. 'vaporeux' (Laur. Maxim), 2. 'care scoate aburi; qui donne de la vapeur' (Dal.) < *vapulosis = *vaporosus* 'vaporeux, plein de vapeurs', cf. *vaporus* 'qui donne de la vapeur'. — *Aburesc* 's'évaporer' < *vaporo*, *-are* 'remplir de vapeur, s'évaporer'; — *ăbur* 'vapeur' < *vapul = *vapor*. — Pentru dispariția lui *v* cf. *opaiț* < *văpaiț*.

Apos 'aqueux' < *aquosus*. — *Apătos* (Car.), *apîtos* (Dal.) < *apat < *aqualus* + *apos*.

Argintos 'contenant de l'argent' < *argentosus*.

Arinos 'sablonneux' < *arenosus*.

Brumos 'refroidi par la gelée blanche' < *brumosus* 'd'hiver'.

Bucos 'joufflu, bouffi' < *buccosus* 'qui a une grande bouche'.

Cărnos 'charnu' < *carnosus*.

Cîmpos 'plan, uni; qui se trouve dans la plaine' < *ccmposus*.

Dururos 'douloureux' < *dolorosus*.

Făinos, *fărinos* 'farineux' < *farinosus*.

Flocos, mr. *flucos* (Dal.) 'floconneux, laineux' < *floccosus* 'laineux'.

Foîos 'feuillu' < *foliosus*.

Friguros 'froid; frileux' < *frigosus*.

Frumos 'beau' < *formosus*.

Ghînduros 'glanduleux' < *glandulosus*.

Ierbos 'herbeux' < *herbosus*.

Imos 'fangeux, sale' < *limosus*.

Lăcimos 'larmoyant, plein de larmes' < *lacrimosus*.

Vacă lăptoasă 'qui a du lait' < *lactosus.

Lînos, megl. *lănos* 'laineux, couvert de laine' < *lanosus*.

Luminos 'qui donne de la lumière, bien éclairé' < *luminosus*.

Mucos 'petit morveux' < *mucosus* 'muqueux'.

Muntos 'montagneux, où il y a beaucoup de montagnes' < *montosus*.

Ochños 1. 'qui a de grands yeux', 2. fig 'brillant, superbe' < *oculosus* 'plein d'yeux'.

Păduchños, mr. *biducl'os* (Dal.) 'pouilleux' < *peduculosus*.

Păros, megl. *peros*, *piros*, mr. *piros* (Dal.) 'couvert de poils, poilu, velu' < *pilosus*.

Pietros 'pierreux, rocheux' < *petrosus*.

Ruginos (păstrat numai în nume de localități), mr. *aruginos* (Obed.), *arudzinos* (Dal.) 'rouillé' < *rubiginosus*.

Sănătos, mr. *sănătos*, *sînitos* (Pap.B.), megl. *sînătos* 'sain' < *sanitosus.

Scrupos 'rocailleux, âpre' < *scruposus*.

Viermănos 'où il y a des vers, véreux, en parl. des fruits' < *verminosus*.

Virtos 'dur' < *virtuosus* 'vertueux', cf. *virtute* 'force' < *virtus*, *-utis* 'vertu'.

Vîntoasă 'vent fort, orage' (Şez. III 82 sub *napura*, Şez. V 171, Candrea, Țiplea) < *ventosus*, *-a*, *-um* 'plein de vent'.

Din adiective ca *copiosus* < *copia*, *oliosus* < *otium*, *somniosus* < *somnium* s'a extras în latinește *-iosus*, cu care s'a derivat de pildă *ventriosus*, alături cu *ventrosus* < *venter*.

Iosus > rom. *-ios* cu care s'au derivat exemple ca *credinčios*, *cuvîincios*, *virtučios*, *mustecios*, *acricios*, *albicios*, *gălbăgios*, *gălbînicios*, *negricios*.

Unele derivate românești se regăsesc în limbi romanice. Astfel *duios* — it. *doglioso*.

Elemente neogrece.

Aliđinos 'véritable, vrai; véridique, sincère' (Dal.) < ἀληθινός. Subt influența acestuia s'a format *aliđhios*, *alikhios* idem < ἀλήθεια 'vérité; véracité' (Dal.) = ngr. ἀλήθεια.

Cîřtros 'crêpu, frisé' (Dal.) — κατζαρός

Un element italian.

Curčios 'curieux' (Dal.) < *curioso*.

AR (-ár).

Observație. Dr. mr. megl. — Dial. -arîă. — Precedat de sunet palatal, și fiind deja urmat de ț, a se schimbă în e.

Funcțiunea.

SUBSTANTIVE.

Nomina agentis.

Albinar, mr. *alghinar* < *albină*.

Birar 'tributorum exactor' (Car.) < *bir*.

Bobar 'cel ce găcește în bobî' (Codin, 10) < *bob*.

Brînzar < *brînză*.

Brular 'boulanger' < *brut* 'pain' = germ. *Brod*.

Bucătar 'cuisinier' < *bucate*.

Cîubotar 'cordonnier' < *cîobotă*.

Cornar 'celui qui conduit la charrue' < *corn*.

Coropcarîă 'cel ce umblă cu coropca' (Șez. II 224) < *coropcă* 'ladă cu mai multe deschideri ce se poate purta în cărcă' (ibid., adică 'ce se poartă în circă de coropcarî, negustori ambulante').

Făgădar 'cabaretier' (Vas.) < *făgădăă* 'cabaret' (Vas.).

Flașnetar 'qui joue du flageolet' < *flașnetă*.

Lingurar < *lingură*.

Mînzărar 'cîoban care mulge oile' (Vircol) < *mînzărî*.

Strungarîă 'băet care mînă oile în strungă' (Șez. V 125) < *strungă*.

Vițelarîă 'păstor la viței' (Conv. Lit. XX 1021) < *vițel*.

Zdrănțar 'Ovreu care vinde mărunțișuri pe zdrențe' (Conv. Lit. XX 1016) < *zdranță* 'petică' (ib.).

Albier 'fabricant de albiî' < *albie*.

*Banicer*¹ 'meșter de făcut banițe' (Pamf. C.) < *baniță*.

Bolnicerîă 'garde-malade' < *bolniță* 'hîpital'.

Cîmpoer 'cornemuseur' < *cîmpoă*.

Condrăchierîă 'cel care face condrat (contract) cu boerul pentru întregul sat' (Șez. II 224) < *condrat*.

Făclier 'chandelier' < *făclie*.

Fălceri 'lucrători cu falcea, se zice mai ales cosașilor' (Șez. V 72) < *falce*.

Medelnicer 'écuyer tranchant' < *medelniță* 'cuvette, plat'.
Pălărier 'chapelier' < *pălărie*.

Azvistar 'marchant ou fabricant de chaux' (Dal.) < *azvesti* 'chaux'.

Bîlîl'ar 'persoană care ține o piuă, care bate în piuă' (Dal.) < *bîtal'ă* 'piuă'.

Ciripar 'boulangier' (Pap. B.) < *cireap* 'four'.

Cîrvînar 'pers. care ține o caravană' (Dal.) < *cîrvani*.

Cîșcivîlar 'pers. care face cașcaval' (Dal.) < *cîșcival*.

Cîtrînar 'pers. care face catran' (Dal.) < *cîtrani*.

Lumtar 'nuntaș' (Dal.) < *lumtă* 'nuntă'.

Miturar 'pers. care face mături' (Dal.) < *metură*.

Nuținar 'păstor de noatină' (Dal.) < *noatin*.

Pîlîlar 'maréchal ferrant' (Dal.) < *petală* 'fer à cheval'.

Stîrpar 'păstor de oi sterpe' (Dal.) < *sterpu*.

Vitul'ar = păstor de *vitul'i* 'iezi care merg pe 2 ani' (Dal.).

Clințiar 'pers. care face caele' (megl.) < *cl'ineți* pl. *cl'ineți* 'caia'.

Fuñar 'care face funii' (megl.) < *fuñă*.

Grăblar = lucrător de *grăbli* 'putini mici' (megl.).

Mlăznicîar = păstor de oi ori capre *mlăznice* 'care aū fătāt în cursul anului și produc lapte' (megl.).

Pîștar 'pêcheur' < *pêști* 'poisson' (megl.).

Stîrpar 'păstorul care paște oile sterpe' (megl.) < *sterp*.

Vitul'ar = păstor de *vitul'i* 'iezi înțercați' (megl.).

Vișalar 'păstor de vișei' (megl.) < *vișol*.

POSESORUL UNEI CALITĂȚI PRIN EXCELENȚĂ.

Nume comune.

Căciular 'dorobanț, infanterist' (Pamf. J. I) < *căciulă*.

Drumar 'drumeț' (Tiktin, Păsc.) < *drum*.

Depréciative.

Bucher < *buche*.

Gheșeftar < *gheșeft*.

Opincar 'paysan' < *opincă*.

Pantalonar (Șez. II 187 sub *cîoroșleț*, și Pas.) < *pantalon*.

Surtucar (Șez. II 187 sub *cîoroșleț*) < *surtuc*.

Nume de animale.

Cufundar Orn. 'Colymbus glacialis' < *cufund* 'plonger'.

Furnicar 1. Orn. 'Merops apiaster, picus minor', 2. Ins. 'formica rufa' < *furnică* 'fourmi'.

Păsărar Orn. 'épervier, astur nisus' < *pasăre* 'oiseau'.

Prepelicar < *prepelcar < cel. *prepelka*, rus. *perepelka* 'caille'.

Prundar 'pasăre ce umblă pe prundul gîrlelor' (Codin, 62) < *prund*.

Puhoerî < *puhoiță*.

Cirișar 'bot-gros' (mezl.) < *cireșă* (dr.) 'cerise'.

Vișnar 'pasăre căreia-i plac mult vișinele' (mezl.) < *vișnă* 'griotte'.

Țiglar Orn. 'bot-gros' (Codin, 75) < ?

ORIGINEA.

Belișar = locuitor din *Bealița* (Capidan, 19), bulg. *bealița* Zool. 'ablette, able, Alburnus lucidus'.

Bitușar = locuitor din *Bituș* (Papahagi, Din trecut. Ar. 32).

Curcear = locuitor din *Corcea* (Papahagi, Din trecut. Ar. 32).

Luncar = locuitor din *luncă* (Mih.).

UN MASCULIN DELA FEMININ.

Boresariu 'văduv' (Candrea) < *boreasă* 'nevastă, femeie' (ibid.).

NOMINA INSTRUMENTI.

Derivate dela substantive.

Budzarî 'tumurugi mici de lemn ori pietre ce se pun de o parte și de alta a focului și pe care se pun celnițele' (Șez. II 151) < *bu(d)ză*.

Cepar 'sfredel mic pentru dat borte la vase de lemn spre a li se pune cepuri' (Săgh. 48, Codin 16) < *cep*.

Cerariu 'plafond' (Viciu, 28) < *cer* 'ciel', cf. *cerul guri* 'le palais'.

Cheier 'instrument pentru a descuia' (Păsc.) < *chee*.

Culeșeriū (Viciu, 38), *culeșăriū* (Șez. II 24) 'melesteū' < *culeșă* 'mămăligă' (Șez. II 24).

Dințar 'instrument cu care se îndreaptă dinții ferestrăului' (Damé. T. 115) < *dinte*, -ți.

Gărdinariū 'compasul butnarului' (Șez. II 228) < *gardină*.

Grindar = *grinda principală* a casei, pe care se sprijină celelalte grinzi-măi mici.

Gurar 'astupătoare la gura cuptorului' (Săgh. 93) < *gură*.

Lăvicer, *lăicer* 'tapis' < *laviță*, *laiță*.

Mucherū 'gealău mare pentru tras scîndurile la muche' (Săgh. 60) < *muche*.

Orcicar 'cureaūa, ștreangul dela ham care se leagă de orcic' (Damé T. 50) < *orcic*.

Pînzariū 'ensouple' (Sulul *pînzariūlui*, Bibl. 207²/₂₇: licia-torix texentius) < *pînză*.

Potcoveriū 'ciocan de fier, nu mare [pentru potcovit]' (Viciu, 70) < *potcoavă*.

Prăgarū *grinda de deasupra uși*' (Vîrcol) < *prag*.

Sărcineriū 'o prăjină împlîutată în pămînt, crengile lăsate cam de o palmă, ca să acațe bacioni în ele vase' (Viciu, 75), *sălcineriū* 'un par cu crengi care e în stîină și pe care pun hainele' (Viciu, 74), *sărcierū* 'prepeleac, un copac cu crengile ceștite și lăsate hăt lungi, pe care se acață fin, oale, etc.' (Șez. V 118), 'prepeleac de pus oale' (Șez. III 87) < *sarcină*.

Țîntar 'instrument de ferărie' (Damé T.) < *țîntă* 'cuțu'.

Zințar 'fer à contourner les dents d'une scie' (Damé T. 115) < *zimți*.

Culindar 'bățul ce poartă copiii la colindă' (Dal.) < *colindă* (Dal.).

Derivate dela verbe.

Cordar 'morceau de bois qui sert à raidir la corde de la scie, garrot' (Damé T. 86) < *încordez* 'tendre, bander'.

Găurarū 'poinçon' (Viciu, 45) < *găuresc*.

Stăvilar 'instrument care stăvilește apa la moară' (Damé T. 147) < *stăvilesc*.

Stropșeriū 'lemnul cu crăngi la vîrf cu care, la culesul viilor, stropșesc sau strivesc strugurii în cadă' (Rev. cr. lit. III 170) < *stropșesc*.

Infelesuri speciale.

Un lucru de îmbrăcăminte care se aplică la o parte a corpului.

Bolar 'botnița capăstrului' (Damé T. 50) < *bot*.

Bucar 'curea de ham așezată pe buci' (Damé T. 50) < *bucă*.

Copsar 'curea de ham așezată peste coapsă' (Damé T. 50) < *coapsă*.

Curar 'curea de ham așezată pe cur' (Damé T. 50) < *cur*.

Genuncher 'genouillère, jambière' < *genunchi*.

Gîtar 'curea de ham așezată pe gât' (Damé T. 50) < *gît*.

Grebănar 'curea de ham așezată pe grebăn' (Damé T. 50) < *grebăn*.

Obrăzarîu 'masque' (Viciu, 63) < *obraz*.

Pîeptar, mr. *chiptar* (Dal.) < *pîept*.

Spălar 'curea de ham așezată pe spate' (Damé T. 50) < *spate*.

Spinărar 'curea de ham așezată pe spinare' (Damé T. 50) < *spinare*.

Șoldar 'curea de ham așezată pe șold' (Damé T. 50) < *șold*.

Vînar 'curea de ham așezată pe vîină' (Damé T. 50) < *vîină*.

Umărarîu (Luă haîna mucenicului... și *umărarîul* ce-î zîc *orariu*, Dos. Prol. 86^{2/30}) < *umăr*.

MATERIA.

Berbearîu 'cojoc lung cu lîna mare' (Noiua Rev. Rom. VIII 85) < *berbec*.

Ișari 'pantaloni țărănești' < *ișă*.

Pîslari 'chaussures de feutre' < *pîslă* 'feutre'.

RECIPIENTUL.

Blidarîu 'dulap de blide' (Car.), 'un cuer unde se pun vasele de bucătărie' (Șez. VII 185) < *blid*.

Pungar 'pungă de piele în care cîobaniî pun amnarul, iasca și cremenea' (Dal.) < *pungă*.

Puscar 'vas de pus oțet' (Dal.) < *puscă* 'oțet'.

Merindare = legătura în care se pun *merinde*.

Prin unele părți sufixul *-ariu* a fost așa de puternic simțit ca

formând nomina instrumenti, încît s'aũ format derivate cari nu-s decăt variante ale cuvintelor primitive :

*Banicer*² (Pamf. C.) = *banișă*.

Dejeriũ = *dejă* 'cũbărașul în care curge vinul dela teasc' (Damé T. 82).

Plimnicerũ 'o încăpere în șură unde se țin unelte de gospodărie, [ca] furci, greble, sau bagă bucatele cînd îmblătesc' (Viciu, 68) = mr. *pleamnișă* 'fînărie'; fenil à foin (Mih.), bulg. *pleavnița* 'hangar pour la paille, fenil à foin, à paille'.

Uneori se face cîte o mică deosebire :

Furceriũ = *furcă* de fier (Rev. cr. lit. III 154).

COLECTIVE.

Brosca < *broască*.

Brotăcar < *broatec*.

Iedzari[ũ] 'cîrd de țeză' (Șez. V 72) < *ied*, -zi.

Bălegar = grămadă de *balegă* (Hasdeu, 3026).

Colbariũ 'pae zdrobite tare' (Viciu, 34) < *colb*.

LOCUL UNDE ESTE CONȚINUT PRIMITIVUL.

Cuibar (dr. și mr. Pap. B.) 'nichet' < *cuib*.

Grohotar 'un loc pîetros, unde sînt îngrămădite peste olaltă pîetre multe' (Șez. VII 180) < *grohot* 'grămadă de pîetre' (Viciu, 47).

Lujar 'culcuș, vizuină' (Pap. B.) < bulg. *lože* 'couche, lit'.

Feregar 'fougeraie, lieu où croît de la fougère' < *feregă* 'fougère'.

Frunzar 'feuillage' < *frunză* 'feuille'.

Hălbădicariũ 'un loc unde sînt îngrămădite vreascuri multe peste olaltă, vreascuri de nicio treabă' (Șez. VII 180) < *hălbădic* 'vreasc' (ibid.).

Umbrariũ 'ombrage' (La tot pomul *umbrariũ* și pat cu om, Dos. Prol. 46²/₅) < *umbră*.

Fășare 'aire où l'on bat le blé' (Damé T. 56) < *fașă*.

NUME DE BOALE.

Derivate dela substantive.

Armurar(iũ) = boală de *armur* la vite (Hasdeu, Șez. V 26, Bud).

Grumăzare = boală de *grumaz* (gît) la porci (Rev. cr. lit. III 156).

Gurar 'maladie de la bouche', *gurare* 'maladie des porcs' <*gură*.

Limbare 'țignă sau boală de limbă la păsări' (Rev. cr. lit. III 159), *limbariță* (Mih.), *limbari* 'căței sub limbă' (Vîrcol) <*limbă*.

Splinare 'inflamația splinei, boală la animale' (Grig. II 20) <*splină*.

Derivate dela adiective.

Gălbănare, mr. *gălbinare* (Pap. B.), megl. *gălbinari* 'jaunisse' <*galbăn* 'jaune'.

Spițalari 'o boală la cai [sic]' (Șez. V 124).

CONȚINUTUL.

Nume comune.

Verzarîū, vârzariū 1. 'aluat, lipiū, umplut cu lobode, cînd fac pîne', 2. 'plăcintă cu brînză' (Viciu, 89), *vârzări* 'plăcinte făcute cu mărar, marole, știr, ceapă, și se coace în cuptor cînd coc pîne' (Șez. VII 184), *vârzariū* 'plăcintă cu știr' (Rev. cr. lit. III 173), mr. *virzară* (Pap. B.), *virzari* (Dal.) 'plăcintă cu verdețuri' <*varză* pl. *verze* 'verdețuri, cf. *verze* 'buruenile verzi care le adună vara și se dau la porci' (Rev. cr. lit. III 173).

Nume de plante.

Aguridar <*aguridă* 'verjus'.

Scorombar 'prunellier' <*coroambă*.

Smeurar 'framboisier' <*smeură* 'framboise'.

Ciumare (Grig. II 11), *ciumar* (Șez. VII 178) 'Datura stramonium' <*cyma* 'bosse, enflure'.

ASĂMĂNAREA.

Nume de plante.

Forfecari 'volbură' <*foarfec*.

Ghețară = *ghîță*.

Ruginare 'mic arbust cu florile roșietice și caliciul roșietic < rugină.

Voniceriță 'coaele popii' < *vonice* = *voinic*.

Gălbinare < *galbăn*.

POSESIUNEA UNEI CALITĂȚI.

Nome de plante.

Borșări 'o plantă asemănătoare cucutei, acră la gust' (Șez. V 38) < *borș*.

Iuțari = *burete-țute*.

Turbare 'Datura stramonium' < *turb*.

POSESORUL UNEI CALITĂȚI PRIN EXCELENȚĂ.

Budzar 'buzat' (Dal.) < *budză*.

Limbar 'vorbăreț' (Dal.) < *limbă*.

Mîrîjar 'mîrîjos, care suferă de o boală cronică' (Dal.) < *mîrazi* 'boală cronică'.

SUFIXE COMPUSE.

-ătar (= -at + -ar).

Mîcîtar 'gourmand' (Dal.) < *mîc* 'manger'.

ADIECTIVE.

POSESIUNEA UNEI CALITĂȚI.

Derivate dela verbe.

Fugar 'fugitiv' < *fug*.

„Oile ce se mulg alcătuesc cîrdul *mulgărilor*” (Damé T. 68), mr. *muldzară* 'oae, capră care se mulge acasă sau se ține acasă pentru lapte' (Dal.) < *mulg*, *mulge*.

Sugar (Damé T. 68, Săgh. 69), vr. *sugarîță* (Bibl. 199¹/₅₀), mr. (Dal.) megl. *sugar* 'agneau qui tette' < *sug* 'tetter'.

Prin analogie cu *sugar*, *mulgară* s'aŭ născut :

Mlecar 'berbece de trei ani' (megl.) < *mlac* 'mîel slab' (Șez. III 71).

înegrari 'oi negre' (Vîrcol) < *negru*.

Derivate dela substantive.

boû *jugar* < *jug*.

Pruñar 'pruños, cu puroiû' (Dal.) < *proñu* puroiû'.

Un adiectiv întrebuinţat ca substantiv.

Nodurarîŭ Bot. cîrligat' < *nod*, *noduri*.

Un derivat dela numeral.

Caî *pâtrari* caî de patru anî (Hasdeu, Cuv. I 224) < *patru*.

Originea : *-arius* (it. *-ario*, *-ajo*, sp. pg. *-ario*, pv. *-ari*, fr. *-ier*), *-aris* (it. *-are*, sp. *-ar*, vfr. *-er*), *-alis* (it. *-ale*, sp. pv. *-al*, fr. *-el*), confundate prin alunecarea sunetului. In adevăr *-arius* > *-ar*, *-aris*, *-alis* şi *-aria* = fem. dela *-arius* > *-are*. Acuma, deoarece toate cuvintele în *-are*, indiferent de origine, sunt de genul feminin, *-are* a fost simţit ca forma feminină a lui *-ar*. — Forma *-are* a fost uneori înlocuită cu *-ar*. — In unele cazuri a putut fi pur şi simplu substituţie de sufix ori chiar concurenţă între dublete, cf. *pedicularius* şi *pedicularis*, *manuarius* — *manualis*, *funarius* — *funalis*, apoi rom. *fruntare* < *frontale* faţă de vfr. *frontier*, *frontiere*, pv. *frontiera*, sp. *frintero*, pg. *fronteiro* < *frontarius.

Argintar, megl. *arzintar*, *răzintar* 'argenteur' < *argentarius*.

Aurar 'orfèvre' < *aurarius*.

Berbecar 'berger, gardeur de béliers' < *berbecarius = *berbicarius*.

Boïar 'bouvier' < *bovarius*.

Brumar 1. 'Octobre' (Car.), 2. 'Novembre' (Candrea-Dens. 186) ; *brumarius, cf. *brumaria*.

Călarîŭ 'chevalier' (vr.) < *caballarius* 'palefrenier, écuyer'.

Căprar, mr. *cîprar* (Dal.) 'chévrier' < *caprarius*.

Cărnar 'boucher' (Mih.) < *carnarius*.

Căsar 'qui possède une maison, homme établi, homme marié' < *casarius*, *-a*, *-um*.

Căşar, mr. *cîşar* (Dal.) 'fromager' < *casearius* atestat numai ca adiect.

Cepar 'marchand d'oignons', *ceparîŭ* 'tourte aux oignons' (Rev. cr. lit. III 92) < *ceparius* atestat numai cu sensul 1.

Cucurbitar 'vantard' < *cucurbitarius* 'celui qui cultive des courges'.

Dogar 'tonnelier' < *dogarius*.

Făurar 'février' < *februarius*.

Țierar, mr. *hirar* (Dal.), megl. *țerar* 'forgeron' < *ferrarius*.

Găinar 'éleveur de volaille, celui qui a soin du poulailier; voleur de poules, maraudeur' < *gallinarius*.

Ghindar 1. 'chêne', 2. Zool. 'geai' < *glandarius*, -a, -um.

Iepar 'pastor equarum' (Car.) < *equarius* 'de cheval; palefrenier'.

Inelar 'doigt annulaire' — vfr. doigt *anelier*, prov. *anelier*, lat. *anellarius* 'qui fabrique ou vend des anneaux'.

Lăptar 'laitier' < *lactarius*.

Lemnar 'qui travaille le bois, menuisier; hûcheron; charpentier' < *lignarius*.

Lînar 'pers. care vinde lînă, care lucrează lînă' (Dal.) < *lanarius* 'ouvrier en laine'.

Lipurar 'ulîu care prinde găini, mîei, iepuri' (Dal. Pap. B.) < *leporarius* 'de lièvre'.

Măcelar 'boucher' < *macellarius*.

Morar, mr. *muraru* (Pap. S.), megl. *murar* 'meunier' < *molaris*, -a, -um 'qui tourne la meule'.

Ocr, mr. *uțar* (Dal.) 1. 'propriétaire de troupeaux de brebis', 2. 'berger' < *ovarius*, -a, -um 'de brebis; troupeau de brebis; bergerie'.

Olar, mr. *ular* (Dal.), megl. *țolar* 'potier' < *ollarius*, -a, -um 'qui concerne les marmites', *fusor ollarius* 'fondeur de marmites'.

Păcurar, mr. (Dal.) megl. *picurar* 'berger' < *pecorarius* 'celui qui prend des bestiaux à ferme', cf. *pecuarius* 'propriétaire de troupeaux, de bestiaux'.

Pescar, mr. *piscar* (Dal.) 'pêcheur' < *piscarius* s. 'marchand de poisson, poissonnier', a. 'de poisson; de pêcheur'.

Pînar 'boulangier' (Dal.) < *panarius* (Quicherat).

Porcar, mr. (Dal. Pap. B.) megl. *purcar* 'porcher' < *porcarius*.

Portariț (Dos. Prol. 56¹/₁₉), *portar* (Bibl. 270²/₄₀: θρωρός, portarius) 'portier' < *portarius*.

Scutar 'cel care conduce stina' (Damé T. 69) < *scutarius* 'de bouclier; fabricant de boucliers', cf. trans. *scutesc* 'apăr' < *scutum*.

Spîtar 'pers. care face spate pentru război' (Dal.) < *spatharius*.

Văcar (dr. mr. megl.) < *vaccarius, cf. it. *vaccajo*, fr. *vacher*, prov. *vaquier*, sp. *vaquero*, pg. *vaqueiro*.

Mînar 'mîelul care se ține acasă pentru îngrășare, mîel care se învață să vie după om' (Dal.), 'mîelul obișnuit a merge nedespărțit de cineva' (Pap. B.) < *manuarius* 'de main, qu'on fait agir avec la main'. — Alb. *manar* 'mouton apprivoisé', ngr. *μανάρι* 'brebis ou cochon qui mange à la maison' < *rom*.

Stîngher 'isolé, séparé, seul, individuel' < *singularius* + *staiŭ*?

Altar 'autel' < *altarium*.

Celar, mr. (Dal. Pap. B.) *țilar* 'cellier' < *cellarium*.

Dreptar 'fil à plomb, équerre de maçon, de charpentier' = vfr. *droitier*, cat. *dreter*, sp. *derechero* < *directarium, cf. *directarius* 'voleur qui s'introduit dans les maisons' (Candrea-Dens. 514).

Furnicar, megl. *funigar* 'fourmilière' = rtr. *furmier*, it. *formicaio*, sard. log. *formigarzu*, vîr. *formier*, prov. *formiquier*, sp. *hormiguero*, port. *formigueiro* < *formicarium.

Fumar 'cheminée' < *fumarium*.

Grătar 'gril; treillis' < *gratarium, cf. cors. *grataġġu*.

Grînar 'grenier à blé' < *granarium*.

Ierbar 'panse' (Damé T. 32) < *herbarium*, atestat numai cu înțelesul de 'ouvrage de botanique'.

Păducherîŭ 'pédiculaire verticillée, Pedicularis verticillata' < *peducularia = *pedicularia*, *herba pedicularis*.

Căldare, mr. *căldari* (Dal.), megl. *căldari* 'chaudron' < *caldaria*.

Cărare, mr. *cărari* (Dal.) < *carraria.

Cășare (Pap. B.), *cășari* (Dal.) 'bercail, bergerie' < taberna *caesaria* 'boutique où l'on fait, où l'on prépare le fromage'.

Culare 'nid, tanière, gîte des animaux' (Viciu, 38) < **cub(i)laria* = *cubile*.

Focare 'bûcher' = sp. *hoguera*, pg. *foqueira* 'bûcher', fr. *foyer* 'réchaud' < *focarius*, atestat numai cu înțelesul de 'cuisinier'.

Frigare 'brôche' < *frigaria*.

Lăptare 'gâteau fait avec du lait' (Mih.) < *lactaria*, -orum.

Pătrare 'le quart' (Șez. III 84) < *quartaria (pars), cf. *quartarius* 'mesure pour les solides et les liquides, le quart du sextarius'.

Strămurare, megl. *struminari* 'aiguillon' < *stimularia = *stimulus*.

Viermănare 'loc plin de viermi' (Pas.) < *verminaria, cf. *viermănos* < *verminosus*.

Lumînare 'bougie', vr. (Bibl. 96¹/₂₉ : λύχνος, lucerna), megl. *luminari* 'lampe' < *luminare* și pl. *luminaria* 'lumière artificielle, le luminaire, lampes, bougies, etc.'

Măsălar 'buruiană pe care poporul o întrebuițează pentru durerea de măsele' < *maxillaris*, -e 'de la măchoire, maxillaire'.

Mîdular 'vertebra gîtului, ceafă, cerbice' (Dal.) < *medullaris* 'qui pénètre jusqu'à la moelle des os'.

Ungher 'coin' < *angularis*.

Brățară 'bracelet' < *brachiale*.

Degetar 1. 'dé', 2. Bot. 'digitale' < *digitale*.

Fruntar 1. 'partie de la têtiera qui passe en avant de la tête du cheval, au-dessus des yeux, fronteau', 2. 'fronteau, sorte de bandeau que les femmes se mettent autour du front', 3. vr. *fruntare* 'philactère' < *frontale* (Candrea-Dens. 628); cf. și *frontalia* n. pl. 1.

Păscare 'păturage' < *pascalis*, -e 'qu'on fait paître'.

Spinare, mr. *schinari* (Dal.) 'l'épine dorsale' < (*os*) *spinale* 'de l'épine dorsale'.

Stîlpare 'crenguță care se ține în mînă la sărbătoarea numită *Stîlpări*', *stâlpare*, *stăũpare* 'crenguță' (Candrea) < *stirpalis ori *stirparia < *stirps* 'rejeton, surgenon, branche'.

Pentru -ar < -alis cf. și următoarele nume de haine române și latine: *bucar* 'cureaŭa dela ham așezată pe bucî' — *bucale* 'muselière en fer', *copsar* 'cureaŭa dela ham așezată pe coapse' — *coxale* 'ceinture' (Ducange din glosare), *pieptar* — *pectorale* 'cuirasse; pectoral', *pectoralis (tunica)* 'qui couvre la poitrine', *umărar* — *humerales* 'mateau militaire, casaque'.

Forma cea mai frecventă este -ar care servește exclusiv pentru a forma nume de persoane și nume de instrumente; -are servește mai ales pentru a forma nume de boale și de plante.

Ciumare (plantă) și *gurare* (boală) au și variante cu -ar.

Forma *fruntar* se explică din vr. *fruntare* care a fost simțită ca formă de pl., deoarece cuvintele cari exprimă o îmbrăcăminte sunt derivate prin -ar și sunt eterogene.

Elemente bulgărești.

Ceasornicar 'horloger' < *časovnikar*.

Crîșmar 'cabaretier' < *krâšmar*.

Curvar 'coureur de femmes prostituées' < *kurvar*.

Dârvaru 'bâcheron' (Mih.) < *dârvar*.

Grădinar, mr. *grîdinar* (Dal.), megl. *grădinar* 'jardinier' < *grădinar*.

Grăncîar 'potier' (megl.) < *grânčar*.

Gropar, m.: *gruparu* (Mih.) 'croque-mort' < *grobar* 'fossoyeur'.

Jitar 'cel care păzește cerealele depe câmp' < *žitâr* 'marchand de blé, negociant en blé, en céréales; le producteur de blés, de céréales'.

Lopătar 'lucrător cu lopata' (Mat. 50), megl. *lupătar* < *lopatar* 'faiseur ou marchand de pelles'.

Mitarîu 'douanier' (Acesta era frate lui Mathei evanghelistul și *mitariul*, Dos. Prol. 55²/₅) < *mitar*.

Pîndar, mr. *pîndar* (Dal.), megl. *pîndar* 'garde-champêtre' < vsl. *pōdarī*, bulg. *pādar*.

Stoler 'menuisier' < *stolar*.

Străjer, vr. *strejarîu* (Bibl. 208¹/₁₇) 'garde, gardien' < *stražar*.

Șumar 'garde-forêt' (Viciu 81, Conv. Lit. XX 1018) < *șumar < *șuma* 'feuillage', probabil și 'bois', cf. *șumest* 'boisé'.

Tocilar 'émouleur, aiguiseur' < *točilar*.

Zidar 'maçon' < *zidar*.

Zlătarîu 1. 'orfèvre' (Acesta... era... *zlătarîu* de meșterșug, Dos. Prol. 55²/₁₀), 2. *zglotarîu* 'Tzigane' (Bud.).

Bumbar ² 'trîntor; faux-bourdon' (megl.) < *bumbar* 'scarabée, hanneton'.

Scobar (Vîrcol), *scobaîu* Zool. 'nase, Chondrostoma nasus' < *skobar*.

Zaičîar 'autour' (megl.) < *zaičar*.

Vîrfârîi 'broutilles, ramilles, branchage' < *vârhari*.

Bumbar ¹, *lumbar* 'intestinul gros umplut cu splină, inimă și diferite aromate' (Dal.) < *bumbar* 'saucisson, boyau rempli de sang et de graisse de porc'.

Pahar 'verre, vase à boire' < *pahar* 'gobelet, coupe à boire; bocal, chope'.

Cuștavar 'o floare lăptoasă de culoare roșie' (Dal.) < bulg. *koștreava* 'fléole des prés', srb. *koštrava* 'sétaire verticillée'.

Elemente neogrece.

Alunarlu 'Juillet' (Pap. B.) < ἄλωνάρις.

Cănilar 'conducteur de chamaux' (Pap. B.) < καμηλάρης.

Cîvîlar 'cavalier' (Dal.) < καβαλλάρις.

Gunusar 'étameur' (Mih.) < *γανουσάρης < γανόνω 'éta' er'.

Hîvîiar 'caviar' (Dal.) < χαβιάρι.

L'îunar, l'îundar 'lion' (Dal.) < λεοντάρι.

Pîrmîtar 'négociant' (Dal.) < *πραγματάρης, de unde și alb. *pramalar*.

Tuular 'fabricant de briques' (Dal.) < *τουβλάρης < τοῦβλον 'brique', de unde și bulg. *tuhlar*.

Marmară 'oae stearpă, oae care n'a fătat deloc' (Dal.) < μαρμάρα (Arav.).

Cănilar 'conducteur de chamaux' (me gl.) < καμηλάρης.

Căndil'ar 'qui allume les chandelles' (me gl.) < *κανδηλάρι = κανδηλέρι 'chandelier'.

Lîunar 'enfant nouveau-né' (me gl.) < *λεχωνάρης < λεχῶνα, cf. λεχόδι.

Zăhărtare (Pap. B.), *zîhîrtari* (Dal.) pl. *zăhărtări, zîhîrtări* 'bom-bon, suceries' = ζαχαράτον.

Elemente turcești.

Huzmich'ar (Dal. Pap. B.), me gl. *izmich'ar* 'serviteur' < *hîz-metkiar*.

In dial. dr. *a*, fiind urmat la origine și dialectal de *-i* (*-arîă*), se schimbă în *e* atunci când e precedat de sunet palatal: *albier, cimpoer, făcier, pălărier, puhoer, cheer, oer*; — *bucher, mucherîă, genuncher, păducherîă*; — *fălcer, furcerîă, vonicerîă*; — *culeșerîă, stropșerîă, borșărîă, dejerîă, străjer, vr. strejarîă*.

Când radicalul este terminat în *ț*, pronunțat prealabil muiat, *șier* > *cer*: *banicer, bolnicerîă, medelnicer, lăvicer, plîmnicerîă*.

Odată astfel născut *-erîă* s'a întrebuițat pentru a derivă:

potcoveriŭ 'ciocan de potcovit', *sărcineriŭ*, și s'a substituit în *stoler* < bulg. *stolar*.

În limba franceză există deasemenea un *-erius* alături cu *-arius*. Acest *-erius* este de origine germană (A. Thomas, *Nouveaux Essais de philologie française*, Paris, 1904, p. 119—147).

Foarte multe infinitive de conj. I se întrebuițează ca substantive, ca *culcare*, *mîncare*, *intrare*, etc. Acest *-are* s'a extras ca sufix derivativ pentru trei substantive dela verbe conj. III: *crezare* 'foi, confiance' < *crez-*, *pierzare* 'perdition' (Faci... ție suflului *pierzare*, Dos. Prol. 89^{1/1}) < *pierz-* și *vînzare* 'vente' < *vînz-*.

Genul și Pluralul.

Cuvintele în *-are* sunt feminine și se întrebuițează de obicei numai la sg. — Cuvintele în *-ar* sunt: 1. masculine, când arată nume de persoane, de animale și de plante, 2. eterogene, cu pl. *-e*, când arată nume de lucruri. — *Ițari*, *pîslari* sunt pl. masculine.

AT (*-ăt*).

Observație. Dr. mr. megl. — Fem. *-ată*.

Funcțiunea.

ADIECTIVE.

ADIECTIVE POSESIVE.

Derivate dela substantive.

Adevărat < *adevăr*.

Buzat < *buză*. — *Răzbuzat* (Le era buzele cu vînată și înflăte și *răzbuzate* în sus, și n gîos rînjite. Dos. Prol. 45^{2/34}).

Căznat (Un uriaș mare, negru și *căznat* și grozliv. Dos. Prol. 46^{1/14}) < *caznă*.

Crăcănat < *crăcană*.

Dințat < *dinte*, *-fî*.

Dungat (Pas.) < *dungă*.

Femeiat (Car.), *înfemeiat* (Pas.) 'habens familiam' < *femee* 'familia' (Car.).

Găvănat < *găvan*.

Gulerat < *guler*.

Gunoiat (loc) < *gunoiŭ*.

Gușat < *gușă*.

Coarne *îmbelcugate* 'cînd sînt întoarse înăuntru' (Damé T. 28) < *belcug*.

Imbelșugat < *belșug*.

Imbojorat (Pas.) < *bujor*.

Imfierat (Pas.) < *fier*.

Năframă-nciucurată = cu *cîucuri*.

Inflorat < *floare*.

Infumurat < *fumuri*.

Ingîndurat < *gînduri*.

Incoișat < *coiș*.

Bou *înspicat* 'cînd părul murg, negru sau porumb este amestecat cu perî albi' (Damé T. 29) < *spic*.

Inzăișat < *zaișă*.

Mărgelat < *mărgele*.

Moșat < *moș*.

Vin *pelinat* < *pelin*.

Perciunat < *perciun*.

Sprincenat < *sprinceană*.

Vișat, -ă: măr, mere *vișate* = o specie de mere verzi și tari care se țin pînă vara (Rev. cr. lit. III 173) < *vișă*.

Flucat 'flocos' (Pap. B.) < *floc*.

Gurgul'at 'rotund, rotunzit' (Dal.) < *gurgul'ă* 'lucru mic, rotund'.

Uricl'at 'cu urechi mari' (Pap. B. Dal.) < *ureacl'e*.

Ngurgul'at (me gl.) = mr. *gurgul'at*.

Țăfulată 'cu zuluși' (me gl.) < *șăluș* 'zuluf'.

Uricl'at (me gl.) = mr. *uricl'at*.

Derivate dela adiective.

Adîncat (Coresi) = *adînc*.

Delungată (Om carele... în cale *delungată* nu ăaste. Bibl. 100¹/₃₆ : ἐν ὁδῷ μακρὰν οὐκ ἔστι) < *lung*.

Fericat *beatus* (Car.) = *fericit*.

Gheboșat < *gheboș*, -oșă.

Derivate dela verbe.

- *Arcurat* 'răcit' (Dal.) < *arcuredz* 'răcesc'.
Mbudzinal 'boşumflat' (Dal.) < *mbudzinedz* 'a se boşumfla'.
(N)îrşpinat 'răutăcios' (Dal.) < *nîrşpinedz* 'devin răutăcios'.
Nsumnat 'somnoros' (Dal.) < *nsumnedz* 'mi-î somn'.
Nşirpicat 'rău ca un şerpe' (Pap. B.) < *nşarpic* 'mă fac rău ca un şerpe'.
Nvirinat 'întristat, posomorît' (Dal.) < *nvirinedz* 'mă întristez, mă posomorăsc'.

SUBSTANTIVE.

Abstracte dela verbe.

O ACŢIUNE.

- Aşteptat* 'expectatio' (Car.) < *aştept*.
Incurat 'jocul vitelor cînd sunt sătule' (Codin, 41) < *a se încura* 'a se juca, despre vite' (Codin, 41).
Îngropatul popuşoiului (Damé T. 62) < *îngrop*.
 La *întratul* curţilor era o holtă (Dos. Prol. 46²/₃₀) < *întru*.
Relezat se numeşte tăierea, toamna, a fagurilor spre a strînge mierea (Damé T. 120) < *retez*.
Sămănat < *samăn*.
Săpatul popuşoiului (Damé T. 62) < *săp*.
 În *sunatul* clopotelor (Păsc.) < *sun*.
 Numai gîngăniî veninate [erau] şi glasuri de *şuiuratul* lor şi scîrşcări de dinţii lor (Dos. Prol. 79¹/₂₂) < *şuer*.
Trierat < *trier*.

Adil'at 'răsuflare, respiraţie' (Dal.) < *adil'u*.
Imnat 'umblet' (Dal.) < *imnu*.
Suil'at 'tunderea oilor împrejurul coziî' (Dal.) < *suil'edz* 'tund oile împrejurul coziî'.
Fugat 'fugit, fugă' (me gl.) < *fug*.

Indrată 'intrare' (Dal.) < *indru*.
Loată 'luare' (Pap. B.) < *loare* 'a lua'.
Mîngată 'mîncare, descreştere : tu *mîngata* a lunîl'ei = în descreşterea lunîi' (Dal.) < *mîncari, mîngari* 'a mîncă'.
Ntunicată 'însereare, amurg' (Pap. B.) < *ntunicu*.

FUNCȚIUNEA.

Celnicată 1. 'meseria proprietarului de oi', 2. mulțime de proprietari de oi' (Dal.) < *celnic*.

TRECUTUL PASIV.

Giurat 'jurământ' (Dal.) < *giur*.

Scăpitat 'apus' (me gl.) < *scapit* 'apun'.

Dimîndată 'poruncă' (Dal. Pap.B.) < *dimîndu*.

Judecată < *judec*.

PRODUSUL PRIMITIVULUI.

Suțată 'tovărășie, asociație' (Dal. Pap.B.) < *soț*.

Concrete.*Produsul Primitivului.*

Adu-m vînat și m fă *demîncat* (Bibl. 19^{1/41}) < *mînc*.

Scuipat, me gl. *scuipet* < *scuip*, me gl. *scup*.

IN SPECIAL O BOALĂ.

Cripat 'boală care face să crăpe vitele' (Dal.) < *crep*.

Izdat 'boală de stomah' (Boc.) < *a izda* 'a îmbolnăvi'.

Sîngerat 'stricatul sîngelui la oi' (Damé T. 69), 'oi, cai, vaci' (Vircol) < *sîngerez*.

CONȚINUTUL.

Alunat 'aluniș' (Țiplea) < *alun*.

Păspăl'at 'fleur de farine' (me gl.) = mr. *pîspal'ă* (Dal.).

Schinărat (Pap.S. Pap.B.), *schinîrat* (Dal.) 'șira spinării' < *schinare*.

Mucicală 'bouchée' (me gl.) < *mucic*.

(A)*umbrată* 'umbrar, frunzar' (Dal.) < (a)*umbră*.

VARIANTE.

-ănat.

Din *crăcănat* față de *crac*, *găvănat*—*gav*-, s'a extras *-ănat* cu care s'a derivat: *lăbănat* 'cu labe mari' < *labă*.

-enat.

Din *sprincenat* s'a extras *-enat* cu care s'a derivat *ochenată* 'oea cu ochi negri' (Vîrcol) < *oc*-, cf. *oacheș*.

-inat.

Din mr. *mbudzinat* față de *budză*, (*n*)*γispinat*—*γiaspi*, *nvinat* s'a extras *-inat* cu care s'au derivat: *uhinat* 'răutăcios' (Dal.) < *uheaiă* 'viperă'.

Tufnat 'touffu' (mevl.) < *tujă*.

-oșat.

Din *gheboșat* față de *gheb* s'a extras *-oșat* cu care s'au derivat: *aplecșat* = *aplecat*, *împizmoșat* < *pizmă*.

Originea: = it. *-ato*, *-ata*, sp. *-ado*, *-ada*, fr. *-é*, *-ée* < *-atus*, *-ata*, moștenit în:

Aurat 'doré' < *auratus*.

Bărbat < *barbatus*.

Buricat 'ombiliqué; enflé' < **umbulicatus* = *umbilicatus*.

Codat < *caudatus*.

Dintat 'qui a des dents' (Mih.) < *dentatus*.

Furtunat 'bătut de vijelie, furtună; nefericit, nenorocit' (Dal.) < *fortunatus* 'heureux, fortuné', cf. *furtună* < *fortuna*.

Inelat, it. *annellato*, cat. *anellat*, fr. *annelé* < **anellatus*.

Arat 'labour, labourage' < *aratus*.

Ascultat 'action d'écouter' < **ascultatus* = *auscultatus*.

Călcat 'action de fouler, de marcher; repassage' < *calcatu*.

Cîcat, sp. port. *cagado*, it. *cacata*, sard. log. *kagada* < **cacatus*.

Cîntat 'chant' < *cantatus*.

Frecat 'action de frotter' < *fricatus*.

Lătrat, mr. *alîtrat* (Dal.) 'aboiment' < *latratus*.

Păcat, mr. (Dal.) *picat* < *peccatum*.

Urlat (Car.) 'hurlement' < *ululatus*.

Brăjată (Pap.B.) 'brassée' < *brachiata, cf. *brachiatus*, -a, -um, it. *bracciata*, fr. *brassée*, sp. *brazada*, port. *braçada*.

Dr. mr. (Dal. Pap.B.) *bucată* 'morceau' < *boccata, cf. it. *boccata*, sard. log. *bukkada*, fr. *bouchée*, prov. cat. sp. *bocada*.

Mănată (Pap.B.) și megl., *mînată* (Pap.B.), *mnată* (Dal. Pap. B.) 'poignée' < *manuata* = *manua* (Ducange).

Elemente neogrece.

Cîstînat 'châtain' (Dal.) < *καστανάτος*.

Çundi'at 'drept ca condeïul' (Dal.) < *κονδουλιάτος < *κονδύλι*.

Dul'at (Mih.), *dul'at* (Dal.) = *dol'u* (Dal.) 'pauvre, infortuné' < *δόλιος*.

Funicad 'mauvais, méchant' (Mih.) < *φονικάτος = *φονικός* 'homicide, sanguinaire', cf. *fonicou* 'meurtre' (Mih.) < *φονικόν*.

Mustîcat 'à grosse moustache, à longue moustache' (Dal.) < *μουστακάτος* (G. Meyer, Ngr. St. III 74), de unde și bulg. *mustakat*.

Un adiectiv devenit substantiv : *afrat* 'venin, poison' (Obed. Dal.) < *ἀφράτος* 'écumant, écumeux' (G. Meyer, Ngr. St. III 74).

Furțată 'charge, fardeau' (Mih. Dal.) < *φορτιζάτα < *φορτίζω* 'charger d'un fardeau, au pass. porter une charge', cf. *furtie*, *fortună* 'charge, fardeau, chargement' (Dal.) < *φορτίον* 'charge, fardeau', *φόρτωμα* 'chargement, charge' dela *φορτώ* = *φορτίζω*.

Nicuchirată 'gospodărie' (Dal.) < *νοικοκυράτον* 'mobilier d'une maison, ameublement'.

ñată 'jeunesse' (Obed. Dal. Pap. B.) < *νεάτα*.

Zîhîrată 'sucrerîes' (Dal.) *ζαχαράτον*.

Elemente slave.

Bogat < vsl. *bogată*, rus. bulg. srb.-cr. sl. *bogat*.

Jîmbat 'qui a de grosses ou de longues dents'—bulg. *zâbat*.

Vinovat 'coupable' < bulg. *vinovat*.

Puiată, *buîată* 'étable' (Dal.) < vsl. *poiata* 'tectum, domus', bulg. 'bercail, bergerie', nsl. 'cabane, parc de bétail', srb.-cr. 'étable'.

Elemente turcești.

Sicat 'estropié, mutilé, qui a quelque membre de moins' (Dal.) < turc. ar. *sakat*, de unde și ngr. *σακάτης*.

Cuvinte obscure :

Grøn *ciclăzat* 'un fel de grîu' (megl.).

Marat 'pauvre, infortuné' (Dal.), cf. megl. *mārari* 'peine, affliction'.

Mășcat, megl. *măcicat*.

Sirîcat 'noir, tout à fait noir' (Dal.), cf. bulg. *sinina* 'couleur bleu, bleu ; tache bleu'.

Genul și Pluralul.

Substantivele în *-at* sunt masculine și eterogene. Sunt eterogene : *păcat* pl. *păcate*, *gîurat*, *imnat* pl. *gîuraturî*, *imnaturî*. — *Adil'at*, *suil'at*, *scăpîtat* sunt indicate ca eterogene, dar pl. nu este notat. — Toate celelalte cuvinte sunt masculine, însă la pl. se întrebuițează numai *cîcat* pl. *cîcafi*.

Substantivele în *-ată* sunt feminine și fac pluralul diferit : 1. Fac pl. în *-âte(i)* : *celnicată*, *dîmîndată*, *brăjată*, *furjată*, *nicuchirată*, *înată*. — 2. Fac. pl. în *-ăfi* : *judecată*, *sujată*, *mucîcată* (*mucîcofi*), (*a*)*umbrată*, *bucată*, *mînată*, *zîhîrată*, *puîată* (*puefi*).

ATIC (-átik).

Observație. Dr. mr. — Dial. *-atec*. — Precedat de *i*, fiind deja urmat de *i*, *a* se schimbă în *e*.

Funcțiunea.**ADIECTIVE.****APARTINEREA.**

Brumatic (vânt, toamnă) 'froid' < *brumă* 'gelée blanche, frimas'.

Tomnatic 'd'automne' (pere *tomnatic* Sez. V 68, ruscuță *tomnatică* 'Adonis autumnalis', fig. flăcău *tomnatic* 'vieux garçon' Pamf. J. II ; megl. brondză *tumnatică* 'brînză care se face toamna') < *toamnă*.

Vărativ 'd'été' (măr *vărativ* Car., pere *văratice* Şez. V 68, perje *văratice* Şez. V 69, grâu *vărativ* Panţu) < *vară*.

Primăvărativ 'du printemps, printanier' (ruscuţă *primăvărativă* Adonis vernalis') < *primăvară*.

Indămînativ < *îndămîină*.

ASĂMĂNAREA.

Nas coroetic 'aquiliu' < *coroii* 'autour'.

Lămurativ 'pur, sans mélange' < *lamură*.

Ogarativ 'élançé, svelte' (en parl. des animaux) < *ogar* 'limier'.

Vişinativ (cireşe *vişinatice*, Şez. V 69) < *vişină* 'griotte'.

Spînativ (Vîrcol) < *spîn*.

Supşirativ (glas *supşiratic*, Creangă) < *supşire*.

Gălbînativ 'jaunâtre' < *galbin*.

Roşiativ (Bibl. 78²/₁₀), *roşiatec* (Bibl. 207¹/₂₈), *roşatec* (Şez. IV 24) 'qui tire sur le rouge, rougeâtre' < *roşii*, *roş*.

Un adiectiv devenit substantiv.

Sulativ penisul harmasarului (Damé T. 49), taurului (Damé T. 32) < *sulă*, de unde şi *suletiv* 'supţire la trup, despre cal' (v. *-etic*).

POSESORUL UNEI CALITĂŢI PRIN EXCELENŢĂ.

Derivate dela verbe.

Fluturativ, vr. *fluturatec* (Bibl. 146²/₃₀ : παράπληκτος, stupens; Bibl. 272¹/₄₅ : ἐπίληκτος, insanus), *fluşturativ*, *fluşturativ* (Pamf. J. III) < *flutur*.

Greunativ 'lenos' (Pamf. Agr.) < *îngreunez*.

Iapă *zburatică* la fugă 'care parcă zboară cînd fuge, fugace' (Pamf. Agr. 90) < *zbor*.

Zvînturativ < *zvîntur*.

Derivate dela adiective.

Brudativ 'enfantin, puéril, simple, niais, sot' < *brudi* 'sot'.

Imşierativ, *herativ* (vr.) 'sauvage' < *ferus*, rom. *fiară*.

Grozăvatec (Car.) < *grozav* 'turpis' (Car.).

Molativ < *moale*.

Nebunatic 'folâtre' < *nebun*.

Pălăvatic 'vif, pétulant, folâtre' (Rev. cr. lit. III 163, Codin 56) < bulg. *palav*.

Singuratic 'isolé, solitaire' < *singur* 'seul'.

Derivate dela substantive.

Femeietic 'efféminé' < *femeé* 'femme'.

Furtunatic 'acum bun acum rău' (Şez. IX 149) < *furtună* 'tempête'.

Guratic 'loquace, bavard' < *gură* 'bouche'.

Mueratic 'efféminé' < *muere* 'femme'.

Tonatic 'tonos, cu toane' (Pamf. C.) < *toană*.

O CALITATE SIMPLĂ.

Prăvălatic (despre un loc) < *prăvălesc*.

Migăetic 'negăios, migălos' (Şez. II 149) < *migăesc* = *migălesc*.

SUBSTANTIVE.

Abstracte.

O ACŢIUNE.

Adil'atic 'respiration' (Dal. Pap.B.) < *adil'u* 'respirer'.

Avinatic 'chasse' (Dal. Pap.B.) < *avin* 'chasser'.

Imnatic 'marche' (Dal. Pap.B.) < *imnu* 'marcher'.

O STARE.

Agiunatic 'grande faim' (Dal.) < *agiun* 'avoir grande faim'.

Dipărtatic 'depărtare' (Mih.) < *diparte*.

Giunatic 'bravoure' (Dal. Pap.B.) < *giŃone* 'brave'.

TRECUTUL PASIV.

Giuratic 'serment' (Dal.) < *giur* 'jurer'.

Ascumtaticu 'secret' (Mih.) < *ascumtu* 'caché'.

PRODUSUL PRIMITIVULUI.

Amintatec (Pap.S.), *amintatic* (Pap.B.), *amindatic* 'gain, profit' < *amintu*, *amindu* 'gagner, acquérir'.

Azghiratic 'cri' Dal.) < *azgher* 'crier'.

Concrete.

O plată în bani.

Văratice 'taxa pentru păscătoarea (suhatul) vitelor pentru o vară' (Șez. V 170) < *vară*.

(*An*)*curunatic* 'plata pentru cununie ce se cuvine popei și celorlalți servitori ai bisericii' (me gl.) < *ancurun* 'cunun'.

Abstracte-Concrete.

Calitate + Colectiv.

Aușatic 1. 'vieillesse' (Pap.S. Dal. Pap.B.), 2. 'les vieux' (Pap.B.) < *auș* 'vieux'.

Originea : = it. *-atico*, sp. *-adgo*, fr. *-age* < *-aticus*, *-aticum*, moștenit în :

Iernatic 1. 'd'hiver', 2. 'quartier d'hiver' < *hibernaticus*.

Lunatic 'atteint de manie, lunatique' < *lunaticus*.

Oștatic, it. *statico* 'otage, garant, en parl. des personnes' < *obsidaticus < *obsidatus* 'action de donner des otages ou d'être donné en otage', cf. și bulg. *ostatâk*.

Sălbatic (dr. me gl.) 'sauvage' < *salvaticus*.

Pentru mr. *avinatic* 'chasse' cf. lat. *venaticus* 'relatif à la chasse'.

Unele substantive și adiective în *-atic* au variante în *-at*. Acestea sînt : mr. *adil'atic* și *adil'at*, *avinatic*—*avinat*, *imnatic*—*imnat*, *gîuratic*—*gîurat*, *azghiratic*—*azghirat*; dr. *fluturatic* și *fluturat* 'mente motus et vagus' (Car.), *coroetic*—*coroet*, *coroîat*.

Obscur :

Sîlbatic (O fată *sîlbatică*, Mat. 116), cf. *selhetec* 'neastîmpărat' (Viciu, 80).

Elemente neogrece.

Fanatic (Dal.) < ngr. φανατικός.

Fenomene de Analogie.

La grupa cuvintelor în *-atic* a trecut :

Jăratice 'braise' < vsl. žaratükü.

Genul și Pluralul.

Substantivele în *-atic* se întrebuințează de obicei la sg., sunt deci masculine. — Următoarele se întrebuințează la pl., fiind eterogene : 1. Fac pl. în *-urî* : mr. *imnatic*, *gîunatic*, *gîuratic*, *amintatic*. — 2. Fac pl. în *-e(i)* : megl. *ancurunatic* pl. *curunatiți*. — 3. Fac pl. în *-e(i)* și *-urî* : *aușatic* pl. *aușatiți* și *aușaticurî*.

ĂREȚ (-ăreț).

Observație. Dr. mr.—Fem. *-ăreață*, uneori *-ărează*.

Funcțiunea.

SUBSTANTIVE.

ASĂMĂNAREA CU PRIMITIVUL.

Bumbăreață, *bumbărează* 'clitoris' < *boambă*.

Mustăreață 1. 'sucul ce iese primăvara din mesteacăn și din paltin, dacă le tai' (Rev. cr. lit. III 161), 'sucul dulce care se află pe mesteacăn primăvara' (Viciu, 62), 'zamă de mesteacăn în luna Mărt' (Vîrcol), 2. 'suc, băutură îndulcită' (Rev. cr. lit. III 161) < *must*.

Strungăreață 'răritura între cei doi dinți incisivi dela maxilarul superior, postrungă' (Ciob.) < *strungă*.

PRODUSUL PRIMITIVULUI.

Căcăreață (Buda), *căcărează*, *căcărază*, *căcărez* (Dan. II 26), mr. *gîgîrață* (Dal.) 'crotte de brebis, de chèvre' < *cac* 'chier'.

COLECTIVE.

Fumăreață 1. 'fumărie, fum mult', 2. 'casă afumată' (Codin. 32) < *fum*.

LOCUL UNDE SE AFLĂ O PLANTAȚIE.

*Săcăreață, cerut de verbul *săcăărățez* (*Săcăărățază* 'tae secară', Viciu 74) < *secară* seigle'.

RECIPIENTUL.

Strungăreață 'o găleată mare cam de zece litri' (Damé T. 69) < *strungă*, propriu zis 'găleată care se întrebunțează la strungă'.

ADIECTIVE.

POSESORUL UNEI CALITĂȚI PRIN EXCELENȚĂ.

Certăreț 'querelleur' < *cert* 'se quèreller'.

Cugetăreț 'réfléchissant' < *cuget* 'réfléchir'.

Cuvîntăreț 'parlant, parleur' < *cuvîntez* 'parler'.

Gustăreț 'gourmand, goulu' (Hasdeu, Cuv. I 374) < *gust* 'goûter'.

Poftăreț 'pofticios' < *poftesc* 'convoiter'.

POSESIUNEA UNEI CALITĂȚI.

Lucrăreț 'efficace, actif, plein d'effet' < *lucrez*.

Purtăreț 'care suportă la purtat, despre haine' (Pamf. J. III) < *porf*.

Săltăreț 'care te face să salți, despre un cîntec' < *salt*.

APARTINEREA.

Băltăreț 'de baltă, care trăesc la baltă, despre păsări' < *baltă*.

Iernăreț 'd'hiver' (Car.), mere, pere *iernărețe* 'mere, pere tari, care se păstrează bine peste iarnă până târziu', poamă *iernăreață* 'o specie de struguri albi și tari ce se țin bine peste iarnă' (Rev. cr. lit. III 157) < *iarnă* 'hiver'.

Caș *tunăreț* 'd'automne' (Dal.) < *toamnă* 'automne'.

ASĂMĂNAREA CU PRIMITIVUL.

Lătăreț 'assez large' < *lat*.

Lungăreț 'oblong' < *lung*.

Originea : = it. *-areccio*, fr. *-erez*, sp. *-eriz* < *-aricius* (G. Pascu). — Sufixele *-aricius* și *-erez* au fost studiate amănunțit de A. Thomas, *Nouveaux Essais de philologie française*, Paris 1904, p. 62—110.

Căprăreață 'endroit où paissent les chèvres' (Noua Rev. Rom. VIII 85), mr. *cîpîrleață* (Dal.), *căpărleadză* (Pap. B.) 'endroit où se reposent les chèvres' < *capraricia, cf. fr. *chevrerez* 'qui nourrit des chèvres', *cabrareză* 'lieu où il y a des chèvres' (Thomas, ib. 75, 88), vit. *caprareccia*.

Purcăreață 'étable à porcs, porcherie' (Car.) < *porcaricius*, *-a*, *-um* (Pușcariu), de unde și fr. *porcareza*, *porcherez* idem (Thomas, loc. cit. 91, 87), sp. *porqueriza*, it. *porchereccio* 'de porc'.

Vicăreață (Dal.), *văcăreadză* (Pap. B.) 'étable à vaches, vacherie' < *vaccaricia = *vaccaritia* (Lex Alamannorum), de unde și fr. *vacareza*, *vacherece*, sp. *vaqueriza* 'vacherie' (Thomas, loc. cit. 93, 65), it. *vaccareccio* 'de vache', *vaccareccia* 'chair de vache'.

Când radicalul cuvântului se termină în *-ar*, are loc un fel de suprapunere silabică (haplogogie), așa că se zice *săcăreață < *se-cară*, nu *săcărăreață. Acelaș lucru se petrece și în franțuzește cu *-erez*, atunci când radicalul cuvântului se termină în *-ier* (Thomas, *Nouv. Es.* 69). — Am admis în *săcăreață sufixul *-ăreș* și nu *-eață* pe baza unor derivate franceze ca *bezarez* 'lieu où il y a des bouleaux', *boscareza* 'lieu où il y a du bois', *faverez* 'lieu où il y a des fèves', *figarez* 'lieu où il y a des figuiers', etc. (Thomas, loc. cit. 82, 88, 85).

Unele derivate românești se regăsesc în franțuzește :

Purtăreș—*porterez* 'qui se porte : chaere *porteresse*' (Thomas, loc. cit. 99).

Strungăreață—*tirez* 'qui sert à traire (*tirer*) les vaches : sielle *tiresce*' (Thomas, loc. cit. 100).

Genul și Pluralul.

Cuvintele în *-eață* sunt feminine și par a se întrebuința numai la sg.

II (-*it*).

Observație. Dr. mr. — Fem. -*ită*.

Funcțiunea.

SUBSTANTIVE.

Abstracte.

O ACȚIUNE.

Derivate dela verbe.

Crușil 'operația ce o face la opincile din pîele nelucrată. Se face cu scoarță de arin și de stejar' (Viciu, 38) < *crușesc*.

Curățit 'se numește tăerea din faguri a trîntorilor care sînt în stare de larvă' (Damé T. 120) < *curăț*.

Eșitul morților (Dos. Prol. 68¹/₃) < *ies*.

Mucedzît 'acțiunea mucezirii' (Țiplea) < *mucezesc*.

[Dimonilor] le poronci cu *răstit* svntul Ioan . . . să să ducă (Dos. Prol. 31¹/₃₄) < *răstesc*.

Cuvînt la *eșitul* sufletului și *suitul* cătră ceri (Dos. Prol. 96¹/₁₄) < *suiă*.

Mulțămîtă < *mulțămesc*.

Afirită 'pază, ferire, codire' (Dal.) < *afirescu*.

Așunită 'goană, prigonire, alungare' (Dal.) < *așunescu*.

Mutrită 'privire' (Dal.) < *mutrescu*.

Vinită, viñită 'venire' (Pap. B.) < *vin*.

Derivate dela substantive.

Armănit 'trier, trierat' (Damé T. 56 n. 3) < *arman* 'arie'.

Mușoroitul popușoiului (Damé T. 62) < *mușuroiță*.

Trîntorit 'curățitul trîntorilor' (Damé T. 120) < *trîntor*.

Derivate dela interjecții.

Hăit 'îndemnare la vite' (Păsc.) < *hăi* 'interj. cu care se îndeamnă vitele la mers'.

IN SPECIAL ACȚIUNEA DE INCRUCIȘARE LA ANIMALE.

Derivate dela verbe.

Giștit 'încrucișarea porcilor' (Șez. V 75) < *gestio* 'sauter ou bondir de joie, désirer vivement de, brûler de désir'.

Gonit 'încrucișarea vitelor' (Șez. V 76 sub *goniță*) < *gonesc*.

Mîrlit 'încrucișarea oilor' (Șez. V 106) < *mîrlesc*.

Derivate dela substantive.

Gherit 'încrucișarea porcilor' (Codin, 33) < *gher* 'vîer, porc de prăsilă' (ibid.).

Pîrcit 'încrucișarea caprelor cu țapii' (Șez. V 116, Săgh. 31) < *pîrciū*.

Puit 'încrucișarea cățelelor cu cîni' (Șez. V 120 sub *puiți*) < *puiū*.

OCUPAȚIUNEA CU PRIMITIVUL.

Albinărit 'creșterea albinelor' (Damé T. 119) < *albinar*.

Oerit 'creșterea oilor' (Pamf. J. III sub *oțerie*) < *oer*.

Stupărit (Damé T. 119) < *stupar*.

Vierit 'culture des vignes' < *vier*.

Făurărit 'métier de forgeron' < *făurar* 'forgeron'.

Vinărsărit 'meserie de a fierbe vinars' (Rev. cr. lit. III 173) < *vinărsar* 'care fierbe vinars' (ibid.).

PRÓDUSUL PRIMITIVULUI.

Agărnit 'tectus' (Car.) < *agărn* 'tego' (Car.).

Dostoit 'héritage, succession' < *dostoesc* 'convenir'.

Sfîrșit, vr. *săvîrșit* < *sfîrșesc*, *săvîrșesc*.

Stupit 'crachat' < *stupesc* 'cracher'.

Venit 'revenu' < *vin*.

O BOALĂ.

Aricit = *ariciū* 'cînd se aricește calul la picioare' (Damé T. 51) < *aricesc*.

Alichit 'boală la animale care le slăbește foarte mult, un fel de tuberculoză (Dal.) < *alichescu* 'slăbesc'.

Amurșit 'junghii' (Dal.) < *amurșescu*.

Slîghit = *alichit* (Dal.) < *slîghescu*.

UN IMPOZIT.

Cornărit 'impôt sur les bêtes à cornes' < *cornar* 'celui qui prelevaie l'impôt sur les bêtes à cornes'.

Cotărit 'jaugeage, droit de jaugeage' < *cotar* 'jaugeur'.

Crăsmărit < *crîșmar*.

Dijmărit < *dîjmar*.

Măjerit 'impôt sur les poissons' < *măjar*, *măjeriŭ* 'poissonnier'.

Morărit 'impôt sur les moulins' < *morar* 'meunier'.

*Oerit*² 'impôt sur les brebis' < *oer*.

Prisăcărit 'impôt sur les abeilles' < *prisăcar*.

O PERIOADĂ DE TIMP.

'*Fetit* 'femie, timpul petrecut de o fată de cînd iese la horă pînă se mărită' (Codin, 31) < *ŷetesc* 'petrec timpul ca fată'.

Flăcăit 'flăcăie, vremea cît un flăcău petrece necăsătorit' (Codin, 32) < *flăcăesc* 'petrec timpul ca flăcău'.

Slugărit 'timp de slujit' (Pamf. Agr.) < *slugăresc*.

Amurdzită 'amurg' (Pap. B.) < *amurdzăscu*.

Apirită 'zorî de ziuă' (Dal.) < *apir*.

Răsărit < *răsar*.

TRECUTUL PASIV.

Ahîurhită 'început' (Dal.) < *ahîurhescu*.

Apîrhită 'început' (Dal.) < *apîrhescu*.

Aușită 'bătrîneță' (Dal.) < *aușescu*.

Ursită 'ordre, destinée' (Obed.) < *ursescu* 'ordonner'.

Concrete.

COLECTIVE.

Bănărit 'banî mulți' < *ban*.

Colăcărit 'colaci mulți' (Săgh. 89) < *colac*.

Fuștărit = mulțime de *fuște*, *juste*.

Hărtierit = mulțime de *hărtii*.

Rochierit = mulțime de *rochiî*.

Căprît = turmă de *capre* (Șez. V 55).

Tinerit (Mold.) = *tineret* 'tinerime' < *tînăr*.

PRODUSUL PRIMITIVULUI.

Agonisită 'gain, produsit, profit' < *agonisesc*.

ADIECTIVE.

POSESIUNEA UNEI CALITĂȚI.

Felurit < *fel*, *felurî*.

Lipsit 'triste' (Obed.) < *lipisit < ngr. λυπῶ, ἐλόπησα 'affliger', λυποῦμαι 's'affliger'.

POSESORUL UNEI CALITĂȚI PRIN EXCELENȚĂ.

Uîtit < *uît*.

Zgîrcit 'avare' < *zgîrcesc*.

SUFIXE COMPUSE.

-ărit (= -ar + -it).

Pomărit 'culture des arbres fruitiers' < *pom*.

Erbărit = impozit pe *îarbă*.

Tutunărit = impozit pe *tutun*.

Vinărit = impozit pe *vin*.

Originea : = sp. -*ido*, -*a* < -*itus*, -*a* moștenit în

Auzit (Çar.) < *auditus*.

Elemente slave.

Deosebit, *osebit* 1. ad. 'séparé, à part ; particulier, propre, spécial', 2. adv. 'séparément, à part' < bulg. *osobit*, *osobito*.

Genul și Pluralul.

Substantivele în -*it* sunt masculine și se întrebunțează numai la singular.

Substantivele în -*ită* sunt feminine. La pl. se întrebunțează numai următoarele : *afirită*, *mutrită*, *ahîurhită*, *apîrîrită*, pl.-i.

OIU (-*oiă*).

Observație. — Dial. -*orîu*, -*orîă*. — Fem. -*oae*, *oahă*, -*oahie*.

Funcțiunea.

Pentru a ne explica mai ușor categoriile de derivate prin sufixul -*oiă* găsim necesar să dau câteva lămuriri prealabile.

Înțelesul caracteristic al sufixului *-oiță* este de a exprima *individualizarea*. În adevăr, sunt unele cuvinte cari se întrebuințează de obicei sub formă feminină, putând exprima indiferent o persoană feminină ori o persoană masculină. În acest caz pentru a accentua, la ocazie, că avem de a face cu o persoană masculină și nu cu o persoană feminină, ori vice-versa, se recurge la derivarea prin sufixul *-oiță*, *-oae*.

Astfel prin cuvântul *slugă* se înțelege de obicei o persoană feminină. Pentru a desemna la ocazie pe o persoană masculină se întrebuințează derivatul *slugoiță*. (Cuvântul acesta a căpătat acum în urmă un înțeles depreciativ).—Tot așa dela *gazdă*, prin care se înțelege mai ales o persoană masculină, se întrebuințează, în dialect, derivatul *găzdoae* pentru a desemna în special pe o persoană feminină.

Când cineva vorbește de animale în general, sexul acestora nu prezintă nici un interes. Astfel în latinește *anas* însemna și 'canard' și 'cane'. În rom. se spune de pildă totdeauna : *cioara* pe porc, un cârd de *cioare* (feminin), un *lup* turhat, o potae de *lupi* (masculin).—În trecut fie zis așa se explică pentru ce în românește s'au păstrat de pildă *lupus*, *ursus*, dar *lupa*, *ursa* au dispărut.

În discuții speciale s'a simțit însă întotdeauna nevoia de a face deosebire între masculul și femela animalelor și de a exprima această deosebire prin limbă. În rom. această deosebire se face tocmai grație sufixului *-oiță*, *-oae*.

Deosebim două cazuri : Când cuvântul se întrebuințează de obicei sub formă feminină, atunci această formă se consideră ca denumind pe femelă, iar numele masculului se formează prin derivare cu *-oiță* : *cioară*—*cioroiță*.—Când cuvântul se întrebuințează de obicei sub formă masculină, atunci această formă se consideră ca denumind pe mascul, iar numele femelei se formează prin derivare cu *-oae* : *lup*—*lupoae*.

Acuma, analogia a trecut uneori mai departe de necesitate, și alături cu *buhă* se zice și *buhoe* (Vîrcol), mr. *fir* (Dal.) < ngr. *τῆρος*—mr. *ḡiroñă* (Pap. B.).

SUBSTANTIVE.

NUME DE FIINȚE MASCULINE DELA FEMININE.

*Nume de persoană.**Nume comune.*

Maștion (Noiua Rev. Rom. VIII 86), *măștion* (Candrea) 'tată vitreg' < *mașlehă* 'mamă vitregă; marâtre' (=bulg. *mašteha*).

Mătușon 'unchiū, moș; oncle' (Noiua Rev. Rom. VIII 86) < *mătușă* 'tante'.

NUME DE FIINȚE MITOLOGICE.

Strigoii, *strigon* (Car.) < lat. *striga*, *strix* 'oiseau de nuit qui passait pour déchirer les enfants pendant la nuit (hibou d'Orient?)'.

Zinoii (Popii lui Apolon *zinoiului*... spusăra lui Chinop. Dos. Prol. 30^{1/11}) < *zina*.

NUME DE ANIMALE (BĂRBĂTUȘI).

Broscoii, mr. *bruscoiu* (Dal.) < *broască*.

Cintzoii < *cinteză*.

Cioroii, *cioron* (Car.) < *cioară*.

Codobăturoii < *codobatură*.

Giscoii (Conv. Lit. XX 1010, Șez. VII 180) < *gîscă*.

Mierloii < *mierlă*.

Mișoii (Șez. VII 182) < *mișă*.

Păsăroii 'vrăbioii' < *pasăre* 'vrăbie'.

Pipișoii < *pupăză*.

Rășoii, *rășon* (Car.) < *rașă*.

Vrăbioii < *vrăbie*.

Vulpoii, *vulpon* (Car.) < *vulpe*.

Cotoii 'chat' < bulg. *kot* 'chat, chatte'.

Măroii 'chat' mr. (Mih.) și megl. < roman. *mar-*, cf. fr. dial. *marou*.

Pisoii 'motan' < *pis*.

Pișoii < *pișigă*.

Găzdăcoii 'om chîabur, cu avere multă' (Conv. Lit. XX 1010) < *găzdac* 'bogat' (ibid., din ung. *gazdag*).

Văduoii (Șez. V 170, Pamf. J. II), *văduon* (Candrea), *văduvoii* (Șez. V 170, Pamf. J. II, Vîrcol) 'om văduv' < *vădui*, *văduv*.

NUME DE FIINȚE FEMININE DELA MASCULINE.

*Nume de persoană.**Nume comune.**Bărbătoae* 'femeie' < *bărbat*.*Unguroaňă* 'Unguroaică' (Car.) < *Unġur*.*Bandoaňă* 'femeie leneșă' (Dal.) < *bandi* 'om leneș'.*Biroaňă* 'femeie voinică' (Dal.) < *biro* 'om voinic'.*Drăcoaňe* 'drăcoaică' (Pap. B.) < *drac*.*Muștiroaňă* 'clientă' (Dal.) < *muștiril*.*Uspitroaňă* 'musafiră' (Dal.) = *oaspită*.

Un nume comun izolat ca nume propriu de animale :

Nemșoaňă nume de capre (Pap. 58 b), propriu zis *Nemșoaica*.*Persoana feminină este soșia masculinului.**Comisoae* < *comis*.*Pășoae* < *pașă*.*Căroaia* = nevasta lui *Caru* (*Carol*, regele), Viața Rom. XX
391. — Țăranul care a făcut această derivare a luat pe *Caru* = *rege*.*Chihîtoaňă* (Dal.) < *chihîță* 'celnic'.*Limnîroaňe* (Pap. B.) < *limnar* 'lemnar'*Piscăroaňe* (Pap. B.) < *piscar* 'pescar'.*Vășiloaňe* 'regină' (Pap. B.) < *vasil*'ă 'rege'.*Nume de familie.*Un document din 1726 (Hasdeu, 2506) vorbește de „boerul Ianache *Barbă-lătoae*”.Act mold. 1663 (Hasdeu, 570) : „fată ai *Dăvidoaie*”, „nepoată de fiu ai *Dăvidoaie*”, „partea soacră noastră ai *Dăvidoaie*”.„Zapis a Dumisale maiceii noastre ai *Moviloae*” (Mold. 1615, Hasdeu 570). — Ai *Moviloae* = ai *Moviloaei*.*Persoana feminină exercită a profesiune, o atribuție.**Doștoroae* < *doștor*.*Ahčioaňă* 'bucătăreasă' (Dal.) < *ahci* 'bucătar'.*Ariștoaňă* 'croitoreasă' (Dal.) < *araștu* 'croitor'.

Cuscroańă 'femeia care împreună cu mireasa se duc la casa mirelui în ziua de nuntă' (Dal.) < *cuscru* 'nuntaş'.

Un nume comun izolat ca nume de plantă.

Boengioae 'plantă erbacee tinctorială' (Panţu) < *boiangiă*.

Înţelesurile 1 și 2 le cumulează :

Amirăroańe (Pap. B.), *amiroańă* (Dal.), *amiroańe* (Pap. B.) 'împărăteasă' < *amiră* 'împărat'.

Picuroańă 'păstoriţă și femeia păstorului' (Dal.) < *picuriroańă < *picurar*.

Nume de animale.

Cerboae (Buda), mr. *firboańă* 'cerboaică ; biche' < *cerb*, *ţerb*.

Ghionoae, *vionoae* (Codin, 78) < *ghion*.

Lupoańe (Noia Rev. Rom. VIII 86), *lupoańă* (Car.), mr. *lupoańă* (Dal.), *lupoańe* (Pap. B.), megl. *lupoańă* 'lupoaică' < *lup*. — Forma dr. *lupoae* se păstrează numai ca nume de plantă (Panţu) și de localitate (*Lupoańe*, satul numit azi *Lupoae*, jud. Mehedinţi, Hasdeu, Cuv. I 242).

Porumboae (Hasdeu, Cuv. I 297) < *porumb* 'pigeon'.

Șerpoae 'șerpoaică' (Conv. Lit. XX 1018) < *șerpe*.

Ursoae (Bibl. 229^{1/14}), megl. *ursoańă* 'ursoaică' < *urs*.

L'ipuroańă 'îepuroaică' (Dal.) < *l'epuri*.

Șuricoańe 'femela șoarecului' (Dal.) < *șoarie*.

Tîroańă 'măgăriţă' (Dal.) < *tar* 'măgar'.

Nume de ființe mitologice.

Zmeoańă 'lamia' (Car.) < *zmăă* 'lemur'. — *Zmeoae* nume de plantă (Panţu).

AUGMENTATIVE.

Augmentative propriu zise.

Acoiă, *acońă* (Car. Rev. cr. lit. III 86), *ancońă* (Rev. cr. lit. III 86) < *uc*.

Buboiă < *bubă*.

Pascu, *Sufiazele românești*.

Butoiŭ < *bule*.
Cămeșoiŭ < *cămeșă*.
Fățoiŭ 'față de masă' (Candrea) < *față*.
Furcoiŭ < *furcă*.
Gușoiŭ (Codin, 37) < *gușă*.
Măturoiŭ (Săgh. 43) < *mătură*.
Oloiŭ (Săgh. 97) < *oală*.
Pietroiŭ < *piatră*.
Pisoiŭ 'piesă de 5 lei' (Pamf.C.) < *piesă*.
Puloiŭ < *pulă*.
Săpoiŭ 'hîrleț' (Viciu, 74) < *sapă*.
Suloiŭ 'lemn de brad suptire și cioplit în două dungî' (Viciu, 92) < *sul*, cf. *sulharî* 'lemne lungî' (Șez. III 89).
Țăpoiŭ < *țapă*.

Burduhoae 'vas de lemn pentru vin' (Pamf. J. III) < *burduh*.
Cănoaŭe (Noŭa Rev. Rom. VIII 85) < *cană*.
Căsoae 'casă mare la vie' (Mold. Vîrcol) < *casă*.
Cîrpoae 'cîrpă ce poartă femeile pe cap' (Vîrcol) < *cîrpă*.
Cușitoae = *cușil* mare cu care se curăță copitele cailor (Damé T. 108), care se întrebuițează la dogărie (Damé T. 88).
Drîmboae (Șez. VII 180) < *drîmbă*.
Lopătoae (Dan. I 122) < *lopală*.
Paloarîă 'porculeț de fîn' (Viciu, 65) < *pală*.
Scăunoae = *scaun* de cușitoit, *scaun* de doage (Damé T. 88).
Suptoae 'bîrne mari de brad pe care stă podul' (Viciu, 81) < *de-desupt*.
Păpușoiŭ 'maîs' < *păpușă*.
Cîcoiŭ, cîcloiŭ 'cîocîrlie' (Viciu, 30) < *cîoc*.
Găunoiŭ 'vîespe mare, tăun' (Conv. Lit. XX 1016) < *găun*.

Augmentative depreciative.

Băboiŭ < *babă*.
Băeșoiŭ (Tiktin), *băetoiŭ, băeton, băeșon* 'băiat ca de 15 anî' (Vîrcol) < *băet, băeș*.
Bărboiŭ < *barbă*.
Bucătoiŭ (Pamf. C.) < *bucată*.
Bulgăroiŭ < *Bulgăr*.

Fătoiū < *fată*.

Musteșoiū < *musteașă*.

Pușoiū < *pușă*.

Țărănoiū (Șez. V 167 sub *șopîrlan*), *țărănoî* (Noiua Rev. Rom. VIII 88) < *țăran*.

Vijoiū = *vîj* 'vagina babelor' (Șez. V 171).

Mul'iroașă (Dal.) < *mul'eri*.

Buduhoiū 'om gras și greoiū' (Pamf. C.) < *burduh* 'burtă'.

Flenșoiū 'epitet dat unuia îmbrăcat în *flenșe* (flendurî)' (Codin, 32).

Momișoiū 'persoană foarte urîță' (Mold.) < *momîșă*.

Nișoiū 'porecla unui prost' (Codin, 53) < *Nișă*.

Nume proprii de familie.

Gogonoiū (Codin, 36) < *gogon* 'umflătură'.

Căcăoînu porcelă pentru bărbați (Pop. 35 a) < *Căcău* id. ibid. < *cac*.

Augmentative ironice.

Tălăhăroiū 'vorba adresată mai mult în zeflema unui copil' (Săgh. 71) < *tălhar*.

NOMINA INSTRUMENTI.

Derivate dela verbe.

Pisoiū, *chisoiū* (Pamf. C.), *pișoiū* (Rev. cr. lit. III 164) 'un lemn scurt și puțin gros cu care se pisează usturoiul' < *pisez*.

Urdzoiū 'instrumentul cu care se urzește' (Șez. V 169 < *urdzesc*.

Melișoiū 'écang' (Damé T. 139) < *méliș* 'écanguer'. — *Mélișă* 'écang' < bulg. *meliša* este și el simțit ca un derivat imediat dela verb.

Derivate dela substantive.

Mămăligoiū 'melesteu' (Viciu, 58) < *mămăligă*.

NUME DE MEDICAMENTE.

Șuricoașe 'otravă pentru șoareci' (Dal.) < *șoarie*.

PRODUSUL PRIMITIVULUI.

Răsunoiŭ (Conv. Lit. XX 1016, Săgh. 66, Şez. VII 183 a), *rusuroŭŭ* (Rev. cr. lit. III 167) ‘pînea care se face din răsăturile depe covata în care s’a frămîntat aluatul’ < *răsură* idem (Viciu 73).

CONȚINUTUL:

Găzoiiŭ ‘un fel de lampă mică’ (Codin, 33) < *gaz*. Subt influența acestuia s’a născut *lămpoiŭ*, idem ibid.

Urdzicoaŭă ‘plăcintă cu urzici’ (Dal.) < *urdzică*.

Pituroaŭă ‘plăcintă înfoiată, sin. *pită di peturiŭ*’ (Dal.) < *petură*.

MATERIA DIN CARE E FĂCUT UN LUCRU.

Brădoaŭe ‘vas mic de lemn’ (Noŭa Rev. Rom. VIII 85), *brădoae* ‘vas mic de lemn pentru băătură’ (Vîrcol), ‘putinică de murături, de stroșie, cu zaplăt’ (Boc.) < *brad*. — Varianta masculină *brădoŭ* este atestată la Car. cu înțelesul figurat de ‘nomen tortae’ (s’a luat conținutul pentru continent).

APARTINEREA.

Prejuroiiŭ ‘broderie faite sur le bord des chemises’ < vr. *prejur* ‘autour’.

DEOSEBEȘTE VARIETĂȚI DE LUCRURI ORI
LUCRURI ASĂMĂNĂTOARE.*Nume de plante.*

Cepoiŭ (Săgh. 48, Şez. V 56), *cepoŭ* (Car.) ‘ceapa care rămâne după ce i s’a rupt umflătura cu semințele’ — *ceapă*.

Ordzoe ‘orzoaică’ (Candrea) — *orz*.

Usturoae ‘usturoiță, plantă erbacee cu miros tare de usturoiŭ’ — *usturoiŭ*.

Măzăroiŭ ‘măzărice’ (Viciu, 59) — *mazăre*. — Și mazărea și măzăricea sunt plante erbacee din familia Leguminosae-Papilionaceae.

Vîrcol dă *ceroiŭ* = *cer*. Este foarte probabil că cuvintele acestea nu-s sinonime.

Humoae 'un fel de var cu care se spoesc casele, de culoare vî-nată, pe cînd *huma* este albă' (Şez. V 100).

Cicricoană 'sfîrlează care se învîrteşte mult şi abia se observă că se învîrteşte' (Dal.)—*cicrică* 'rouet'.

POSESORUL UNEI CALITĂŢI PRIN EXCELENŢĂ.

Arzoii 'arzător' (în sens moral, Hasdeu 1525) < *ard*, *arzi*.

Asculloii 'attentif, soumis' < *ascult*.

Lucroii 'laborieux, actif' < *lucrez*.

Achicăşoană, *apicaşoană* 'năzdrăvan' (Pap. B.) < *achicăşescu* 'pripcep' = ngr. ἀποικάζω.

Derivate dela adiective.

Corcioii 'amestecat, corcit' (Vîrcol) = *corciu*.

Drăgoii 'dilectus' (Car.) < *drag*.—*Drăgoi* poreclă pentru bărbai (Pop. 37 a), nume de familie (Pop. 51 a).

Greoi 'lourdaud' < *greu*.—*Greoaie* 'ingreunată' (Rev. cr. lit. III 156).

Vioii 'vif' < *viu*.

Sărăcoană 'săraci de tot' (De-atunci am rămas cam *sărăcoană*, Noua Rev. Rom. VIII 87) < *sărac*.

ADIECTIVE INTREBUINŢATE CA SUBSTANTIVE.

Nume proprii de animale.

Alboii, *alboiu*: „porcii albi-bălanî se zic *alboni*” (Banat),— „porc cu pete—caciur, porc alb — *alboiu*” (Banat),— „cînele alb ca neaşa [se zice] *alboii*” (Haţeg) (Hasdeu, 759) < *alb*.

Bălori 'bos albus' (Car.), *băloriu* nume de boi (Pop. 91) < *băl* 'albus' (Car.), nume de boi (Pop. 91).

„La un cîne bălţat cîobaniî îi zic *bălţoii*” (Rîmnicul-Sărat, Hasdeu 3090).

Brezoiu nume de câni (Hasdeu 1457, Damé T. 181, Şez. VII 176), *brezoiu* nume de boi (Pop. 91) < *breaz*, cf. *Breazu* nume de bou cu o dungă albă pe bot (Damé T. 28), *brezu* nume de boi (Pop. 91), *breazu* nume de cai (Damé T. 182).

Murgoii = *murg* nume de bou cu părul bătînd în roşiu (Damé T. 27).

Suroiu nume de boi (Pop. 91) < *sur*.

*Nume proprii de familie.**Budzător* (Pop. 50 c) < *buzat*.*Nume comune.**Murgoiță* 'un pește argintiu închis' (Damé T. 127) < *murg*.*Derivate dela substantive.**Cerceloi* 'se dit des pigeons à collier blanc, pigeon à cravate' < *cercel*.

O CALITATE INTENSĂ,

Acroiță < *acru*.*Amăroiță, amăroșiță* (Rev. cr. lit. III 86) < *amar*.*Asproiță* < *aspru*.*Dulcoș* < *dulce*.*Mărunțoși* 'micș de tot' (Pui-s cam *mărunțoși*, Noia Rev. Rom. VIII 86) < *mărunt*, -și.*Mistrișoiță* 'cînd e părul mai multe neamuri: or vioriș, roșu, negru, or alfelî' (Vîrcol) < *mistreș* 'amestecat'.*Alboiță* < *alb*.*Gălbănoiță* (Conv. Lit. XX 1010, Șez. VII 165) < *galbăn*.*Verdoș* (Noia Rev. Rom. VIII 88) < *verde*.

ADJECTIVE—SUBSTANTIVE.

1. *Zgaibă ustunoe* 'usturătoare' (Dosoteiș, Hasdeu 1820), 2. Bot. *usturoiță* (Panțu), *usturoș* (Car.), *ustunoiță* (Panțu) 'ail' < *ustur*.

SUFIXE COMPUSE.

-oaică (= -oae + -că).

NUME DE FIINTE FEMININE DELA MASCULINE.

*Nume de persoane.**Nume comune.**Boeroaică* < *boer*.*Ciocoaică* < *ciocoiță*.

Mahalagioaică < *mahalagiū* 'locuitor în mahala' (Păsc.). — Ambele cuvinte au căpătat acum în urmă înțeles depreciativ.

Teleloaică < *teleleū* 'unul care umblă fără niciun căpătăū' (Pamf.

J. III).

Arăpoaică (Hasdeu, 1457) < *Arap*.

Franțuzoaică < *Franțuz*.

Nemțoaică (Săgh. 61) < *Neamț*.

Sîrboaică < *Sîrb*.

Turcoaică < *Turc*.

Nume proprii.

Totoica poreclă pentru bărbați (Pop. 45 a), cf. *Tota*, *Totoc* id. ibid.

Nume de ființe mitologice.

Bălăuroaică (Hasdeu, 2946) < *balaur*.

Zgripțuroaică < *zgripțor* 'griffon'.

Zmeūaică < *zmeū*.

Păduroaică = *mama pădurii* (Grig. I 74).

Nume de plante.

Cocoșoaică 'rodul-pămîntului, piciorul-vițelului' < *cocoș*, cf. planta *cocoș* — *coada-cocoșului*.

Lipscănoaică 'Coréopsis-élégant, Schöngesicht' < *Lipscan*, propriū zis 'femea din Lipsca', apoi 'femea frumoasă'.

Trînjoaică 'buruiană de trînji'.

Negroaică 'negrușcă' < *negru*.

Augmentative ironice.

Hoțoaică 1. fem. dela *hoț*, 2. nume propriu de cățele (Damè T. 181) < *hoț*.

Moșoaică 'oală mijlocie între oală și ulcică' (Pamf. B.) < *moș*, *moașă*.

INTENSIVE.

Vîntoaică < *vînt*.

CONȚINUTUL.

Brînzoaică 'un fel de plăcintă cu brînză' < *brînză*.

VARIETĂȚI DE LUCRURI.

Harbuzoaică 'harbuz lungueț' < *ha buz*.

-otoiŭ (= *-ol* + *-oiŭ*).

AUGMENTATIVE.

Flogotoiŭ 'fulg de omăt mare' (Pamf. C.) < *fulgotoiŭ < *fulg*.

-uloiŭ (= *-ul* + *-oiŭ*)

Duduloiŭ = *dudă* 'țcavă, tub' (Boc.).

-ioae (= *-eŭ* + *-oae*)

Porcioaŭe 'putină de spălături sau lături, lăturar' (Rev. cr. lit. III 165) < *porc*.

Originea : =it. *-ogno*, port. *-onho*, sp. *-ueño* < *-oneus*, *-onius*. — Sunetul *o* nu s'a prefăcut în *u* prin diferențiere față de *-uiŭ* < *-uleus*.

Sufixul bulgar *-oika* din *Franțuzoika* 'Française', *Nemțoika* 'Allemande', *Sôrboika* 'Serbe', *deavoika* = *deava* 'jeune fille' (dimin. alint.) este împrumutat dela Romîni.

Elemente slave.

Baraboïŭ 'barabulă, cartofă ; pomme de terre' < bulg. *baraboï*.
Copoïŭ 'limier' < bulg. *kopoï*.

Războïŭ, mr. *arîzboïŭ* (Dal.) 1. 'métier de tisserand', 2. 'guerre' < bulg. *razboï* 1, *boï* 2.

Zăvoïŭ < bulg. *zavoï* 'baie ; rade, bras de mer ; (na reaka) coude ; courbure d'un chemin'.

Elemente neogrece.

Mr. *dirmoŭu* (Dal.), megl. *drămoŭŭ* 'crible' < *δριμόνι*, *δερμόνι*.

Mr. *pipoŭu* (Dal.), megl. *pipoŭu*, *pipoaŭă* 'melon' < *πεπόνιον*

'melon' (fruit)', *πεπονιά* 'melon (plante)'. — Subt influența lui *piporŃu* s'a făcut *gŃlborŃu* 'melon' (Dal.) < *galbin*.

Elemente germane.

Levcoae-roșie (trans.) 'micșunea' < *Winter-Levkoye*.

Fenomene de Analogie.

Substituții de sufix.

PilorŃă 'absinthe' (Dal.) < bulg. *pelin*.

Lucrător, *lucrătoare* (Pap. B.) și *lucrătorŃă*, *lucrătoare* (Pap. B.).

Țiritor (Pap. B.) și *țiritorŃu* (Mih.), *țiritoare* (Mih.), *țiritoare* (Pap. B.) 'cerșitor, -oare'.

AnsŃitoare 'minge' (Dal.) = dr. *săritoare* 'care sare'.

Genul și Pluralul.

Cuvintele în *-oiŃă* cari arată o ființă sunt masculine ; cele cari arată un lucru sunt eterogene și fac pl. *-oae* (*buboŃă-buboe*, *butoŃă-butoae*, *măturoŃă-măturoae*, *pietroŃă-pietroae*, *țapoŃă-țapoae*). — Cuvintele în *-oae* sunt feminine și au pluralul identic cu sg., cf. *ursoae* pl. în Bibl. 266²/₆.

MăzărŃă, *humoe* se întrebuițează numai la sg.

Pl. *păpușoae* înseamnă 'sămănătură de păpușoi'.

Augmentativele depreciative au singularul masculin, chiar dacă prototipul este feminin, cf. *bărboŃă* < *barbă*, *mustețoiŃă* < *musteață*, afară de cazul când e vorba de o persoană, ca mr. *mul'iroaŃă* < *mul'ari*.

Cuvintele în *-oaică* sunt feminine și fac pl. în *-oaice*.

În limba comună cuvintele în *-oae* cari exprimă naționalitatea unei femei și femela unui animal s'au compus mai departe cu sufixul fem. *-că*. Astăzi se zice de pildă numai *Unguroaică*, *ursoaică*, față de sec. XVII *UnguroaŃă*, *ursoae*. Se spune totuș *ghițnoae*.

OT (-ót).

Observație. — Fem. -otă.

Funcțiunea.

SUBSTANTIVE.

DIMINUTIVE.

Diminutive alintătoare.

Strînot 'haînă mică' (Dal.) < *strañu* 'straiu' (Pap. B.).

Cîmișotă 'cămeșuță' (Dal.) < *cîmeașă*.

Mîșotă, mîjotă 'mînușiță' (Dal.) < *mînușotă < *mînușă* 'mînută'.

ADIECTIVE.

Diminutive alintătoare.

ñicuzot (Pap. B.), *ñiczot* (Dal.) 'mititel' < *ñicuz* idem (Pap. B. Dal.).

Originea : =-it. -otto, fr. -ot < *-ottus =-ittus (G. Pascu).—Sufixul s'a păstrat simplu numai în dial. mr. În dial. dr. se găsește numai în compuse, ca prim element al compunerii, în -oteiță, -otel, -olic, -otean, -otoc, -otoiță.

Șalotă (dr.) Bot. 'pur' < germ. *Schalotte*.

Fenomene de Analogie.

La grupa cuvintelor în -ot a trecut mr. *cucot* 'coq' (Pap. B.) < vsl. *kokotă*.

Genul și Pluralul.

Substantivele în -otă sunt feminine și fac pl. în -e (resp. -i) : *cîmișoti* (Pl. lui *mîșotă* nu este dat).—Genul lui *strînot* nu este indicat.—Femininul și pluralul adiect. *ñicuzot* nu sunt atestate.

TOR (-tor).

Observație. Dr. mr. — Derivarea se face numai dela verbe. Derivatele dela verbe de conj. I și IV se fac dela radicalul înfîni-

țivului prin *-tor*; derivatele dela verbe de conj. III și II se fac dela radicalul indicativului prezent prin *-ător* extras dela derivatele dela verbele de conj. I.—Prin *-ător* se găsesc și câteva exemple de derivate dela substantive.

Funcțiunea.

ADIECTIVE.

POSESIUNEA UNEI CALITĂȚI.

Apucător 'raptor' (Car.) < *apuca*.

Arătător 'ostensor; apparens' (Car.) < *arăta*.

Stricător (Pasări *stricătoare*, Dos. Prol. 16¹/₂₁) < *strica*.

Păgubitor 'care produce păgubă' (Dos. Prol. 22²/₆) < *păgubi*.

POSSIBILITATEA.

Înjugătorii (Bibl. 53²/₁₅: δποζβγιον, jumentum; Bibl. 55¹/₆: δποζβγιον, asinus), *juguitorii* (Bibl. 173¹/₄₇: δποζβγιον, asinus) < *Înjuga*, *jugui*, cf. lat. *jumenta jugalia* 'animaux de trait', *jugales* (*equi*) 'chevaux attelés'.

Aplecătoare, mr. *aplicătoare* (Dal.), megl. *plicătoară* 'qui allaite, en parl. des brebis' < *apleca*.

Măritătoare (Pap. B.), *mîrîtoari* 'nubile, en parl. des filles' < *mărita*, *mîrita* 'se marier'.

Mîcătoare 'zi de dulce' (Dal.) < *mîca* 'manger'.

Outoare 'care se ouă, despre găini' < *ouătoare < *ouă*.

Gonitoare < *goni*.

NECESITATEA.

Muritor 'mortel' < *muri* 'mourir'.

POSESORUL UNEI CALITĂȚI PRIN EXCELENȚĂ.

Rușinător (Da te voi pre mîna a nește *rușinători*. Dos. Prol. 16¹/₁₀) < *rușina* 'déflorer'.

Ajlitor 'găsitor, descoperitor, inventator' (Dal.) < *afla*.

Aurlitor 'care urlă mult la vînat' (Dal.) < *aurla*.

Iubitor (*Iubitorii* de mucenică Acachie, Dos. Prol. 20¹/₃) < *iubi*.

Lingușitor < *linguși*.

Ocăritorii (Dos. Prol. 93²/₂₂) < *ocări*.

Povățuitorii (Bibl. 129²/₅₃, 141¹/₅) < *povățuesc* (Bibl. 171²/₁₂ și Mold.).

Propoveduitorii (Andrei [eră] *propoveduitorii* în besearică. Dos. Prol. 23¹/₆) < *propovădui*.

Silitor (despre școlarii) < *sili*.

Sprijinitorii 'protector' (Dos. Prol. 29²/₃₂) < *sprijini*.

Stăruitor < *stăru*.

SUBSTANTIVE.

Concrete.

Nume de plante.

Lăpădătoare plantă erbacee întrebuințată de leac pentru brâncă și răni < *lepăda*.

Sculătoare 'coalele-popii', plantă ale cărei tubercule trec în popor ca afrodisiace < *scula*.

Tremurătoare 'iarba-îepurelui, îflfătoare' < *tremura*.

Trepădătoare plantă erbacee cu proprietăți laxative < *trepăda*.

Vătămătoare 'iarbă de vatăm, iarbă de vătămătură, iarba ranei' < *vătâma*.

Plesitoare plantă erbacee al cărei fruct la maturitate se desprinde de peduncul și aruncă cu putere, printr'o deschizătură bazilară, semințele și lichidul cuprins în el < *plesni*.

Scrîntitoare plantă erbacee cu tulpina întinsă pe pământ sau ascendentă < *scrînti*.

Nume de animale.

Privighitoare, privegătoare și priviğătoare (Mard. 359) 'rossignol' < *priviğhia* 'veiller'.

Bocănitoare 'gheunoae' (Rev. cr. lit. III 89) < *bocăni*.

Ciocănitoare 'pie' < *ciocăni*.

Lipitoare 'sangsue' < *lipi*.

NOMINA AGENTIS.

Legător < *lega*.

Măturător < *mătura*.

Săpător (Mat. 50) < *săpa*.

Tăetor < *tăia*.

Cerșitor < *cerși*.

Croit < *croi*.

Domnitor < *domni*.

Muncitor < *munci*.

Vrăjitor (dr. megl.) < *vrăji*.

Altpfitoare 'nourrice' (Dal.) < *alîpta* 'allaiter'.

Bocitoare 'pleureuse' < *boci*.

NOMINA INSTRUMENTI.

Incordător 'lemnul care sucește, încordează, frînghia ferestrelui' (Damé T. 86) < *încorda*.

Mustuitor 'instr. de lemn cu care se sfarmă strugurii în hîrdău' (Damé T. 80) < *mustui*.

Sucitor 1. 'instr. de lemn cu care se întinde coca de aluat formînd foaia pentru plăcintă' (Săgh. 69), 2. 'lemnul care sucește frînghia ferestrelui' (Damé T. 86) < *suci*.

Tăetor 'butucul pe care se taie lemne' (Pamf. C., Codin Ing.) < *tăia*.

Discicitor 'pîeptene rar' (Dal.) < *discicîa* 'a descurca părul cu pîeptenele'.

Afumătoare < *ațuma*.

Apărătoare < *apăra*.

Astupătoare, mr. (*a*) *stupțtoari* (Dal.), *stupătoare* (Pap. B.) dop' < *astupa*.

Căulătoare 'ogîndă' < *căuta* 'a privi'.

Fătătoare 'organul genital al vacii' (Damé T. 32) < *făta* 'mettre bas'.

Închiitoare 'articulation' < *încheia*, cf. *închietură*.

Încuetoare < *încuia*.

Legătoare 1. 'instr. de legat' (Țiplea), 2. 'basma de legat capul, gîtul' (Păsc.).

Luotoare 'seau à puiser' < *lua*.

Pișcătoare 'prăjină crăpată în patru la vîrf, cu care se culeg din pom fructele la care nu ajung cu mîna' (Rev. cr. lit. III 164) < *pișca*.

Răsucitoare 'sucitorul ferestrelui' (Damé T. 86) < *răsuci*.

Strecurătoare < *strecura*.

Turnătoare 'petite coupe' (Bibl. 57) < *turna*.

Duruitoare 'crécelle' < *durui*.
Înghițitoare 'faringe' < *înghiți*.
Învălitoare, mr. *anvălitoare* (Pap. B.) < *învăli*.
Stropitoare < *stropi*.
Trăsăritoare 'cleampă' (Conv. Lit. XX 1019) < *tresări*.
Zbîrnitoare (la zmeu) < *zbîrni*.
Aspindzuritoare 'atîrnătoare' (Dal.) < *aspinzura*.
Asunitoare 'orice produce zgomot' (Dal.) < *asuna*.

RECIPIENTUL.

Chișitor 'pissoir' (Dal.) < *chișa* 'pisser'.
Cîcîtor 'latrines' (Dal.) < *cîca* 'chier'.

Scăldătoare 'baignoire' < *scâlda*.
Spălătoare 'baignoire' (Bibl. 67²/₆, 69¹/₁₁) < *spăla*.
Eșitoare 'latrines' (Car.) < *eși*.
Stupitoare < *stupi* 'cracher'.
Tocitoare 'cadă largă cu cercuri de fier' (Conv. Lit. XX 1019),
 'vas mare de lichide' (Codin Ing.) = *pritocitoare* < *pritoci*.
Umblătoare 'latrines' < *umbla*.

Exemple de nomina instrumenti având în acelaș timp formă masc. și fem.

Scăldătoare și *scăldătorii* (Bibl. 278²/₆₇) < *scâlda*.
Sucitor și *sucitoare* (Conv. Lit. XX 1018) < *suci*.

Mescătorii 'paharnic ; échanson' (Mard.) (nomen agentis), *mescătoare* 'vadră' (Mard.) (recipientul).

LOCUL UNDE SE PETRECE O ACȚIUNE.

Tăetoare 'loc unde se tae vitele' < *tăia*.
Săritoare 'cascadă' (Codin, 65) < *șări*.
 Alte exemple v. -*ător*.

POSIBILITATEA.

Gîcitoare 'devinette' < *gîci* 'deviner'.

Abstracte.

O ACȚIUNE.

Descălecătoare < *descăleca*.

Însurătoare < *însura*.

Măsurătoare < *măsura*.

Numărătoare < *număra*.

O ACȚIUNE ȘI PERIOADA DE TIMP ÎN CARE ARE LOC.

Cîntători 1. 'cîntatul cucoșilor' (Șez. V 58), 2. 'vremea cînd cîntă cucoșii' (Țiplea) < *cînta*.

ADIECTIVE — SUBSTANTIVE.

Fermecător 1. 'charmant', 2. '*fărmăcătorii*' 'care face farmece' (Dos. Prol. 28²/₁₂, 29¹/₃₆) < *fermeca*.

Lucrător 1. 'qui travaille' (Incepu Noe om *lucrătorii* pămîntului și răsădi vie. Dos. Prol. 6²/₅₇), 2. zi *lucrătoare* 'jour ouvrable', 3. (dr. megl.) 'ouvrier'.

Topitorii 1. 'care topește' (Foc *topitorii*. Bibl. 132²/₁), 2. a. 'cel care topește, argentarius' (Bibl. 187²/₁₄), b. 'atelier unde se topeșe metale' (Bibl. 247²/₁₄) < *topi*.

Viitor 1. a. 'care vine' (Isaac... văzu cămile *viitoare*, Bibl. 171¹/₅₈), b. 'care va veni' (Numărul *viitor* al revistei), 2. 'l'avenir' < *veni*.

SUFIXE COMPUSE.

-ător.

Servește pentru a face derivate dela verbe de conj. III și II dela radicalul indicativului prezent și este extras dela derivatele dela verbe de conj. I prin raport cu indicativul prezent (ex. *apărător* — *apăr*). — Verbele terminate în *d* întrebunțează radicalul schimbat, în *z*, care se găsește în indic. prez. pers. 2 sg. și part. prez. (ex. *ard*, *arzi*, *arzînd*).

POSESIUNEA UNEI CALITĂȚI.

Ardător 'ardent' (Car.) < *ard*, *ar(d)zi*.

Făcătorii (Acesta... să feace *făcătorii* de... cîudease, Dos. Prol. 18²/₂₉) < *fac*.

Taur *împungătorii* (Bibl. 54²/₁₁) *ž împung.*

Incepător < *incep.*

Un Acachie *mărgătorii* la Machedonia moșia sa, o cerșu [pe sfântă] la ighemonul, Dos. Prol. 19²/₃₂ < *merg.*

Păscătorii 'care paște' (Juncă *păscătoare*, Bibl. 218¹/₂₁. - Boi *păscători*, Bibl. 245¹/₃₅) < *pasc.*

Pierzător (Nește eretici scornisease e ereză *pierzătoare* la suflet. Dos. Prol. 27²/₃₁) < *pierd, -zi.*

Seducător 'séduisant' < *seduc* 'séduire'.

Șezătorii (Văzuii un *șezătorii* pre nuor, Dos. Prol. 82²/₇) < *șed, -zi.*

Văzătorii (Ilie *văzătorii* de Dumnezău, Dos. Prol. 33²/₈) < *văd, vezi.*

NOMINA AGENTIS,

Culegător < *culeg.*

Despuetorii 'stăpîn' (Hasdeu, Cuv. II 87, 165, 382) < *despune* 'a stăpîni' (Hasdeu, Cuv. II 235) = lat. *dispono* 'disposer, ordonner, régler, gouverner'.

Deregătorii 'cel care drege vinul' (Dos. Prol. 48¹/₁₈, cf. „într-acelea părț de lume *dereg* vinul cu apă” Dos. Prol. 48¹/₇), *dregător* 'funcționar' < *dereg, dreg.*

Țiritor, -oară 'mendiant' (Mih.) < *țiritor < *țer.*

NOMINA INSTRUMENTI,

Bătător 'batte à beurre; battoir' < *bat.*

Întinzător 'lemnul care întinde frînghia ferestăului' (Damé T. 86) < *întind, -zi.*

Cingătoare < *încing.*

Închizătoare < *închid, -zi.* — *Discl'idzitoare* 'chee cu care se deschide' (Dal.) < *discl'id.*

Răzătoare < *rad, -zi.*

Străcătoari, mr. stricătoare (Pap. B.), *stricîtoari* (Dal.) 'strecurătoare' < *strec = *strecor.*

Țietoare 'o prăjină de care te ții cînd te suii în podul morii pe o scară cu 5—6 trepte' (Çonv. Lit. XX 1020) < *țin, ții.*

Spălător 'bucată de petică cu care se spală blidele' (Mold.), *spălătoare* 'baignoire' (Bibl. 69¹/₁, 67²/₆).

RECIPIENTUL.

Trăgătoare 'vas de măsurat, cam cât vadra' (Codin Ing.) < *trag*, cf. *a trage vinul*.

Zăcătoare 'poloboc foarte mare' (Săgh. 109), *zăcători* 'vase mari de vinuri' (Codin Ing.) < *zac*.

LOCUL UNDE SE EFECTUEAZĂ ACȚIUNEA PRIMITIVULUI.

Ascunzătoare < *ascund*, -zî.

Șezătoare < *șed*, -zî.

Trecătoare 'loc pe unde se trece peste o apă' (Dos. Procl. 96²/11) < *trec*.

PRODUSUL PRIMITIVULUI.

Zicătoare 'ceia ce se spune ca pildă' (Săgh. 109) < *zic*.

Pentru sufixul *-ător* cunosc și următoarele derivate dela substantive :

Călător < *cale*.

Drumător 'drumeț' (mezl.) < *drum*.

Mîrîzător 'persoană care ține un magazin' (Dal.) < *mîrîză = *mîrîziă*.

Sărător 'traistă mică în care se păstrează sare' (Pap.B.), *șîrător*, *sînător* 'traistă' (Dal.) < *sare* (recipientul).

Un derivat dela adiectiv :

Mucedător, *mucedătoare* plantă erbacee păslos-lânoasă, numită și 'cenușie' < *muced*.

Dătător < *dăt*-, cf. *detei*, *dădui*, *dădeam*.

Originea := it. sp. pg. *-torio*, pv. *-tori*, *-dor*, fr. *-toire* < *-torius*, moștenit în :

Aludător 'care se laudă, de laudat, laudăros' (Dal.) < *laudatorius* 'celui qui loue, approbateur'.

Arător 'de labour, labourable' < *aratorius*.

Căsător 'qui possède une maison, établi, homme marié, époux', mr. *cîșător* 'casanier' < *casatorius, cf. pg. *casadouro* 'nubile', cat. *casador*, sp. *casadero* 'nubile'.

Pascu, *Sufixele românești*.

Dator < *debitorius.

Făptoriă 'créateur' < *factorius, cf. *factorium* 'pressoir à huile'.

Umblător (pod *umblător*, *salcie umblătoare*) < *ambulatorius*, -a, -um 'où l'on peut se promener; qui peut se transporter; inconstant, mobile'.

Judecător 'juge' < *judicatorius*.

Cuptor < *coctorium*.

Luminătoriă (Bibl. 310¹/₃₄, 306²/₅₃: *candelabrum*) pl. *luminătoare* și *luminători* (Bibl. 99¹/₄₅: *lucerna*) < *luminatorium, cf. *luminator* 'celui qui éclaire'.

Rășchitor, mr. *arisc'itor*, *arischitor*, *discl'itor* (Dal.), megl. *discl'itor* 'instrument pour former les écheveaux' (v. figura la Damé T. 140) < **rasc(u)latorium* < *rasculo 'gratter, racler' (cf. Körting), de unde și it. *raschiatoio* 'racloir, ratissoire'?

Vulloru = *volbu* 'sul de lemn pe care este înfășurată urzitura' (Mih.), *viltur* = *volbu* 'doă furci împlintate în pământ pentru a strânge urzeala pe sul' (Dal.), 'ensoupleau, ensouple' (v. figura la Damé T. 135) < *volutorium < *voluto* 'rouler, faire tourner, enrouler'.

Lăutoare 'apă, leșie cu care se lă' (Mold.) < *lavatorius*, -a, -um 'qui sert à laver'.

Lîltoari 'jour ouvrable' (Dal.) < (*dies*) *laboratoria.

Mutătoare Bot. plantă erbacee agățătoare < *mutatorius*, -a, -um 'dont on change, de rechange', cf. și *mutator* 'celui qui change, celui qui change de'.

Sărbătoare 'jour de fête' < (*dies*) *servatoria, cf. *servator* 'conservateur, sauveur, libérateur'.

Acoperitoare 'toiture, couverture' < *coopertorium* 'couverture'.

Călcătoare 'fouloir de vendange' < *calcatorium* 'pressoir'.

Cheutoare, *chiotoare* < *clavatoria.

Ajutor, megl. *jutor* < *adjutorium*.

Sufixul *-torius* s'a substituit lui *-tor*, păstrat în celelalte limbi romanice, după cum probează derivatele românești prin *-tor* cari arată nomina agentis, precum și câteva exemple:

Adunitor 'care adună' (Dal.) < *adunator, cf. *adunatrix* 'celle qui réunit'.

Ascultător 'qui obéit, soumis ; auditeur' < *auscultator*.

Călcător 'celui qui foule le raisin' < *calcolor*.

Cumpărător (dr. megl.) 'acheteur' < *comparator*.

Luptătorii 'lutteur' (Ești... *luptătorii* împotriva lui Dumnezeu
Dos. Prol. 24^{1/28}) < *luctor*.

Peșitor 'celui qui demande en mariage' < *petitor* 'celui qui demande'.

Vânător, mr. *avinitor* 'chasseur' < *venator*.—*Venatorius* ad. 'de chasse, de chasseur'.

Genul și Pluralul.

Cuvintele în *-tor* sunt masculine când arată o persoană, eterogene, pl. *-toare*, când arată un lucru ;—cuvintele în *-toare* sunt feminine și fac pl. *-toare* când arată o persoană (ex. *cerșitoare*) și *-tori* când arată un lucru (*afumătoare afumători*).

UC (-úk).

Observație. Dr.—In câteva cazuri apare forma *-ug*.

Funcțiunea.

SUBSTANTIVE.

DIMINUTIVE.

Diminutive propriu zise.

Nume comune.

Bulbuc 1. 'bulă de apă, de sapon' (Mold.), 2. 'bobocel, boboc de flori' (Bud.) < *bulbus*.

Butuc, butug (Țiplea) < *but-*, cf. *bútură*.

Strușuc (Bud.) < *struș* 'bucet'.

Țăpuc (Șez. V 165) < *țap*.

Fruudzucă (Țiplea) < *frundză*.

Văitugă (Noia Rev. Rom. VIII 88) < *vale* pl. *văi*.

Buturugă < *bútură* (Pas.).

*Diminutive alintătoare.**Nume comune.*

Finuc = *fin*.

Frăiuc (Bud.) < *frate*.

Frăiuc / *frate* pl. *frați*.

Mîndruc = *mîndru* 'iubit' (Țiplea, Bud.).

Neniuc = *nene* 'tată' (Țiplea).

Soiuc, -ă = *soi* (Țiplea, Bud.).

Străinuc = *străin* (Pamf. Agr.).

Bădilucă 'bădiță' (Hasdeu, 2858) < *bădilă*, atestat la Hasdeu ibid. ca nume de familie.

Fătucă = *tată* (Țiplea, Bud.).

Băbucă < *babă*.

Lumucă = *lume* (Bud.).

Mămucă (Săgh. 60, Țiplea) < *mamă*.

Mătăsucă < *mătasă*.

Minliucă (Bud.) < *mințe*.

Sorucă = *soră* (Bud.).

Ziucă = *zi* (Bud.).

Nume de plante.

Codițucă 'queue de souris' < *codiță*.

*Nume de animale.**Nume de vaci.*

Băluca = *Băla* (Pop. 55 a).

Mîndruca (Pop. 55 b) < *mîndru*.

ADJECTIVE.

DIMINUTIVE.

Grăsuc 'grăsuț' < *gras*.

„*Bd'etucă* = dim. dela *bd'et*, *biet*. Se folosește la excl: mări, d. p. 'ce *bd'etuca* să mă fac !'” (Țiplea).

POSESORUL UNEI CALITĂȚI PRIN EXCELENȚĂ.

Uituc < *uît*.

SUFIXE COMPUSE.

-*uluc* (= -*ul* + -*uc*).

Diminutive alintătoare.

Frățituluc = *frate* (Bud.).

Nenituluc(ă) = *nene* 'tată' (Țiplea).

Tătutuluc = *tată* (Țiplea).

Mămulucă = *mamă* (Țiplea).

Mîndrulucă = *mîndră* 'iubită' (Țiplea).

Originea : -*ucus* > -*uceus* (rom. -*uț*) cf. -*ulus* (rom. -*ur*) > -*uleus* (rom. -*uț*). — Înțelesul diminutiv este străin limbii latine (cf. Diez, 288); există însă în compusul italian -*ucolo*.

Măciucă, fr. *massue* < *matteuca.

Genul și Pluralul.

Substantivele în -*uc* sunt masculine; — cele în -*ucă* sunt feminine și fac pl. în -*ucî*.

UIŪ (-*uț*).

Observație. Dr. mr. — Fem. -*ue*; — mr. megl. -*ul'ă*, -*ul'ă*.

Funcțiunea.

SUBSTANTIVE.

DIMINUTIVE.

Diminutive proprii zise.

Nume comune.

Brăduiță 'creangă de brad' < *brad*.

Crăcuț 'ciortan, picior de găină' (Boc.) < *crac* 'picior'.

Făguț 1. 'fag mic' (Codin, 30), 2. 'făget, pădure de fagi tineri' (Pamf. Agr.) < *fag*.

Pupuîă, bubuîă 1. 'conciul păsărilor' (Viciu, 91), 2. 'gheb' (Conv. Lit. XX 1016) — *pup* 'boț de aluat' (Viciu, 33, sub *coc*), cf. bulg. *páпка* 'bouton, bourgeon ; tétin, mamelon ; tubercule', *páp* 'nombril, ombilic'.

Băbue 'băbuță' (Hasdeu, 2875) < *babă*.

Cămeșue < *cămeșă*.

Cănățue 'cană mică' (Tiktin, Boc.) < *cănată* pl. *cănăți* 'cană'.

Cărăruie (Mat. 5) < *cărare*.

Cetățue < *cetate*, -ăți.

Ferestrue (Damé T. 96. PanŃ Pov. I 163) < *fereastră*.

Frigăruie = 'frigare mică' (Grig.).

Grămăjue (Pas.) < *grămăgıue < *grămadă*, -ezi.

Lespezue 'lespede mică' (Mard.) < *lespede*, -ezi.

Livejue < *livadă*, -ezi.

Păsăruie (Pasc.) < *pasăre*.

Cîzînu'ă (Dal.) = *cîzani* mic.

Nivîstul'ă (Dal. și megl.) 'nevăstuică' < *niveastă*.

Nume de plante.

Secerue 'săcerele, săbiuță' (Panțu) < *secere*.

ADJECTIVE.

DIMINUTIVE.

Diminutive propriu zise.

Amăruîă = puțin *amar*.

Răruîă = puțin *rar*, nu prea rar (Pamf. Agr.).

Gălbuiă = puțin *galbăn*, bătând în *galbăn*.

Verzuîă = puțin *verde* (pl. *verzi*), bătând în *verde* (Săgh. 115 b).

Diminutive alintătoare.

ADJECTIVE DEVENITE SUBSTANTIVE.

Nume de animale.

Albuă 'nume de capre' (Pop. 91) < *alb*.

Bălțuă 'nume de capre bălțate' < *bălț-al*.

Mîndruă 'nume de vaci' (Pop. 55 b) < *mîndru*.

VARIANTE.

-ăruē.

Din *frigăruē* < *frigare* s'a extras -ăruē cu care s'a derivat *țăpăruē* 'țapă mică' (Pop. 167 b), 'țăpușă la car' (Viciu, 82).

-ățue.

Din *cănățue* < *canată*, -ățî, *cetățue* < *cetate*, -ățî, s'a extras -ățue cu care s'a derivat *lădățue* 'lădiță' (Pamf. J. I) < *ladă*.

SUFIXE COMPUSE.

-ălue (= -el + -ue).

Căsălue 'căsuță' (Buda) < *casă*.

Vălcălue (Codin, 77) = *vălc-ică*.

Originea : -uleus, mostenit în :

Bîrbul'ă 'basma neagră pe care o pun femeile la bărbie în semn de doliu' (Dal. < *barbulea = *barbula* 'petite barbe'.

Cîprul'ă 'căprior la casă' (Dal.) < *caprulea = *capreola* 'chevreuil', cf. și *caprulinus* 'de chevreuil'.

Cîrul'u (Dal.), megl. *cărul'ă* 'poulie' < *carruleus = *carrulus* 'petit chariot', cf. variantele *cîruș* (Dal.), megl. *carl(ă)uș* 'poulie' < *car*.

Păpul'ă 'paparudă' (Pap.B.), *ud pîpul'ă* 'ud learcă' (Dal.), mold. *pupuiă*, -ue 'frumos, despre copiii mici' < *pupuleus = *pupulus* 'petit garçon' (G. Pășcu, Etim. Rom. 31).

Sicul'ă 'petit sac' (megl.) < *sacculeus = *sacculus*.

Vătu'ă 1. 'pu' de iepure' (Costinescu, Codin Ing.), 2. 'ied' (Rev. cr. lit. III 173, Șez. III 8, Șez. V 170, Vîrcol), 3. 'berbec scopit' (Stamati), mr. *vitul'ă* (Dal. Pap.B.), megl. *vitul'ă* 'ied' < *vituleus = *vitulus* 'petit d'un animal qcq.; veau; poulain'.

Vătue 1. 'pu' de iepure femelă' (Codin, 77), 2. 'iadă' (Bibl. 72²/₆: *vătue* den capre, *χίμαιρα*; Buda, Rev. cr. lit. III 173, Codin 77, Candrea), mr. *vitul'ă* 'iadă' (Dal.).

Următoarele cuvinte în -u'ă nu au de a face cu sufixul nostru :

Elemente latine.

Cucuïă 'bosse, enflure; huppe', mr. *cucul'ă* 1. = *cucuïă*, 2. 'gogon' (Dal.) < *cucullio*.

Gurguïă, mr. *gurgul'ă* (Dal.) < *gurgulio* 'oesophage, gorge'.

Picul'u 'banii mulți strânși la un loc' (Dal.) < *peculium* 'épargnes de l'esclave; les économies du soldat; biens, fortune'.

Elemente neogrece.

Cîpul'ă 'partea de dinapoai a calului, sapa, șăuca calului' (Dal.) < *καπουλιά* 'croupe'.

Mîrul'ă 'laitue' (Dal.) < *μαρόλι*.

Pizul'u 'un fel de trotuar ce se ridică la părății caselor de țară, prispă' (Dal. < *πεζοῦλι* 'borne, grosse pierre', de unde și bulg. *pezul* 'banc de pierre ou de terre accoté à un mur; espèce de banc au fond d'un foyer'.

Elemente dalmate.

Făsul'ă (me gl.), *fisul'ă*, *fîsul'ă* 'fasole' (Dal.) < *fasul* pl. *fasuli*.

Fenomene de analogie.

Substituții de Sufix :

Căpruïă = *căpriă* 'brun, en parl. des yeux', cf. *amăruïă* și *amărîu*.

Păpăruie < *paparoană*, *paparună* 'mac-roș'.

Cățue < it. *cazza*, ngr. *καζί*.

Hărăhul'ă (Mih.) = *harăhaxă* (Mih.), *caracaxă* (Dal.), *hărăhastă* (Mih.), *hîrhastă* (Dal.) 'pie', ngr. *καρκαξά* 'pie', turc. *karakarğa* 'corneille'.

Genul și Pluralul.

Adiectivele în *-uïă* făc fem. în *-ue*. — Substantivele în *-ue*, *-ul'ă* sunt feminine și fac pl. *-uï*, *-ul'i*. — Substantivele dr. în *-uïă* sunt atestate numai la singular, afară de *cucuïă* și *gurguïă*, care, ca și mr. *cucul'ă* și *gurgul'ă*, sunt eterogene și fac pl. *cucue*, *gurgue*—

cucul'i, gurgul'i. — Megl. *sicul'ă* este masc. — Mr. *bîrbul'ă, cîrul'ă, pizul'u, picul'u, fisul'ă,* megl. *carul'ă, făsul'ă* sînt eterogene și fac pl. -i.

UT (-ăt).

Observație. — Dr. mr. — Fem. -*ută*.

Funcțiunea.

SUBSTANTIVE.

Abstracte.

○ ACȚIUNE.

Bătut 'battage; égrenage' < *bat*.

Crescut 'incrementum' < *cresc*.

Ruginut 'acțiunea de a rugini' (Țiplea) < *ruginesc*.

Vomut 'vomitus' (Car.) < *vomo*.

Vidzută 'vedere, văz' (Dal.) < *vedu, vidzut*.

Bîbîrută 'bobotae, pălălae' (Dal.) < *buburead-ă* focul 'focul pîlpîe, arde cu flacăra producînd zgomot' (Dal.).

TRECUTUL PASIV.

Făcut < *fac*.

Inceput < *încep*.

Concrete.

PRODUSUL PRIMITIVULUI.

Avut 'avere' < *avea*.

Așternut, mr. *aștirnut* (Dal.) < *aștern*.

ADIECTIVE.

POSESORUL UNEI CALITĂȚI PRIN EXCELENȚĂ.

Limbuto < *limbă*, cf. și cal. *linguto*, vprov. *lengut*.

Următoarele adiective le considerăm ca participii trecute pasive cu înțeles activ (cf. A. Philippide, Gramatica elementară a limbii romîne, Iași, 1896, p. 317 sqq) :

Băut, mr. *biut* (Dal.) 'beat'.
Durut 'dorit, iubit, drag' (Dal.).
Dzicut 'bolnav' (Dal.).
Plăcut, *priceput*, *stătut*, *tăcut*.
Ficior aștîrnut 'așezat' (Dal.).
Chirut 'prost' (Pap. B.); 'pîerdut, dus' (Dal. Pap.B.) (*cheru*,
chiruî, *chirulu*, *chiriri* 'a pîerde', Mih.).
Criscut 'crescut, educat; fig. care se mîndrește' (Dal.).
Putut 'puternic, tare' (Pap. B.).
Stătut 'om greoîu' (Pap. B.).
Știut 1. 'știut' (Pap. B.), 2. 'înțelept, priceput' (Pap. B. Megl.).
Căzut 'epileptic' (megl.).

Originea : =it. *-uto*, sp. *-udo*, fr. *-u* < *-utus*, moștenit în :
Cînut (Dal.), *cărunt* (dr.) < *canutus*.
Corņut, mr. *curnut* (Pap. B.) < *cornulus*.
Minut 'suptîre, mărunt, delicat' (Dal.), 'mic, mititel' (megl.),
mărunt (dr.) < *minulus*.
Bîrbută 'căpățîna prajului' (Dal.) < *barbutus*, *-a*, *-um* (Candrea-Dens.).

Cuvînte obscure :

Cîrută 'lăptocul morii; chenal' (Dal.).
Huhută 'pîse, vîrf de munte' (Dal.).
Tartacută 'diaree, cufoare' (Dal.).
Zancracută 'vioară proastă' (Dal.).
Balamut 'flecă; blagueur, radoteur' (Hasdeu, 2369), 'bègue' (Grig.)—rus. ceh. pol. *balamut* 'blagueur'.
Strănut, *stărnut* 'cal cu botul alb' (Damé T. 48), *strănut* 'cal cu un semn bălan la buză, buzat' (Hasdeu, 90).

Genul și Pluralul.

Substantivele în *-ută* sunt feminine și fac pl. în *-e(i)*;—substantivele în *-ut* sunt eterogene, pl. *-urî* (*început*, *începuturî*).

SUFIXELE SUSTANTIVALE — NUMERALE.

-IME (*ime*).**Oservație.**—Dr. mr.**Funcțiunea.**

SUBSTANTIVE.

Abstracte.

O STARE.

*Derivate dela adiective.**Acrime*, mr. *acrimi* (Dal.) < *acru*.*Adîncime* < *adînc*.*Agerime* < *ager*.*Amănușime* < *amănuș*, -ș.*Amărimie* < *amar*.*Asprime* < *aspru*.*Biosime* 'fertilitate' (Car.) < *bios* 'fertil' (Car.).*Cruzime* < *crud*, -z.*Desime* < *des*.*Frăgezime* < *fraged*, -z.*Greime* 'greutate' (Dos. Prol. 59¹/₇, Car.) < *greș*.*Grosime* < *gros*.*Iușime* 'iușeală' (Car. Mard.) < *iușe*, -ș.*Inălțime*, mr. *nălțime* (Pap. B.), *nîlțimi* (Dal.) < *înalt*, -ș.*Îngustime*, mr. *angustime* (Mih.) < *îngust*, mr. *angustu*.*Întregime* < *întreg*.*Lărgime*, m. *lărdzime* (Pap.S.), *lirdzimi* (Dal.) < *larg*.*Lățime* < *lat*, -ș.*Lungime*, mr. *lundzime* (Pap.S.) < *lung*.*Mărimie* < *mare*.*Micime*, *micșorime* < *mic*, *micșor*.*Mulțime* < *mult*, -ș.*Noime* 'vreme nouă, obiceiuri nouă' (Vîrcol) < *noș*.*Putrezime* (Săgh. 114 b) < *putred*, -z.*Recime* 'reveneală' (Vîrcol) < *rece*.*Robime* 'robie, captivitate' (Bibl. 146²/₅₀) < *rob*.*Scurtime* < *scurt*.

Tărime 'tărie' (Car.) < *toare*.
Vechime, mr. *viel'imi* (Dal.) < *vechîŭ, vecl'u*.

Ahîndusimi 'adîncime' (Dal.) < *ahîndos*.
Arîŭimi 'răceală' (Dal.) < *araŭi*.
Glărime 'prostie' (Pap.B.), *glîrimi* 'prostie, nebunie' (Dal.)
 < *glar*.
Sătulimi 'starea de a fi sătul' (megl.) < *sătul*.

Derivate dela verbe.

Intunecime < *întunec*. — *Intunerecime* < subst. *întuneric*.
Usturime (dr. mr.) < *ustur*.
Ŕicurime 'mîcime' (Mih.) < *Ŕicuredz*.

Derivate dela substantiive.

Dogorime 'dogoare, dogoreală' < *dogoare*.
Durime 'durere' (Codin, 30) = *dor* idem.
Felurime 1. 'diversitate', 2. 'calitate' < *felurî*.
Mîncărime < *mîncare*.

O ACŦIUNE.

Inmulŭime (Se înmulŭiră întu *înmulŭime*, Bibl. 290¹/₄₈) < *înmulŭesc*.
Lucime 'lux' (Car.) < *lucesc*.
Aludzîmi 'moleşire' (Dal.) < *aludzăscu*.
Upîrimi 'opăreală' (Dal.) < *upîrescu*.

ŦIMPUL.

Ndzîrimi 'zori de ziŭă' (Dal.) < *ndzîrescu* 'zăresc', *ndzari* 'zori de zi'.

Abstracte-Concrete.

Unele din abstractele relevate au căpătat înŧeles concret, cf. :
 Manasi... zidi *înalŭimî*. Bibl. 330²/₂₄. — *Înalŭimî* = τὰ ὑψηλά,
 excelsa.

Domnul... mă scoase pre mine la *lărgime*. Bibl. 230²/₂. — *La lărgime* = εἰς πλατυσµόν, in latitudinem.

„Ușile tuturor înaltelor autorități îi erau deschise, la Capșa discuta politică cu *mărimile*“. Vlahuță, Dan, 147. — *Mărimă* = oameni mari. Cf. și Pamf. J. III : *mărime* = om mare, Codin Ing. : *mărimuri* 'oameni mari, fruntași cîrmuitori ai norodului'.

Abstracte-Colective.

Albăstrime 1. aspect bleu (Alccsandri), 2. gens habillés en bleu ; bourgeois ou nobles, en opposition aux villageois < *albastru*.

Concrete.

COLECTIVE.

Colective Relative.

Derivate dela substantive.

Argășime < *argat*, -ș.

Bărbășime, megl. *barbatime* < megl. *bărbat*. dr. *bărbaș*.

Broștime 'copii mici' < *broască*, -ște.

Burghezime < *burghez*.

Burtăverzime < *burtă-verde*.

Călugărimie < *călugăr*.

Drăcime (Codin Ing.) < *drac*.

Flăcăime (Pamf. Cînt.) < *flăcău*.

Frăștime 'călugării dintr'o minăstire' (Dos. Prol. 45²/₂₈) < *frate*, -ș.

Gîzime (Pamf. Agr.) < *gîză*.

Grămăzime (Furt.) < *grămadă*, -ez.

Iobăgime < *iobaș*.

Jidănimie, *jidovime* < *jidan*, *jidov*.

Oșime (Candrea) < *oș*.

Omenime (Pîrv.) < *oameni*.

Opincărimie < *opincar*.

Păserime (Mard.) < *păsări*.

Preoștime < *preot*, -ș.

Studențime < *student*, -ș.

Țărănimie < *țaran*.

Țigănimie 'un loc, un sat, o casă, unde-s numai Țigani' (Șez. V 165) < *Țigan*.

Voinicime (Mard.) < *voinic* 'ostaș'.

Zinoptime 'zița luată împreună cu noaptea' (Săgh. 76) < *zi* + *noapte*.

Sucrime (Pap.B.), *sucrimi* (me gl.) 'socrii' < *socru*.
 Me gl. *cuscrimi* < *cuscu*.

Colective Absolute.

Arăpime 1. 'le peuple arabe', 2. 'Arabie' < *arap*.
Arnăușime 'le peuple albanais' < *Arnăut*.
Săsime 'Sași' (Car.) < *Sas*.

Derivate dela Adiective.

Bătrîtime < *bătrîn*.
Călărim 'cavalerie' vr. < *călare*.
Golătime (Șez. V 117 sub *poțedi*) < *gotan*.
Junimea (dela lași) < *june*.
Minușime 'păduchi' (Mih. Pap.B.) < *minut*, -*ți* 'mărunt, mic'.
Mitocătime < *mitocan*.
Pedestrim vr. 'infanterie' < *pedestru*.
Sărătime (Șez. V 117 sub *poțedi*) < *sărac*.
Strătime (Pamf. Cînt.) < *străin*.

LOCUL PE CARE SE AFLĂ O PLANTAȚIE.

Me gl. *arburimi* < *arbur*.

LOCUL CARACTERIZAT PRITR'O CALITATE.

Imprejurime < *împrejur*.
Rărime 'loc rar de copaci' (Pamf. Agr.).

CONȚINUTUL.

Grătime, mr. *grătime* (Pap. S. Pap. B.), *grăsimi* (Dal.) < *gras*.

UN OBIECT DE O ASEMĂNARE OARECARE.

Cerime 'plafon' (Viciu, 28) < *cer*, cf. *cerul gurii*.

NUMERALE SUBSTANTIVALE.

Derivatele puse în parantez nu-s populare.
(Doime) < *doi*, *treime* < *trei*, *pătrime* < *patru*, *(cincime)* < *cinci*,
(șesime) < *șese*, *(șeptime)* < *șapte*, *optime* < *opt*, *(noime)* < *nouă*,
zecime < *zece*, *(sutime)* < *suiă*, *(miime)* < *mie*.

SUFIXE COMPUSE.

-ărimе (= -ar + -ime).

SUBSTANTIVE.

Aurărimе 'aur mult' < *aur*.*Broscărimе* = *brosca*.**Originea :** = it. -ime < lat. -imen.*Alicimi* 'baltă, mocirlă' (Dal.), cf. *alicescu* 'tulbur', *alicitură* 'apă tulbure, baltă' (Dal.), ngr. ἀλική 'marais'.*Elemente neogrece.**Agrime* (Pap. B.), *αγριμι* (Pap. S. Pap. B.), *αγριμι* (Dal.) 'fiară sălbatică' < ἀγρίμι.*Asimi* 'argint' (Dal.) < ἀσίμι.*Psudimi* 'hoit, mortăciune' (Dal.) < ψοδίμι.*Țingrime* (Pap. B.), *cingrimi* (Dal.) 'frig aspru, ger mare', cf. *τζιγκρι* 'aiguillon', *τζιγκρίζω* 'agacer, irriter, piquer', *τζιγκρισμα* 'irritation, excitation'.*Vlînzimi* 'umiditate, pîne crudă' (Dal.)—*vlîngă* 'igrasie', *vlîngosu* 'umed' (Mih.), ngr. βλέννα 'mucus, mucosité, sérosité, pituite'.**Fenomene de analogie.**

La grupa cuvintelor în -ime a trecut :

Sigimi 'ficelle' < turc. *siğim*.**Genul și Pluralul.**Substantivele în -ime sunt feminine. Colectivele se întrebuințează numai la singular, iar abstractele au pluralul în -imi numai când au înțeles concret : *grăsimi*, *împrejurimi*, *cruzimi*, *lățimi*, *mărimi*. *Felurime* face plural *felurimi* și *felurimuri* (ambele Ilarion, Tez. II 307, 312).

Numeralele substantivale au deasemenea pl. în -imi.

SUFIXELE SUBSTANTIVALE-ADIECTIVALE-PRONOMINALE-ADVERBIALE.

EL (-él).

Observație. — Dr. mr. megl. → -el pl. -eî; fem. -ea, pl. -ele, dial. *eață* pl. *ele-, -eale*. — Precedat de unele sunete *e* se preface dialectal în *ă*.

Funcțiunea.

SUBSTANTIVE.

DIMINUTIVE.

Diminutive propriu zise.

Băeșel < *băiat*, *băeși*.

Bîtlăgel 'barillet' (Păsc.) < *buttagă* 'baril' (Tiktin).

Căpriorul = mic *căprior* al casei (Codin, 14).

Ciocănel < *ciocan*.

Cîolpănel = mic *cîolpan* 1. 'arbore fără crăci', 2. fig. 'cm mare [=nalt] și diformat' (Codin, 16).

Copăcel < *copac*.

Cornurel < *corn*, *cornuri*.

Cucoșel < *cucoș*.

Curmel = mic *curm* 'cîrmeiș de frînghie cu care se leagă vitele cînd se duc la pășune' (Codin, 24).

Insurășel 'jeune marié' < *insurat*, -și.

Lănțușel (Bibl. 68²/₁) = mică *lănțușă* (Bibl. 59²/₁₀, 310¹/₂) 'cantenula'.

Scăuel, *scăunel* 'escabeau' (Furt.) < *scaun*.

Ștergărel (Pas.) < *ștergar*.

Cirichelu = mică *cirichă* 'țest de fier, cuptor portativ la țară [sic]' (Dal.) = *cireap* (Dal. Pap. B. Pap. S.) 'cuptor', sl. *čreap*.

Guvujdel 'țăpușă, ghimpe care intră în piciorul oilor' (Pap. B.) < *guvojdu* 'cușă'.

Cumășol = mică *cumată* pl. *cumăși* 'morceau' (megl.).

Cășciorea (Păsc.) < *cășcioară*.

Coconea = mică *cocoană* 'copilă' (Bud.).

Coveșea 'cutiuță pentru mărunțișuri' (Codin, 22) < *covată* pl. *coveși*.

Fălcele 'scîndurelele între care intră limba meliței' (Conv. Lit. XX 1010) < *fălcă* pl. *fălci*.

Fîntînea (Buda, Codin 31), *fîntîneață* (Pap. B.) < *fîntînă*.

Mîelușea (Dos. Prol. 20¹/₂₉) < *mîluș* 'mîel mic' (Pap. B.).

Curdeață = mică *coardă* 'șfoară care servește la cicric' (Pap. B.).

Bușeță 'barillet' (mezl.) < *buti* pl. *buși*.

Băteața 'lopațica cu care se bate mînea' (Săgh. 44) < *bat*.

Diminutive alintătoare.

Nume comune.

Bărbățel < *bărbat*, -*ți*.

Cumnățel < *cumnat*, -*ți*.

Ogărel (Car.) < *ogar*.

Pescărel 1. = *pescar*, 2. fig. pasăre albă care zboară pe deasupra apelor ca să prindă peștișori cu cari se nutrește (Țiplea).

Pîntecel (Dos. Prol. 95²/₂₀) < *pîntec*.

Trușorel (Mat. 112) < *trușor* (Mat. 46).

Ficiurel (mezl.) < *ficior*.

Nume de plante.

Derivate dela substantive.

Arețel 'limba mielului' < *ariete*, -*ți*.

Dedeșei = *dediță*, *dedițe*.

Ghiocel 'clopoțel' < *ghioc*.

Năpăstrocel 'degețel-roș' < *năpărstoc* 'degetar'.

Sîngerel = *sînger* 'arbust cu ramurile iarna și toamna roșe'.

< *sanguinus = *sanguineus* 'de couleur de sang'.

Alunele < *alună*.

Curcubețea = *curcubetă*.

Ghințurea = *ghințură*.

Lopățea = *lopată* (pl. -*eți*).

Milițea 'silène penché' < *meliță*.

Norea 'belle-de-nuit' < *noră*.

Ochincele 'ghințură, cupe' < *opincă*, *ochincă*.

Plumînărea 'iarba plumîni, pulmonaire' < *pulmonarius*, -*a*, -*um* 'pulmonique, poumonique', cf. *pulmonacea* 'pulmonaire'.

Pupezele = *pupăză*.

Săcerele 'săbiuță, secerue' < *secere*.
Săgețea 'săbiuță' < *săgeată* pl. *săgeți*.
Tîlhărea < *tâlhar*.
Turtea = *turtă*.
Urzicea = *urzică-mică*.
Vinturile 'herbe-du-vent' < *vînt*, *vînturi*.

Derivate dela adiective.

Băloșel = burete-*bălos*.
Flocoșel = burete-*flocos*.
Mușețel < *mușat*, -*ți* 'frumos'.
Albăstrea = *albastră*.
Brumărele 'plantă erbacee cu florile albe sau pătate' < *brumării*.
Gălbenea < *galbăn*.
Roșățea 'plantă erbacee cu florile rozee' < *roșat*, *roșit*, -*ți*.
Curnuțali 'roșcove; fig. mofturi' (Dal.) < *curnut*, -*ți* 'cornut, cu coarne'.
Adormițele 'dedeță' < *adormi*, -*ți*.

Derivate dela verbe.

Răcorele 'volbură, plantă erbacee cultivată mai ales pentru decorarea zidurilor și a chioșcurilor' < *răcoresc*.
Vindecea 'iarbă-de-răni' < *vindec*.

Bănuței, *bănuțele* = *bănuți*.
Brebea, *brebenel*, *brebenei* = *breabăn*.
Chelărel, *chelărea* = *ochelari* 'plantă al cărei fruct este o silioulă glabră în formă de ochelari'.

Înțelesul diminutival s'a pierdut în:
Căpețel, *căpețală* 'bride' < *capitium* 'bride'.

Nume Proprii.

Nume de botez.

Costel < *Costea*.
Gîorgel < *Gîorge*.
Ștefănel, *Fănel* < *Ștefan*.
Toderel (Pas.), *Todirel* (Iași) < *Toader*.

Nume de animale.

- Bobonel* (Şez. VIII 114), *Bombonel* nume de câne < *bomboană*.
Dumănel = *Duman* 'nume de boă născut Duminica' (Codin, 29).
Muhurel 'nume de boă cu părul negru' (Dăme T. 28) < *mohor*.

ADIECTIVE.

DIMINUTIVE.

- Frumuşel* < *frumos*, -şî.
Mărunţel < *mărunt*, -fî.
Micşorel 'micuţ' (Vîrcol) < *micuşor*.
Micuţel (Pas) < *micuţ*.
Puţinel, *puţinea* (Bibl. 16²/₅₈, 34²/₂₅, 179²/₁₀; Dos. ProL. 89¹/₄, 99²/₂₀: *puţinea*) < *puţin*.
 Era svhîia sã... *scobiţâl* la nãri, Dos. ProL. 42¹/₂₁ < *scobit*, -fî.
Singurel < *singur*.
Supţirel < *supţire*.
Tînerel < *tînăr*.
Uşurel < *uşor*.

PRONUME.

- Orecel* (Rev. cr. lit. III 163), *oricel* (Vîrcol), *aricel* (Vîrcol) 'ceva, un lucrşor' < *oarecê* (Trecînd *orecê* vream, priimi 2 ucenicî, Dos. ProL. 99²/₂₀).

ADVERBE.

- Cetinel* (Şez. IX 150), *încetinel* 'încet; lentement, doucement' < *încetinesc*.
Cătinel, *cătîlin*, *cătîliru* (Hasdeu, Cuv. II 19°), *cîtinel* (Şez. II 187, IX 150) 'încetşor, cu încetul; doucement, lentement' < *cat* 'bag de samă, privesc cu atenţie' + *-înel* dela *cetinel*.

VARIANTE.

-şel.

- Din *băloşel* < *băloşî* faţă de *bălos*, *flocoşel* < *flocoşî* — *flocos*, *frumuşel* < *frumuşî* — *frumos* s'a extras -şel cu care s'a derivat *gavanuşel* < *gavanoş*.

-țel.

Din *bățel* față de *băet*, *bărbățel*—*bărbat*, *cumnățel*—*cumnat*, *arețel*—*ariete* s'a extras -țel cu care s'a făcut derivate dela substantive eterogene :

Aluățel (Mold.), *aloțel* (Car.), *luțol* (megl.) < *aluat*.

Antrețel < *antret*.

Bilețel < *bilet*.

Buchețel < *buchet*.

Clopoțel, megl. *clupuțol* < *clopot*, *cloput*.

Degețel < *deget*.

Pachețel < *pachet*.

Sipețel < *sipet*.

Șerpețel (Pas.) < *șeruet*.

Suflețel < *suflet*.

Pușlățel = *pușlă* 'secătură, prost, jîgăros, jîpos, vorbind în special de cîmî' (Păsc.).

-cel.

Din formele sincopate *pățcel*, *sățcel* față de *pat*, *sat* s'a extras -cel cu care s'a derivat *învățcel* 'élève, disciple' < *învățat* 'instruit, savant'.

SUFIXE COMPUSE.

-icel (= *ic* + *-el*).

SUBSTANTIVE.

Firicel de iarbă (Mat. 120) < *fir*.

Vintricel = *vințre* 'partea de sus a pînteceului' (Conv. Lit. XX 1021).

ADIECTIVE.

Crudicel < *crud*.

Iuticel 'nici iute nici încet, potrivit' (Codin, 43) < *iute*.

Multicel < *mult*.

Nălticel < *nalt*.

Tăricel (Pas.) < *tare*.

-icea (=-ic + -ea).

SUBSTANTIVE.

Curticea = mică *curte* (Bud.).

Chitrițeață 'păetricică' (Pap. B.) < *chiatră*.

ADIECTIVE.

Hăinicea (Bud.) < *haină*.

-ucei (=-uc + -el).

Pățucel, *pățcel* 'pățișor' < *pat*.

Sățcel = *sat* mic (Hasdeu, Cuv. I 60).

-ușel (=-uș + -el).

Călușel 'căluș' (Mat. 115) < *cal*.

Cucușel = *cuc*.

Vintușel (Țiplea) = *vînt*.

Pomușel 'mușchii' (Panțu) < *pom*.

Năntușel (Pamf. Agr.) < *nant*, *nalt*.

-etel (=-ete + -el).

Mititel, *mititea* (Dos. Prol. 99²/₁₆) < *michitel < *mic*.

-otel (=-ot + -el).

Micutel, *milutel* 'mititel' (Car.), *mitutea* 'mititea' (Pasc.) < *mic*.

-ărea (=-ar + -ea).

Mîelărea Bot. 'agneau-chaste' < *mîel*.

-ulei (=-ul + -el).

Cărulul 'cărui, cărucior' (Țiplea) < *car*.

Originea := it. *-ello, -ella*, sp. *-elo*, port. *-elo, -ela*, prov. *-el, -ella*, fr. *-el, -eau, -iau, -elle* < *-ellus, -ella, -illus, -illa*, moștenit în :

Cățel, mr. *cățâl* (Pap. B.), megl. *cățol* 'petit chien', *cățea*, mr. *cățaiă, cățao* (Pap. B.), *cîțaiă* (Dal.), megl. *cățauă* 'chienne' < *catellus* 'petit chien', *catella* 'petite chienne'.

Cercel 'pendant d'oreille' < *circellus* 'petit cercle'.

Fîntînea, mr. *fîntîneață*, it. cat. *fontanella*, vfr. *fontenele*, prov. *fontanela* < *fontanella.

Fuscel 'baguette des lisses, baguette de la chaîne d'un métier à tisser' < *justicellus < *fustis* 'pieu, gaule, bâton'.

Fuștel 'bâton, perche' < *fustellus < *fustis*.

Inel, mr. *nel* (Dal.), megl. *ninel* 'anneau' < *anellus*.

Miel, mr. *nel* (Dal. Pap. B.), megl. *nel* 'petit agneau', *mîa* (Șez. III 71 : *mne*), *mneață* (Șez. III 71), mr. *nață* (Dal. Pap. B.), *nao* (Pap. B.), *mneal* (Șez. III 71), mr. *nală* (Dal.) 'petit agneau femelle' < *agnellus, agnella*.

Muncel 'monticule, petite montagne, colline' < *monticellus*.

Nepoșel 'petit fils', *nepoșea* (Dos. Prol. 92²/₇) 'petite fille' < **nepotellus, *nepotella*, cf. *nepotulus, nepotula, nepotilla*.

Nușa 'perche' < *novella* 'jeune vigne, jeune plant'.

Purcel, megl. *purșol*, mr. *purșelu* (Mih.) 'petit cochon, cochon de lait, jeune porc', *purcea cf. *purcică*, mr. *purșeață* (Mih.), megl. *purșeță* 'jeune truie' < *porcellus, porcella*.

Surșel (Dal. Pap. B.), megl. *surșol* 'coupeau, éclat de bois' < *surcellus* 'rejeton, jet, brin de bois, écharde'.

Ulcea 'petit pot, petite marmite' (Săgh. 114) < *ollicella = *ollicula*.

Virdzeaiă (Dal.), megl. *virdzeță* 'petite branche, baguette, verge' < *virgella = *virgula*. — Megl. și *virdzel*.

Vișel, mr. *vișâl* (Pap. B.), megl. *vișol* 'veau', *vișea*, mr. *vișeaiă*, *vișeao* (Pap. B.), *vișaiă* (Dal.) 'génisse' < *vitellus, *vitella*.

Următoarele au pierdut înțelesul diminutiv :

Cucumea (Vîrcol), *cucumeaiă* (Șez. VI 30), *cucuveaiă* (Șez. VI 30), mr. *cucuveaiă* (Pap. S. Dal.) 'hibou', *cucumeaiă, cubeaiă* 'hotte de cheminée' (Damé T. 98) < *cucumella < *cucuma*. — Cuvântul *cucuma* este atestat la Ducange sub forma chipurile emendată *cucuba*: „*Cucuba* 'noctua' apud Papiam. Ita emendat Meursius pro *cucuma*: unde *cucubare* in Carmine de Philomela, quod Ovidio adscribitur. Hesychius *κοκκῶβα ἢ γλαβῆς*'. Ita etiam

emendat idem Meursius : hinc *κουκουβαίος* 'caesius, noctūnus' apud Scholiastem Oppiani'. Cuvântul românesc *cucumea* arată însă că emendarea propusă de Meursius și adoptată de Ducange este greșită. În adevăr, în românește *b* intervocalic din elementele latine cade, așa că din *cucuba* n'am fi putut avea decât *cucuă, *cucivă, cf. *văduă*, *văduvă* < *vidua*, iar din *cucubella n'am fi putut avea decât *cucuia. Pentru rom. *cucumea* trebuie să pornim deci dela *cucuma*, *cucumella. — Prin prefacerea lui *m* în *b* *cucumea* > (*cu*)*cubea*, iar prin prefacerea mai departe a lui *b* în *v* (*cu*)*cubea* < *cucuvea*. — Lat. *cucubare* < *cucuma* cu aceeași prefacere a lui *m* în *b*.

Măsea, mr. *măseaiă* (Pap. B.), *mîseaiă* (Dal.), *măseao* (Pap. B.), megl. *mășeïă* 'dent molaire' < *maxilla* 'mâchoire', cf. *maxillares dentes* 'les dents molaires'.

Rîndunea 'hirondelle' < *hirundinella = *hirundo*.

Sufrunca (Dos. Prol. 81^{1/20}), mr. *sufrînțeaïă* (Dal.), *sufrîmțeaïă*, *sufrîmțea* (Pap. B.) 'sourcil' < *subfronticella < *frons frontis*.

Șa, mr. *șaiă* (Dal. Pap. B.), *șao* (Pap. B.), megl. *șaiđ* 'selle' < *sella*.

Turturea 'tourterelle' (Bibl. 10^{1/2A}) < *turturilla* 'petite tourterelle'.

Mișel (Hasdeu, Cuv. II 486 ; Dos. Prol. 52^{1/7}), *mișea* (Dos. Prol. 82^{1/6}) 'pauvre, malheureux' ; 'canaille' < *misellus* 'pauvre, malheureux'.

Mitușel (Pamf. J. II) < *mîcușel* (Pas.) + *mitușel*.

Pititel, *pititea* 'mititel' (Bud) < *mititel* † *pitic*.

Din dicționarul latin precum și din exemplele moștenite se poate vedea că sunetul *é* din *-ellus*, *-illus* în unele cazuri eră deschis, în altele închis. În cazurile în cari eră deschis s'a diftongat în *ie* și a provocat prefacerea lui *t* în *ț* în *cățel*, *nepoșel*, *vișel* ; a lui *s* în *ș* în *șa*, *mișel* ; a lui *st* în *șt* în *fuștel*.

În cazurile în cari *e* era închis aceste schimbări n'au putut avea loc, cf. *măsea*.

La baza limbii române a trebuit deci să fi existat două sufixe : *-iel* și *-el*. Sufixul *-iel* a dispărut însă tocmai din cauza transformărilor fonetice pe cari le-a provocat *i* în sunetele precedente. Sunetul *i* a fost absorbit în *ț*, *ș*, *șt*, apoi în *č* (căci *-čiel* scoborîtorul lui *-cellus* a devenit identic cu *-čel* scoborîtorul lui *-cellus*), așa

că cuvintele respective n'au mai fost simțite ca derivate prin *-iel*, ci prin *-el*.

În limba comună sunetul *e* din *-el* rămâne intact oricare ar fi sunetul precedent. În dialecte însă au loc schimbări.

Precedat de *ț* și *ș* în dial. mold., de *ț* în dial. mr. și megl. *e* se preface în *ă*: mold. mr. *cățâl*, *vițâl*; mold. *mișâl*.—În megl. *ă* accentuat s'a schimbat în *o*: *cățol*, *vițol*.—Sunetul *e* se păstrează în mr. *surțel*.

Finalul *-ella* s'a schimbat mai întâiu în *-eallă* și în această fază *ll*, fiind precedat de *e* și urmat de *ă*, s'a vocalizat în *u* dând naștere formei *-eaŭă*. Finalul pl. *-ellae* s'a schimbat și el în *-ealle* și apoi, deoarece *ll* nu mai eră urmat de *ă*, în *-eale*, *-ele*.

În limba comună *-eaŭă* s'a redus la *-ea*. În dial. mr. și megl. apoi în dial. bănățan *-eaŭă* s'a păstrat.

În dial. mold., sub influența pl. *-ele*, și sing. *-ea* s'a prefăcut în *-e*: *ste*.

Cuvântul de origine obscură *andrea* pl. *andrele*, mr. *andreaŭă* pl. *andreali* (Dal.), megl. *andřejă*, sună în Munții Sucevei *andre* și *andreaŭă* (Șez. V 25).

În dial. mr. *-eaŭă* s'a schimbat adese în *-eao*: *vițeaŭă*, *vițeao*.

Precedat de *ț* și *ș*, *e* din mr. megl. *-eaŭă*, *-eale*, *-ele* se preface în *ă* numai în unele cazuri: mr. *purțeaŭă*, megl. *purțejă*, mr. *vițeaŭă* și *vițejă*, mr. megl. *cățaiă*;—mr. megl. *șaiă*.

În dial. mold. *e* din *-ea* pl. *-ele* precedat de *ț*, *ș* și *s* se preface regulat în *ă*, cf. *căță* pl. *cățali*, *șă* pl. *șăli*, *măsă* pl. *măsăli*.

În limba comună *e* se preface în *ă* fiind precedat de *ș* numai în *șă*, însă pl. *șele*.

Precedat de *r*, *e* s'a prefăcut dialectal în *ă* numai în cuvântul moștenit *curea*: mold. *cură* pl. *curăli*, mr. *cureao* și *curaŭă*, megl. *curaŭă*.

Fenomene de analogie.

La grupa cuvintelor mr. în *-eaŭă* au trecut o sumă de cuvinte de origine neogreacă terminate în *-ia* și de origine turcă terminate în *-a*, v. *-eaŭă* ngr.

La grupa cuvintelor dr. în *-ea* au trecut o sumă de cuvinte de

origine turcă terminate în *-a*: *basma* pl. *basmale*, *para* *parale*, *saca* *sacale*, *boia* *boele*, *belea* *belele*.

Dr. *cordea*, mr. *curdeauă* 'ruban' (Dal.) < ven. *cordela*, ngr. κορδέλλα prin analogia pl. *cordete*, *curdeli*.

Megl. *drăjaură* manche de hache' < bulg. *dăržalo* 'manche' prin analogia pl. *drăjali* (pe care de altfel nu-l găsim la Papahagi), cf. dr. *dīrjā* și *dīrjală* 'perche'.

Genul și Pluralul.

Cuvintele în *-ea* (*ură*) sunt feminine și fac pl. *-eale*, *-ele*. — Cuvintele în *-el* sînt : 1. masculine cînd arată o ființă, și fac pl. *-ei*; 2. eterogene cînd arată nume de lucruri, cu pl. *-ele*.

UȚ (-úť).

Observație. Dr. mr. — Fem. *-ură*.

Funcțiunea.

SUBSTANTIVE.

DIMINUTIVE.

Diminutive propriu zise.

Nume comune.

Acuț (Țiplea) < *ac*.

Bănuț < *ban*.

Bouț 'vițelul mic : 'Joiana a fătat un *bouț*' (Săgh. 45) < *boi*.

Căluț pl. *căiuți* (Pamf. C.) < *cal*, *căi*.

Căpuț (Țiplea) < *cap*.

Căruț < *car*.

Cercuț (Țiplea) < *cerc*.

Cocuț (Șez. II 224, Țiplea) < *coc* 'mălăuț' (Șez. II 224), 'pîne' (Țiplea).

Cuibuț (Țiplea) < *cuib*.

Cuiuț (Pas.) < *cuib*.

Deluț (Vircol) < *deal*.

Domnuț < *domn*.

Frățiuț (Bud.) < *frate*.

Ieduț < *ied*.

Ineluț < *inel*.

Lăcuț < *lac*.

Lăibăruț 'haină fără mînicî' (Codin, 45) < *laibăr*.

Pătuț < *pat*.

Peticuț < *petic*.

Picioruț < *picior*.

Pruncuț (Țiplea) < *prunc*.

Prunuț (Țiplea) < *prun*.

Rîuț (Țiplea) < *rîu*.

Ruguț (Țiplea) < *rug*.

Albiuță < *albie*.

Bărbuță < *barbă*.

Băsmăluță < *basma/le*.

Bisericuță < *biserică*.

Brîncuță < *brîncă*.

Bubuță (Săgh. 112 c) < *bubă*.

Căldăruță (Pas.) < *căldare*.

Cămăruță (Pas.) < *cămară*.

Căpruță < *capră*.

Căsuță < *casă*.

Căzmăluță (Păsc.) < *cazmale*.

Celmăluță (Păsc.) < *călmală*.

Condicuță < *condică*.

Cordeluță (Șez. III 85 sub *pliteancă*) < *cordea*, *-ele*.

Crenguță < *creangă*.

Cutiuță < *cutie*.

Feliuță (Pas.) < *feliu*.

Furcuță < *furcă*.

Gluguță (Mat. 3) < *glugă*.

Grebluță (Pas.) < *greblă*.

Mesuță < *masă*.

Nueluță < *nuia*, *nuele*.

Obieluță (Pas.) < *obială*.

Olcuță, *ulcuță* (Pas.) < *ollica = *ollicuta*, cf. *ulcea* < *ollicella.

Panglicuță (Pas.) < *panglică*.

Perdeluță < *perdete*.

Pîlcuță, *pchelcuță* (Șez. III 84) < *pellica = *pellicula*.

Primuță = *primă mică* (Conv. Lit. XX 1015).

Purcicuță (Pas.) < *purcică*.
Săbiuță < *sabie*.
Sălcuță < *salcă mică* (Hasdeu, Cuv. I 124).
Steluță < *stea, stele*.
Streșinuță (Pas.) < *streșină*.
Șfărață (Pas.) < *șfară*.
Ulcicuță (Pas.) < *ulcică*.
Vălcicuță (Pas.) < *vălcică*.
Vărguță < *vargă*.
Vărrăguțu 'cerc' (Pap. S.) < *verigă*.

Diminutive alintătoare.

Nume comune.

„Pela *anuț* viitor” = ‘pela anul viitor. In graiul de toate zilele nu se folosește, numai în poezie’ (Țiplea) < *an*.

Colbuț (Țiplea) < *colb*.

Cucuț < *cuc*.

Drăcuț < *drac*.

Focuț < *foc* „Se folosește și ca exclamare : Ce *focuțu* să mă fac !” (Țiplea).

Moșneguț < *moșneag*.

Moșuț < *moș*.

Robuț (Țiplea) < *rob*.

Băbășcuță (Pamf. Agr.) < *băbușcă*.

Cafeluță < *cafea, cafele*.

Copcuță (Mat. 107) < *copcă*.

Coteicuță (Pas.) < *coteică*.

Duducuță (Mold.) < *duducă*.

Dzîluț (Șez. V 175) < *dzîli, zile*.

A da *fuguța* ‘a se duce răpede’ (Pamf. Cînt.) < *fugă*.

Ierbuță (Mat. 6) < *iarbă*.

Mămuță < *mamă*.

Părăluțe < *parale*.

Văcuță < *vacă*.

*Nume de plante.**Derivate dela substantive.*

Amărăluță 'plantă erbacee care conține un suc amar' < *amărală*.

Canaluțe = *canale*.

Candeluță < *candelă*.

Degetaruț 'potiraș' < *degetar*.

Drojdiuță = *drojdiț*, *drojdie* de bere.

Fereguță = *feregă*.

Firuță 'fîn, floarea fînului' < *fir*.

Găinuță < *găină*.

Mierluță < *mierlă*.

Omătuțe 'plantă erbacee cu florile albe' < *omăt*.

Panseluță = *pansea*, *pansele*.

Pedicuță = *piedică* 'plantă erbacee cu tulpina tîrîtoare'.

Splinuță = *splină*.

Pipiriguț = *pipirig*.

Potrocuță = *potroacă*.

Derivate dela adiective.

Amăruță 'plantă erbacee conținînd un suc amar' < *amar*.

Negruță 'plantă erbacee cu sămințile negre' < *negru*.

Nigeluță 'negrușcă, *nigella arvensis*' < *nigellus* = dim. dela *niger*.

Derivate dela verbe.

Vindecuță '*alliarія officinalis*' < *vindec*.

*Nume proprii.**Nume de botez.*

Anuța < *Ana*.

Ilenuța < *Ileana*.

Măriuța < *Mariea*.

Pacuța = *Pachița* (Șez. III 84) 'Paraschiva'.

Petruță < *Petru*.

*Nume de animale.**Nume de vaci.**Căiluța* = *Căila* (Pop. 55 a).*Miercuța* = *Mierca* (Pop. 55 b).*Băluța* = *Băla* (Pop. 55 a).*Duruța* (Pop. 55 a); cf. mr. *duriu* 'roib' (Mih.) = turc. *dori*.*Gălbănuța* (Șez. VII 176) < *galbăn*.*Murguța* (Pop. 55 b) < *murg*.*Nume de câni.**Lăpăduț* (Șez. VII 115) < *lapăd*, cf. *Lăpădatu* (ibid.).*Diminutive depreciative.**Porecle pentru bărbați.**Adămuț* = *Adam* (Pop. 32 a).*Băleguță* (Pop. 33 a) < *balegă*.*Dărăbuț* = *Dărab* (Pop. 36 b).*Băluțu* (Pop. 33 a) < *băl* ori *bale*.

ADIECTIVE.

*Diminutive proprii zise.**Acruț* 'acrișor' < *acru*.*Călduț* < *cald*.*Lărguț* < *larg*.*Năltuț* < *nalt*.*Răruț* (Țiplea, Panf. Agr.) < *rar*.*Diminutive alintătoare.**Drăguț* < *drag*.*Dulcuț* (Nicio poamă nu-î *dulcuță* ca mila dela măicuță. Șez. V 71) < *dulce*.*Intreguț* < *întreg*.*Linuț* (Țiplea) < *lin*.*Micuț*, mr. *nicuț* (Țap. B.) < *mic*.*Noiț-nouț* < *noiu*.

Diminutive compătimitoare.

Călicuț, -ă = dim. dela *călic*, -ă 'slab, slăbănog, uscățiv, sec' (Bud.).

Prostuț < *prost*.

Sărăcuț < *sărac*.

Slăbuț < *slab*.

ADVERBE.

Alunguțul cu drumul = *dealungu* drumului (Bud.).

Degebuța vii pela mine (Pamf. C. 44 b) = *degeaba*.

A se duce *duluță* 'a fugi' < *tulesc* = bulg. *tulja* 'cacher, couvrir; dérober aux yeux de qn' cu prefacerea lui *t* în *d* subț influența vb. *duc*.

Olecuță < *oleacă*.

PRONUME.

Mătăluță = *matale* (mold.).

Nimicuță = *nimică* (Păsc.).

Văodăouți = dim. dela *văodăați* 'puține, câteva, vreo două' (Șez. V 172).

VARIANTE.

-ăluță.

Din *amărăluță* < *amărală* față de *amar*, *băsmăluță* < *basmale* -*basma*. *părăluțe* < *parale*—*para* s'a extras -ăluță cu care s'a derivat :

Pchelcăluță = *pchelcuță* 'pîleică suptire' (Șez. III 84).

Ierbăluță = *iarbă*-albă (Panțu).

Molcăluț (Pamf. J. I) = *molcuț*.

Prin analogie cu aceste derivate s'a născut *grebăluță* (Pas.) din *grebluță* (Pas.).

-euț.

Din *olcuță* față de *oală*, *pielcuță*—*piele* s'a extras +*cuț(ă)* cu care s'a derivat *cescuț* < *cias* (Svntul... să rugă tăetorilor să-l lase un *cescuț* la rugă. Dos.Prol. 16¹/₁₇), *molcuț* = puțin *moale*.

SUFIXE COMPUSE.

-ăuț (= -ău + -uț).

Găgăuță 'prost' < gag-, cf. *gogoman*.

-uluț (= -ul + uț).

Cornuluț (Bud.) < *corn*.*Bădiuluț* = *bade* 'drag, iubit' (Bud.).*Frățiuluț* = *frate* (Bud.).*Mămuluță* = *mamă* (Bud.).*Mîndruluță* = *mîndră* 'frumoasă, iubită' (Țiplea).*Neniuluț* = *nene* 'tată' (Țiplea).*Tătuluț* = *tată* (Țiplea).**Originea** : = it. -uzzo, -uccio < -uceus, moștenit în :

Grăunț 'grain, graine', mr. *grănuț* (Pap. S.), *grînuț, gîrnuț* (Dal.) 'grain, graine', *grănuț* (Pap. S.) 'bouton, tumeur', megl. *gărnuț* 'bouton, tumeur' < *granuceum < *granum* 'grain, graine'.

Unele derivate românești se regăsesc în italienește : *bărbuță*—*barbuzza*, *brîncuță*—*brancuccia*, *căldăruță*—*caldaruccia*, *căluț*—*caluccio*, *căpruță*—sic. *krapuzza*, *căpuț*—*capuccio*, *domnuț*—*donnucchia*, *furcuță*—vit. *forcuza*, *ineluț*—*anneluzzo* ; —*acruț*—vit. *agruccio*, *călduț*—*calduccio*.

Fenomene de Analogie.

La grupa cuvintelor în -uț a trecut :

Brîncuță 'Nasturtium officinale' = germ. *Brunnenkresse* prin etimologie populară.

Substituție de sufix :

Fidilecuț 'fidileș mic' (Șez. 73) < *fidileș* (Șez. V 73), *fedeleș* = ung. *fedeles*.

Genul și Pluralul.

Substantivele în -uță sunt feminine și fac pl. în -uți. —Pentru substantivele în -uț cele mai dese ori nu se indică pluralul. Sunt : 1. masculine când arată o ființă (*bouț, domnuț, frățiuț, ȋeduț, pruncuț, drăcuț, moșneguț, moșuț*. — *Căluț* face pl. *căliuți*). —2. Sunt eterogene, pl. -uțe, când arată un lucru (*cuțuț, picioruț*). z '

SUFIXELE SUBSTANTIVALE-ADIECTIVALE-ADVERBIALE-NUMERALE.

IOR (-iór).

Observație. Fem. -ioară. — Radicalele terminate în *ț*, *dz*, *n*, se suferă modificări din cauza lui *î*.

Funcțiunea.

SUBSTANTIVE.

DIMINUTIVE.

Diminutive propriu zise.

Bărbăciór 'masc ilus' (Car.) *bărbat*, -*ți*.

Hîrdăiór (Mat. 65) < *hîrdău*.

Osciór (Dan. II 122) < *osuț*.

Bănicioară < *baniță*.

Berbincioară = mică *bărbânță* 'butoiú, hîrdău lung, în care se ține brînza și laptele oií' (Bud.).

Căscioară < *căsuță*.

Corăbioară (Păsc.) < *corabie*.

Delnicioară (Codin, 35) < *delniță*.

Donicioară (Codin, 27) < *doniță*.

Felioară (Pas.) < *felie*.

Giřnicioară = mică *giřniță* 'copac uscat și lăsat pe loc' (Codin, 35).

Grămăgioară < *grămadă*, *grămeză*.

Lădicioară (Car.) < *lădiță*.

Pălărioară < *pălărie*.

Putioară (Păsc.) < *putinioară < *putină*.

Rogojioară (Dos. Prol. 27²/₁₉) < *rogojinioară < *rogojină*.

Săbioară < *sabie*.

Sămcioară 'un cuțitaș mic' (Grig. I 78 n.) < *sămcea*.

Groșliór 'începutul zmîntînei, cînd începe a se prinde zmîntîna pe lapte' (Șez. II 229) < *grosușior < *grosuș*,

*Diminutive alintătoare.**Nume comune.*

Cîrlăiór < *cîrlăniór = *cîrlan* 1. 'cal de un an', la sudul județului [Muscel], 2. 'berbec de un an', la nordul județului (Codin, 17).

Frățior < *frate*. -*fi*.

Drăcușor = *drăcuș* (Pap. B.).

Inimioară, mr. *inooară* (Dal. Pap. B.) < *inimă*.

Meringioară = *merinde* 'proviziuni de drum' (Țiplea).

Noțioară 'oae de un an' (Cîob.) < *noatin*.

Soțioară (Mat. 103), *soțioară* (Dos. Prol. 55²/₃₁) < *soție*.

Surioară < *soră*.

Trestioară (Mat. 14) < *trestie*.

Unghioară (Pas.) < *unghie*.

Nume de plante.

Derivate dela substantive.

Cînepioară = *cînepa-codrului*.

Cîrligioară < *cîrlig*.

Drojdioare = *drojdii*, *drojdiea* de bere.

Lăcrămioare < *lacrămii*.

Lămioară 'lămiiță' < *lămie*.

Ovăscior = *ovăș(c)*.

Pupăgioară = *pupăză*.

Rănunchioară 'ranunculus sceleratus' < *rănunchiță*.

Săghioară 'săbiuță, săgețea' < *saghie*, *sabie*.

Sălcioară = *salcie* mirositoare.

Turicioară = *turiță*.

Derivate dela adieective.

Galbășoară 'gălbinele' < *gălbuș*.

Gâlbeioare < *galbăn*, -*eni*.

Grăscioară 'foae grasă' < *grăsuș*.

Mîriioară 'violetele, zambile de câmp' (Țiplea) = *mirioară* 'albastră' (Bibicescu), *mîriță* 'albastru' (Țiplea.)

Rotundioară 'rănunchioară' = *rotunșior*.

Rumeioară, rumenioară 'plantă erbacee cu florile albe-roșee și fructele roșee' < *rumăn*.

Nume de păsări.

Scăicior 'o pasăre mică ce semănă cu stiglița, umblă pre scăeți' (Viciu, 75) < *scăeți*.

Nume proprii.

Nume de animale.

Nume de vaci.

Lunioara (Pop. 91) < Lună.

Vinioara (Pop. 91) < Vineri.

ADIECTIVE.

DIMINUTIVE.

Albior < alb.

Eftior < *eftinior < eftin.

Rotunġior < rotund, -zi.

Bolnăvior < bolnav.

Drăguġior < drăguț (Bud.).

Limpeġioară (Țiplica), limpejoară (Păsc.), despre apă < limpede.

ADVERBE.

Răpeġior < răpede.

VARIANTE.

-cior.

Din *oscior < osuț față de os, cascioară < căsuță — casă, grăscioară < grăsuț — gras s'a extras -cior cu care s'a derivat :*

SUBSTANTIVE.

Fescior (Marian, Nunta; 824) < = fes mic.

ADVERBE.

Demulcior = 'cam de mult'.

Depărcior (Ioan... aflînd pre un tînăr depărcior de oraș.. l-au înțors dela tilhărie. Dos. Proł. 32^{1/1}) < departe.

Suscior (Noia Rev. Rom. VIII 88) < sus.

SUFIXE COMPUSE.

-ișor (= -iș + -or).

SUBSTANTIVE.

DIMINUTIVE.

*Diminutive propriu zise.**Beșișor* < *băi, bețe*.*Bulzișor* 'caseolus' (Car.) < *buiș* 'caseus' (Car.).*Cuișor* < *cuîș*.*Dințișor* (Pas.) < *dinte, -ți*.*Domnișor* < *domn*.*Ferișor* (Pas.) < *fier*.*Mîișor* = 'puiș de mîișă' (Săgh. 96).*Pătișor* < *pat*.*Perișor* < *păr* = pilus și pirus.*Peștișor* < *pește*.*Podișor* 'dulap pentru vase' (Conv. Lit. XX 1015) < *pod*.*Prutișor* 'pîne soldățească, pesmete' (Pamf. J. III) < germ.*Brod*.*Gîrnișor* 'păpușoiș' (Dal.) < *granum* 'grain, graine, pépin'.*Așișoară* < *așă*.*Domnișoară* < *doamnă*.*Fetișoară* 'fetișă' (Bibl. 25¹/₄₉; Dos. Proł. 19¹/₁₈, 20¹/₁₂, 26¹/₂; Pas.) < *fată, fete*.*Funișoară* (Bibl. 159²/₁₆) < *funie*.*Gherișoară* (Păsc.) < *ghiară*.*Lozișoară* (Țiplea) < *loză*.*Țărișoară* < *țară*.*Țîrișoară* 'mica parva' (Car.) < *țîră* 'mica'.*Călișoară* (Obed. Pap. B.), *călișoară* (Dal.) 'potecă, cărare' < *cali*.*Diminutive alințătoare.**Nume comune.**Borșișor* = *borș*.*Fînișor* (Păsc.) = *fîn*.*Frîișor* Mat. 115) < *frîu*.

Marțișor 1. 'luna Mart', 2. 'breloc căre se face dar de zîntăiū .
Mart' = mr., *marțu* (Mib.).

Ochișor = *ochiū*.

Puișor = *puīū*.

Somnișor = *somn*.

Vinișor = *vin*.

Țițișoară (Dos. Prol. 20¹/₁₄) = *țiță*.

Unghișoară (Pas.) = *unghie*.

Oișoari = *oi* (Șez. V 114).

Verișoară = *vară* 1. 'cousine', 2. (Mat. 59) 'été':

Vitișoară = *vită* (Șez. V 172 sub *vřodřouřt*).

Nume de plante.

Borșișor 'plantă erbacee grasă' = *borșișor*, *borș*.

Bumbișor < *bumb*.

Cimbrișor = *cimbru*.

Cuscrișor < *cuscru*.

Lăptișor 'laptele-stîncii' < *lapte*.

Meișor = *meiū*.

Nemțișor < *Neamț*.

Untișor = *untu-vacii*.

Bărbișoară < *barbă*.

Frunzișoară < *frunză*.

Peștișoară 'salvinia-nageante' — *peștișor*.

Scorțișoară 'scoarță aromatică de *Cinnamomum*. *Zeylanicum* Nees'.

Nume de animale.

Albișor 'un pește' (Damé T. 127) — *albișor*.

Nume proprii.

Nume de botez.

Petrișor (Pas.) < *Petru*.

ADIE CTIVE.

DIMINUTIVE.

- Acrișor* dr. și mr. (Dal.) < *acru*. . .
Albișor < *alb*.
Asprișor < *aspru*.
Bunișor, mr. *bunșor* (Dal.) < *bun*.
Dulcișor < *dulce*.
Mărișor, mr. *mtrișor* (Dal.) < *mare*.
Micușor, mr. *rișor* (Dal.) < *mic*.
Multișor, *mulțișor* (Țiplea) < *mult*, *mulți*.
Nălțișor < *nalt*.
Negrișor (Car.) < *negru*.
Rărișor (Pamf. Agr.), *rărișoară* (Dos. Prol. 42¹/₂₃) < *rar*.
Căldișor 'călduț' (Pap. B.) < *cald*.
Smedișor (Păsc.) = *smead*.

Diminutive compătimitoare.

Mbroștișor 'prostuț, naiv' (Dal.) = *mbrostu*.

ADIECTIVE ÎNTREBUINȚATE CA SUBSTANTIVE.

Nume de plante.

- Asprișoară* 'plântă erbacee acoperită cu peri rigizi și aspri' —
asprișor.
Crețișoară < *creț*.
Dulcișor — *dulcișor*.
Verzișoară < *verde*, *verzi*.

ADVERBE.

- Binișor* < *bine*.
Depărțișor < *departe*.
Incețișor < *încet*.
De multișor 'cam de mult timp' (Păsc.) < *de mult*.

NUMERALE.

Unișor (Cuconașul ei de șapte ai, *unișor*, adecă numai acela
 avînd, înbla pregîtur masă. Dos. Prol. 72¹/₃₄) < *unu*.

-ușor (-uș + -or).

SUBSTANTIVE.

DIMINUTIVE.

Diminutive propriu zise.

Acușor < *ac*.

Cercușor < *cerc*.

Cuibușor < *cuib*.

Focușor, focșor (Stăncescu, Basme, 47) < *Țoc*.

Ghemușor < *ghem*.

Globușor (Pasc.) < *glob*.

Osușor, osișor 'boală la cai, când se face os la chișiță' (Damé T. 52) < *os*.

Porșor (Șez. II 43, Conv. Lit. XX 1015, Pamf. C.), *porcușor* (Conv. Lit. XX 1015) 'porcoiș mai mic, căpiță de iarbă' < lat. *porca*.

Riușor < *riș*.

Săcșor (Pas.) < *sac*.

Șipușor (Pas.) < *șip*.

Bubușoară < *bubă*.

Căsușoară, căsășoară 'căsuță' < *casă*.

Cep(u)șoară (Săgh. 112 c) = *ceapă*.

Nucușoară (Săgh. 114 a), *nucșoară* (Bibl. 57²/₅, 67¹/₁₈; Săgh. 114 a) < *nucă*.

Diminutive alintătoare.

Nume comune.

Cucușor = *cuc*.

Locușor = *loc*.

Șoimușor = *șoim*.

Tăicușor (Mat. 10) = *taică*.

Trupușor (Mat. 46) = *trup*.

Vîrjușor (Pas.) = *vîrf*.

Ap(u)șoară, mr. *apșoară* (Dal.) = *apă*.

Iep(u)șoară = *iapă*.

Măicușoară (Mat. 103) = *maică*.

Minușoară (Pascu, Cimilituri, Anexă) < *mîină*.

Oușor = *oă*.

Pușor = *puf*.

Săpșoară (Hasdeu, Cuv. I 300) = *sapă*.

Șeușoară (Păse.) < *șa*.

Nume de plante.

Bobușor 'Lathyrus tuberosus' < *boabă*.

Cuibușor < *cuib*.

Firușor 'firuță, firicea' < *fir*.

Grișor < *grîu*.

Inușor = *in-de-cîmp*.

Mocușor 'plantă erbacee delicată cu slab miros de mosc' < *mosc*.

Vășor 'Splachnum sphaericum' < *vas*.

Cepșoare (pl.) = *ceapa-ciorască*.

Izmușoară = *izmă*.

Limbușoară = *limba-mari*.

Pomușoară < *pom, poamă*.

Drobușor, drobușoară < *drob*.

Nume de animale.

Porcușor 'un pește' (Damé T. 127) < *porc*.

Nume proprii.

Nume de botez.

Nicușor = *Nicu*.

Diminutive depreciative.

Grecușor (Alecsandri, T. 47) = *Grec*.

Omușor = *om*.

ADJECTIVE.

Drăgușor, drăgșor (Car.) < *drag*.

Micușor, mr. nișor (Dal.) 'mititel' < *mic, niic*.

Slăbușor (Pas.) = *slab*.-

Ușor, vr. *iușor* (Bibl. 209²/₆₇), *ișor* (Mard.), mr. *l'ișor*; *lișor* (Dal.) < *levis*. — Varianta megl. *licșor* a căpătat pe c subț influența lui mr. *hicșor*, dr. *micușor*.

Aișor, *aișoară*, *aiușor*, *aiușoară* 'usturoiță' < *aiū* 'usturoiū'.
Cimbrușor, *cimbrușor* = *cimbru*.

-**ușor** (= -ul + -ișor).

Diminutive alintătoare.

Mămulțoară = *mamă* (Țiplea).

Mîndrulțor, -*oară* = *mîndru*, -*ă* 'frumos, iubit' (Țiplea).

Originea := it. -*iuolo*, -*iolo*, port. prov. -*ol*, sp. -*uelo*, fr. -*euil*, -*eul*, -*ol* < -*eolus*, -*iolus*, -*eola*, -*iola*, moștenit în :

Aișor < *alliolum*.

Căprior 'chevreuil, chevron', *căprioară*, mr. *cîprioară* (Dal.) 'chevrette' < *capriolus*, *capriola*.

Fecișor, mr. megl. *ficișor* 'garçon', *fecioară* 'vierge' < *fetiolus.

Fușor, mr. megl. *ful'or* < *folliolus.

Picișor (dr. mr. megl.) < *petiolus.

Ulcior < *urceolus*.

Ușor, *ușior* (Conv. Lit. XX 1020) < *ostiolum*.

Ghioară 'viorea' (megl.) < *viola* 'violette (fleur)'.
Mișor (Dal.), *mișor*, *mișor* (megl.), *mioară*, *meoară*, vr. *mîeoară*

(Bibl. 72²/₆), mr. *mișoară* (Dal.) < *agnelliolus, *agnelliola = *agnellus*, *agnella*, *agniculus*, *agnicula*, *agnicellus*, *agnicellulus*, *agnulus*.

Radicalele terminate în *ș*, *dz*, *n*, se suferă modificări :

-*fișor* > -*cișor*: *bărbăcișor* < *bărbăfiș*, *oscișor* < *osuș*, *bănicioară* < *banișă*, *turicioară* < *turișă*, *drăgușor* < *drăguș*.

-*dzișor* > -*gișor*: *grămăgișoară* < *grămadă*, *grămeză*, *meringioară* < *merinde*, -*ziș*, *pupăgișoară* < *pupăză*, *pupeze*, *rotunșor* < *rotund*, -*ziș* < *răpegișor* < *răpede*, -*ziș*, *limpegișoară* < *limpede*. -*ziș*. — Inșă *rotunđioară*.

-*nișor* > -*ișor*: *cîrlăișor* < *cîrlănișor < *cîrlan*, *notioară* < *noatin*, *putioară* < *putină*, *eștișor* < *eștiș*, *gălbior* < mr. *gîlbîișor*. — *Rumeșoară* și *rumenișoară*.

-scîór > -şlîor : *groşlîor* < *grosucîor < *grösut*.

Precedat de ş, sunetul *i* din *-îor* s'a prefăcut mai întâiu în *î* şi apoi a dispărut : *-işor* < *-iştor*, *-u.or* < *-uştor*; *uşor* < *ostiolum*.

Sunetele *i* şi *u* din *-işor* şi *-uşor* se sincopează uneori : *ăpuşoară* şi *apuşoară*, *nucuşoară*—*nucşoară*.

Genul şi Pluralul.

Cuvintele în *-oară* sunt feminine şi fac pl. în *-oare*. — Cuvintele în *-or* sunt : 1. masculine, când arată o fiinţă, 2. eterogene, pl. *e*, când arată un lucru (*oscîor*—*oscioare*, *beişor*—*beişoare*). Sunt totuşi masculine : *dinîşor*, *ochişor*, *perişor*. — Se întrebuiţează numai la sg. : *borşisor*, *fînişor*, *groşlîor*, *somnişor*, *vinişor*.

SUFIXELE SUBSTANTIVALE-ADIECTIVALE-PRONOMINALE-INTERJECTIONALE.

IC (*-ik*).

Observație. Fem. *-ică*.

Funcțiunea.

SUBSTANTIVE.

DIMINUTIVE.

Diminutive propriu zise.

Derivate dela substantive.

Braţic (Codin, 11) < *braţ*.

Hăilic de lupi 'grămadă mică de lupi' (Hasdeu 594, Vircol) < *haiță* 'grămadă, de cîni, de hoți'.

Nodîc 'copil mic' (Şez. III 83) < *nođ*.

Pătîc (Codin, 56) < *pat*.

Popîc < *pop* 'stîlp'.

Arburic (Dal.) < *arhuri* 'stejar'.

Căţălic (Pap. B.) < *căţal*.

Cîlic (Dal.) < *cal*.

Cîmpic (Dal.) < *cîmp*.

Cîpic (Dal.) < *cap*.

Cluputic (Dal.) < *cloput* 'clopot'.

Ficiuric (Pap. B.) < *ficior* 'băiat'.
Țumîric (Dal.) < *Țumar* 'măgar'.
Izvoric (Dal.) < *izvor* 'izvor'.
Mîric (Dal.) < *mer* 'măr'.
Ńilic (Dal.) < *Ńel* 'mîel'.
Prunic (Dal.) < *prun*.
Pucic (Pap. B. Dal.) < *pociŃu* 'ulcior'.
Tilîric (Dal.) < *tálar* 'putină'.
Tîpuric (Dal.) < *tîpor* 'topor'.
Usic (Dal.) < *os*.

BucăŃică < *bucată*, -ăŃi.
Cărticică < *cărticea*.
Cordică < *cordea*.
Lăibărică (Codin, 45) < *lăibăr* 'haină lucrată rău și nepotrivită pe corp' (Codin, 45).
LopăŃică < *lopată*, -eŃi.
Mărgică < *mărgea*.
Pietricică < *pietricea*.
Pielcică < *pielcea*.

Căsică (Pap. B.), *cîsică* (Dal.) < *casă*.
Chilică 'pîeliŃă' (Dal.) < *chîali*.
Ciciulică (Dal.) < *ciciulă*.
Cîlîdică (Dal.) < *cîladă* 'paner'.
CruŃică (Dal.) < *cruŃi*.
Custică (Dal.) < *coastă*.
Cuvitică 'covăŃică' (Dal.) < *cuvată*.
Dzinică (Dal.) < *dzeană* 'deal, colină'.
Fitică 'fetiŃă' (Pap. B.) < *feată*.
Hurică (Dal.) < *heră* 'sat'.
Mulică (Dal.) < *mulă* 'catîră'.
Penurică (Dal.) < *pénură* 'cuŃu'.
Pîdurică (Dal.) < *pîduri*.
Scărică (Pap. B.) < *scară*.

Derivate dela adiective.

Mizinic 'degetul cel mic dela mînă ori dela picior' (Țiplea) < *mezin*.

Derivate dela verbe.

Çiupulic 'pasăre mitologică despre care poporul crede că răpăia [sic !] copiii mici' < *çiuplescu* 'fur'.

*Diminutive alintătoare.**Nume comune.*

Bîrbîtic 'bărbăţel' (Dal.) < *bîrbat*.

Frătîc (Pap. B.), *frîtic* (Dal.), *fărtic* (Pap. B.) 'frăţior' < *frati*.

Bădică (Săgh. 43) < *bade*.

Bombonică (Mold.) < *bomboană*.

Lăptică < *lapte*.

Nopticică (Nu-î dau pace cît îi *noplicica* de mare, Codin Ing. 117) < *noapte*.

Păpuşică < *păpuşă*.

Cucuşică 'nucuşoară' (Dal.) < *cucoaşă* 'nucă'.

Surică 'surioară' (Pap. B. Dal.) < *soră*.

Unglică 'unghişoară' (Dal.) < *ungl'ă*.

*Nume de plante.**Derivate dela substantive.*

Aurică 'arbust cu florile galbine-portocalii' < *aur*.

Dentică, denţică 'cîrligior, doi-dinţi' < *dinte, dinţi*.

Feciorică 'iarba-fecioarei, iarba-feciorilor' < *fecior*.

Frigurică 'frigor, fîerea pămîntului' < *friguri*.

Măzărîcă < *mazăre*.

Purică 'iarba-puricelui' < *purice*.

Sulănele 'nemţoaice, condurul-Doamnei' presupune un sg. *sul-tănică* < *sultan*.

Zgrăbunţică, zgrăbunţică < *zgrăbunţ*.

Mr. cîmunică (Panţu), *cîmunică* (Dal.), megl. *cîubrică, cîmirică* 'cimbrişor, cimbru' < *cîmbur = *cimbru*.

Derivate dela adiective.

Flămânzică 'Hain-Hungerblume' < *flămînd*, -zi.
Țăpoșică plantă erbacee aspră păroasă < *țăpos*, -și.

*Nume proprii de persoane.**Nume de botez feminine.*

Angelica < *Angela*.

Anica < *Ana*.

Marica < *Mara*, *Márica*.

Pașica (Șez. III, 84) < *Paraschica < *Parasca* = *Paraschiva*.

Nume de botez masculine.

Costică < *Coste*.

Gîorgică < *Gîorge*.

Ionică < *Ion*.

Jănică < *Jan*.

Mitică, *Dumitrică* < *Dumitru*.

Petrică < *Petru*.

Vasilică < *Vasile*.

*Nume proprii de animale.**Nume de vaci.**Derivate dela substantive.*

Joica (Pop. 91), *Gîoica* (Pop. 56 b) < *Joî*, *Gîoî*.

Vînerica (Damé T. 181) < *Vinerî*.

Sîmbotica (Damé T. 181, Săgh. 53, Șez. VII 176) < *Sîmbătă*.

Sîmbolîca (Pop. 56 a) < *Sîmbolea* (Pop. ib.).

Derivate dela adiective.

rușîca, *Rușîca* (Pop. 56 a) < *rôș*.

*Nume de oi.**Derivate dela substantive,*

Buzurica (Pop. 57 a) < *Búzurea* (Pop. ib.).

Pupuzica (Damé T. 182) < *pupăză*.

*Derivate dela adiective.**Lăica* (Pop. 57 a) = *Laia*.*Mișilica* (Damé T. 182) < *mișilica, cf. *mîșitel* 'mititel'.*Muscurica* (Damé T. 182) < *mușcur* 'cu pete albe la cap, despre animale' (Dal.).*Ocheșica* (Damé T. 182) < *oacheș*.*Nume de capre.**Cercelica* (Damé T. 182) < *cercel*.*Cercurica* (Damé T. 182) < *cerc* pl. *cercuri*.*Nume de mâți.**Vineșica* (Șez. VII 116) < *vînăt*, -eș.*Diminutive depreciative.**Broșurică* < *broșură*.*Beșic* (Candrea-Dens 153) < *beat*, *beș*.*Cioric*, *șoric* (Viciu, 78) = *șor*.

ADIECTIVE.

Cînutic = puțin *cînut* 'cărunț' (Dal.).*Grîsic* 'grăsuț' (Dal.) < *gras*.*Himțic* 'pușintel' (Dal.) < *năheamăză* 'pușin' (Dal.).*Mușilic* 'frumușel' (Dal.) < *mușat*.*Mîrică* 'mărișoară' (Dal.) < *mari*.*Suștric* (Dal.) = *sugar* 'miel sugar'.*Frumușică*, fem. dela *frumușel* < *frumos*, -șî.

PRONUME.

Aflică < *afita*.*Oarecică* 'ceva, un lucrușor' (Săgh. 62), *oricică* 'ceva, oarece : am să-ți spun o orică' = am să-ți spun ceva' (Șez. III 83).

INTERJECȚII.

Aolică = *aoleă*, *auleă*.

VARIANTE.

-șică.

Din *frumușică* față de *frumos*, *păpușică* s'a extras *-șică* din *preușică* < *preuteasă*.

-țică.

Din *bucățică* față de *bucată*, *lopățică*—*lopată* s'a extras *-țică* cu care s'au derivat :

Horboțică (Mold.) < *horbotă*.

Argințică mic arbust cu frunzele coriace verzi lucitoare < *argint*.

Cerițică 'cérinthe' < *cerintha*.

Levănțică = *livant*, Bot.

SUFIXE COMPUSE.

-ulică (= -ul + -ică).

SUBSTANTIVE.

Mămulică (Țiplea) = *mamă*.

Ziulică (toată *ziulica*, cât îi *ziulica* de mare, Mold. Cf. și Șez. V 176) < *zi*.

Ciumulică 1. 'creștet, vîrf de munte' (Dal.), 2. 'cucuș' (megl.) < *cîumă* 'bucățică de lînă' (Dal., megl.) = *cîumbă* (Pap. B.), *gîumbă* (Pap. B. Dal.) 'umflătură'.

Bubulică 'cărăbuș' (Pap. S. megl.) < *bubă* 'insectă' (megl.), 'vîrme de mătasă' (Dal.) = bulg. *buba* 'ver-à-soie ; insecte, vermine'.

Rușulică plantă erbacee cu florile roșii-portocalii < *roș*.

Sfitulică 'ver luisant' (megl.) < *sfites* 'luire, éclairer'.

ADIECTIVE.

Mîndrulic, -ică (Țiplea) = *mîndru* 'frumos, iubit'.

Drăgulică < *drag*.

Mutulică 'prost' < *mut*.

-ilie (== -eală + -ic).

Ventrilică 'buruene de cel-perit' < *vîntre*, cf. *negrilică* 'cenușcă, negroaică, negrușcă' < *negréală*.

-ieie (=icǎ + -ic).

Floritică < floare.

Pulitică (Pas.) < pulă.

Luntrică Bot. 'Spitzkiel' < *luntre*.

Săricică Bot. 'iarbă-sărată' < sare.

Percic 'perișor' (mezl.) < per.

-ănie (=an + -ic).

Vărnică 'verișoară' (Boc.) < văr, vară.

-ărie (=ar + -ic).

Jucărică 'jouet' < joc 'jouer'.

-urie (=ur + -ic).

Ghibirdic 'mic' (Mold.) < *ghiburic < *gheb*, cf. *ghiburel* 'mărunțel, mititel, gheboșel' (Păsc.).

Rourică Bot. = roșă.

-otie (=ot + -ic).

Diminutiv alintător.

Verotic (Viciu, 89) = vîr.

Originea : =sp. pg. -ico (Diez, 284—285), it. -icco, fr. -iche (Horning, ZRPh. XX 340—343) < -iccus, -icus, care, sub forma feminină -icca, -ica (fără ca de altfel să putem ști cantitatea lui i), se întrebuințează în inscripții ca diminutiv alintător pe lângă nume de persoane : *Bodicca*, *Bonica*, *Carica* (Meyer-Lübke, 542).

Bunic 'grand-père', *bunică* 'grand'mère', fr. dial. *bonique*, 'vieillard', pv. *bonic*, cat. *bonich*, vald. *bunikk* 'passablement bon' > *bonicus, *bonus*.

Unele derivate romanice se regăsesc în românește : mr. *pucic* — fr. *potiche* < *pot*, dr. *Ionică*, *Petrică*, *Antonică* — sard. *Johannicu*, *Piricu*, *Antonicu*; — dr. (*deget*) *mizinic* — sp. *dedo meñique* 'petit doigt' (*mînimus*).

Obscure :

Ciric de pâne 'bucățică de pâne' (Codin, 16).

Felentic 'hăinuță prăpădită' (Codin, 31), *flintic* 'limba [de]dina-
inte la cîoarecî prin care intră curașua, ea ține și prohabul' (Viciu,
43), *flintic*, *flintoc* 'loloș, înnodătură, încîlcitură' (Viciu, 57),
flintic 'fată mică și obraznică' (Șez. II 227).

Fenomene de Analogie.

La grupa cuvintelor în *-ic* au trecut :

Bobric 'rognon' (Viciu, 21) < turc. *böbrek*.

Tăgărcică, *trăgăcică* (Pap.B.), *trîțicică* (Dal.) 'panetișere, besace'
< turc. *tağarğık* 'petit sac de cuir'.

Junică 'gênisse' < *junix*, *-icis*.

Mitrică, *mitrică* 'oae, capră care se mulge în genere la o strungă'
(Dal.) < *matrix*, *-icis*.

Lindic 'clitoris' < **l'ndic* < *landica* (A. Philippide, Principii,
148). — Accentul s'a păstrat pe teritoriul francez : vfr. *landie* în
'envoyer qn à la *landie* sa mère' (Horning, ZRPh, XXXII 365).

Sufixul *-ică* s'a substituit lui *-el* în *Aurică* 'nume de cîm' (Șez.
VIII 114) < *Aurel*.

Genul și Pluralul.

Cuvintele dr. în *-ică* sunt feminine și fac pluralul în *-ele* (*mărgică* pl. *mărgele*), din cauză că *-ică* s'a alipit mai întăiu la cuvintele în *-ea*, cari fac pluralul regulat *-ele* (*mărgică* < *mărgea*); — cuvintele mr. în *-ică* fac însă pluralul regulat în *-i* (*cîsică* pl. *cîsiși*), din cauză că derivarea nu s'a făcut dela cuvinte în *-ea* (*cîsică* < *casă*). — Cuvintele în *-ic* sunt 1. masculine, când arată nume de ființe masculine (*bîrbîtic*, *cățalic*, *cîlic*, *ficiuric*), nume de copaci (*arburic*, *mîric*, *prunic*), nume de păsări (*cîupulic*); — 2. eterogene, când arată nume de lucruri, și fac pl. în *-e*, mr. *-i* (*pătîc*, *popic*, *cîmpic*, *cîpic*, *pucic*).

Bădică, *lăptică*, *noptică*, *păpușică*, mr. *surică*, *mămulică*, *ziulică*, *drăgulică* se întrebunțează numai la sg.

SUFIXELE VERBALE.

EC (-'ek).

Observație. Dr. mr. — Și *-ic*. — În cuvintele moștenite *e(i)* s'a sincopat uneori.

Funcțiunea.

MANIFESTAREA SAU ACTIVITATEA PRIMITIVULUI.

Orbec 'tâter' < *orb*.

Nșarpic, -are (Pap.B.), *înșerpicare* (Obed.), *nșerpichez* (Dal.), *șurpicari* (Dal.) 'devenir furieux' < *șarpi*.

Înciornicare 'a întuneca' (Obed.) < bulg. *čeren* 'noir'.

Ngiumeatic, ngiumiticare 'înjumătățesc' (Pap.B.) < *giumitate*.
Șcúrtic (Dal.), *șcúrtichez* (Pap.B.), inf. *șcúrticare* (Pap.B.), *-i* (Dal.) = *șcúrtedz* (Pap.B. Dal.).

FRECVENTATIVE.

Șcl'oapic 'boiter' (Pap.B.) < *șcl'op* 'boiteux'.

Aulmec (Dos.) = *aulmu* (Dos.) 'flairer, en parl. du chien' < *a+*ulmu*, vr. *olmu* 'flair' (Hasdeu, 386—387). — Modern *adulmec* < *a+de+*ulmec*.

Sćircic, -ari 'grincer' (Dal.) = bulg. *skărłam*.

Originea :=it. *-icare*, sp. *-car, -gar*, pr. *-egar*, fr. *-cher, -ger, -oyer, -ier* < *-icare*, moștenit în :

Impiedec < *impedico*.

Incalec 'monter à cheval' < *caballico*.

Incarc 'charger' < *carrico*.

Judec 'juger' < *judico*.

Lunec 'glisser' < *lubrico*.

Mestec 'mâcher' < *mastico*.

Vindec 'guérir' < *vindico*.

Zburătăcesc 'a izbuti să scoți niște pui din închirceală' < **exvolatico, volaticus* 'qui vole'.

IP (-*ip*).

Observație. — Dr.

Derivate.

Ciripesc, mr. *țiripedzu* 'gazouiller' < mr. *țur* = lat. **tinniulo*, *tinnio* idem. (G. Pascu, Etim. Rom. 21).

Infiripez 'se remettre' < *fire*, cf. *a-și veni în fire*.

Originea : *-ipo* (G. Pascu, Et. Rom. 21), moștenit în :

(*In*)*aripez*, azi întrebuițat numai la participiu (dr. *aripat*, megl. *iripat*), cf. și *a se aripi* 'a bate din aripi' (Bibl. 1688, la Tiktin) < **alipo* < *ala*. (G. Pascu, Et. Rom. 17).

Țip, megl. *țop* 'crier' < *tinniupo* (G. Pascu, Et. Rom. 40—41).

UR (-*ur*).

Observație. Dr. mr.—Dr. și *-or*, *ăr*.

Derivate.

Desfășur < *fașă*.

Infășur < *fașă*.

Picur < *pic*.

Aruchiușur (Pup. B.), *ărîchîușur* (Dal). = *arăchișu* (Pap. S.) 'glisser'.

Ampatur 'courrir' (Obed. Mih.) < ngr. *πατώ* 'fouler'.

Mpîhîor, *-urare* 'faire l'amour' (Mih.) < ngr. *μοιχός* 'adultère', *μοιχεύω* 'commettre un adultère'.

A zgrepșora = *a zgrepșta* 'a se necăji să se ție cu unghiile de ceva, a se acățăra' (Șez. V 174).

Frunzăresc 'a mânca câte puțin, de colea de colea' (Codin Ing. Mold.) < *frunză*?

Gustăresc 'gust câte puțin, răpede' (Pamf. J. II) < *gust*.

A se acățăra (Șez. V 174 sub *zgrîpșora*) = *a se acăța*.

Originea : =it. *-olare*, sp. *-ular*, *-olar*, fr. *-ler* < *-ulo*, moștenit în : *Scuter* 'secouer, agiter' < **excutulo* = *excutio* (A. Philippide, Pr. 73).

Spînzur 'pendre' < **expendiulo*, *pendeo*, cf. it. *spenzolare*.

Tremur 'trembler' < *tremulo*.

Turbur, tulbur ‘troubler’ < *turbulo, cf. fr. *troubler*.

Ustur < *ustulo*.

Vîntur ‘exposer à l’air, remuer, retourner des grains, éventer’ < *ventulo = *ventilo*.

Zburătoresc ‘deprind, învăț la zburat’ (Conv. Lit. XX 1017), *zburătăresc* ‘a alunga păsările din ogradă, lovindu-le chiar cu pîetre, pentru a le prinde’ (Pamf. Cînt.) < *zburător*, și deci nu are a face cu sufixul *-or*.

SUFIXELE ADVERBIALE.

E (-’e).

Observație.—Dr. mr. megl.

Derivate.

1. Adiectivele în *-esc* fac adverbele corespunzătoare în *-ește*. Câteva exemple : *bărbătesc*—*bărbătește*, *cînesc*—*cînește*, *femeesc*—*femeeste*, *franțuzesc*—*franțuzește*, *nemțesc*—*nemțește*, *omenesc*—*ome-nește*.

Forma *-ește* provine din *-eaște*. Această formă se găsește în vr., dial. dr., mr. și megl.

Săhăstreăște (Lăcuia svntul Théofil în [mănăstire] *săhăstreăște* cîțiva aî. Dos. Prol. 59^{1/25}).

Călarăște (Candrea) = *călare*.

Cîneaște (Pap. B.), *cîneaști* (Dal.) < *cînescu*.

disputeaști (Dal.) < *disputescu* ‘de vlădică’.

Frîțaști (Dal.) = dr. *frățește* < *frati*, pl. -*ți*.

Hurriteaști ‘țărănește’ (Dal.) < *hurțat* ‘țăran’.

Mușeaști ‘băbește’ (Dal.) < *mușesc < *moașă*.

Umineaști (Dal.) = dr. *omenește* < *omenesc*.

Megl. *arnăușești* < *Arnaut*, -*ți*.

2. *Lesne* ‘facilement, aisément’ < bulg. *lesen* ‘facile, aisé’, *lesno* ‘facilement, aisément’.

Chischime (Mih.) < *chischim* ‘propre’.

Dure (Mih.), *duri* (Dal.) ‘assez’—alb. *dura* idem < turc. *dur-mak* ‘s’arrêter, rester’.

Originea : *-e*, moștenit în *bine* < *bene*, *dulce* < *dulce*, *mîne* < *mane*.